

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

ΜΑΝΤΩΣ ΜΑΥΡΟΓΕΝΟΥΣ 23 - Τ.Κ. 542 49, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΤΕΥΧΟΣ 29ο • Οκτώβριος - Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2016

ΠΛΗΡΟΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Τοχ. Γραφείο
Θεσσαλονίκης 16
Αριθμός Αδειάς
020050

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Περιοδική έκδοση
του Παγχάλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης

«Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

Έτος ιδρύσεως 1903

Μαντώς Μαυρογένους 23, Τ.Κ. 542 49 Θεσ/νίκη
Τηλ. 2310/323-839, κιν. 6946/470 157, φαξ 2310/326-108

Ηλεκτρ. δ/ση: www.panchalkidikos.gr

E-mail Συλλόγου: panchalkidikos@gmail.com,

E-mail Προέδρου: mkartsioti@gmail.com

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2016

Επιτροπή Έκδοσης:

Αυγολούπης Σταύρος, Καθηγητής Αστρονομίας του ΑΠΘ

Καραμύχος Ιωάννης, Φιλολόγος

Καρτσιώτης Μιχαήλ, τ. Εκπαιδευτικός, πρόεδρος του Δ.Σ.

του Παγχάλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης

Κοντογιαννόπουλος Κωνσταντίνος, Μαθηματικός

Παπάγγελος Ιωακείμ, δρ. Αρχαιολόγος

Τσαμουρτζή Μαρία, Αρχιτέκτων

Τσίκουλας Ιωάννης, Καθηγητής Ιατρικής του ΑΠΘ

Ιδιοκτήτης: Παγχάλκιδικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης

Εκδότης - Διευθυντής: Μιχαήλ Θ. Καρτσιώτης, Πρόεδρος

του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου.

**Το περιοδικό εκδίδεται με χορηγίες συμπατριωτών,
φίλων και φορέων και αποστέλλεται δωρεάν.**

Σελιδοποίηση, Εκτύπωση: GRAFIS

Νέα Ραιδεστός Θεσσαλονίκης, Τηλ. 2310.466.776

e-mail: despoina@lithographia.gr

Αρ. Λογαριασμού: **Πειραιώς 6 233 0400 32 572**

Χορηγός της έκδοσης του παρόντος 29^{ου} τεύχους είναι
ο **Σύλλογος Πολυγυρινών Θεσσαλονίκης**
Ο ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ.

Εικόνα εξωφύλλου: Ο πύργος του Αγίου Παύλου στην Νέα
Φώκαια (1407), όπου ο Εμμανουήλ Παππιάς είχε το στρατηγείο
του και διηύθυνε την άμυνα της Κασσάνδρας το 1821.

Εικόνα οπισθοφύλλου: Τα εξώφυλλα των 29 τευχών του
περιοδικού μας, από την αρχή της εκδόσεώς του μέχρι σήμερα.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: **Μιχαήλ Θεμ. Καρτσιώτης** (Πετροκέρασα)

Αντιπρόεδρος: **Πάνος Βερροιώτης** (Πολύγυρος)

Γεν. Γραμματέας: **Ιωάννης Κοτσάνης** (Αρναία)

Ταμίας: **Αβραάμ Παπαδόπουλος** (Βράσταμα)

Ειδ. Γραμματέας: **Αστέριος Λυρτζής** (Ταξιάρχης)

Μέλος: **Αναστασία Σούστα-Δάφφα** (Νεοχώρι)

Μέλος: **Θεόδωρος Τσαμούρης** (Αρναία)

Μέλος: **Ανδρομάχη Κωστοπούλου** (Άθυτος)

Μέλος: **Άννα Τσότσου-Κυργιαφίνη** (Βράσταμα)

Αναπληρωματικά μέλη

Χρήστος Σαρ. Κουτσός (Βάβδος)

Αθανάσιος Δημηνάς (Παλαιόκαστρο)

Μίνα Γιαννακάρη (Πολύγυρος)

Κονδυλένια Τζούμα-Ζαμπόκα (Ν. Καλλικράτεια)

Εξελεγκτική Επιτροπή

Φώτης Ταλέας (Νέα Ρόδα)

Αστέριος Βαμβακάς (Πολύχρονο)

Γεώργιος Χαλκιάς (Αγ. Νικόλαος)

Αναπληρωματικά μέλη

Αλέξανδρος Οικονομίδης (Ν. Τρίγλια)

Αθανάσιος Χατζηπαπάς (Ν. Μουδανιά)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Σχοινιάς Μαργαρίτης,
Το άλλο άγνωστο 1821 του Έθνους 1
- **Χαιρετισμός του Προέδρου της Δημοκρατίας
κ. Προκόπη Παυλόπουλου** 3
- Καϊάφα-Σαροπούλου Μίνα,
Χαλκιδική επανάσταση, Κασσάνδρας ολοκαύτωμα 4
- Καραθανάσης Ε. Αθανάσιος,
Ο Μακεδονικός Αγώνας και οι Βαλκανικοί Πόλεμοι 6
- Κουτσός Θ. Μιχάλης,
Ο μεγάλος αναμενόμενος 8
- "Μουσική και χορός από την αρχαία Ελλάδα"
**Ο χαιρετισμός του Πρύτανη του Α.Π.Θ.
καθηγητή Περικλή Α. Μήτκα** 10
- **Η προσφώνηση του Προέδρου του Παγχάλκιδικού
Συλλόγου Μιχαήλ Καρτσιώτη** 11
- **Η ομιλία του καθηγητή αστρονομίας του Α.Π.Θ.
Σταύρου Αυγολούπη: "Ο Αριστοτέλης σήμερα"** 13
- Κοντογιαννόπουλος Δ. Κωνσταντίνος,
Από τις μέρες του 1940. "Κορόιδο Μουσολίνι" 15
- Καραμύχος Χ. Γιάννης,
**Πώς θέλουμε τον αυριανό άνθρωπο
Ο μελαψός Χριστός (ποίημα)** 16
- Σιώκος Γ. Απόστολος,
Αριστοτέλης ο Σταγίριτης 18
- Παπαιοικονόμου Εμμ. Νίκος,
**Αστέριος Φιλίππου διδάσκαλος θεσσαλονικέων
εκ Γαλατίστης** 20
- Κανδυλάκης Μανώλης,
**Δημοσιογραφία και εφημεριδογραφία στη Χαλκιδική.
Τα πενήντα πρώτα χρόνια (1920-1970)** 22
- Ταχιάος Ν. Αντώνιος-Αιμίλιος,
Αγιορείτες, παραδείσου πολίτες 31
- Κύρου Θ. Δημήτριος,
Το αεροπλάνο "Χαλκιδική" 34
- Μάντσιος Φιλ. Άγγελος,
Πρωτοχρονιάτικα "Βάγια, βάγια κόλιντα..." 38
- Τσίκουλας Γιάννης,
Στιάρ' φαϊ, στιάρ' ψουμί 40
- Κανατάς Δ. Γιάννης - Γεροχρίστος Χρίστος,
Σαν απόψι τέτοια μέρα... 43
- Η δράση του Συλλόγου μας 44
- Η δράση άλλων Συλλόγων και φορέων 47
- Νέα εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας
εκπαίδευσης του νομού μας 49
- Επιστολές που λάβαμε 51
- Η χορηγία και οι χορηγοί 52
- Ευχαριστήριο, δωροθέτες, πένθη και ευχαριστίες 53
- Παραρτήματα, αντιπρόσωποι και ανταποκριτές 54
- Υπόμνηση εκδηλώσεων και εκδρομών Δεκεμβρίου 2016 56

ΠΡΟΣΚΗΣΗ ΣΕ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ 22/1/2017

57

Φιλολογική επιμέλεια : Αθανάσιος Χριστιανός

Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις των συντακτών τους. Όσα δεν φέρουν υπογραφή συντάσσονται από τον εκδότη. Υπενθυμίζεται ότι αυτά δεν πρέπει να υπερβαίνουν τις 1800 - 2000 λέξεις ή 9000 περίπου χαρακτήρες (χτυπήματα). Αυτό το τελευταίο παράκληση να τηρείται πιστά.

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ*

ΤΟ ΑΛΛΟ ΑΓΝΩΣΤΟ 1821 ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

Από τον ΜΑΡΓΑΡΙΤΗ ΑΣΤ. ΣΧΟΙΝΑ

Αγαπητέ κύριε Πρόεδρε της Ελληνικής Δημοκρατίας,

Φίλες και φίλοι,

Αγαπητοί συμπατριώτες.

Είχα πολλές ευκαιρίες στο παρελθόν να απευθυνθώ σε επίλεκτα ακροατήρια και για ιδιαίτερης σημασίας θέματα. Η σημερινή όμως ευκαιρία να μιλήσω ενώπιον του Αρχηγού του Κράτους, για μια κορυφαία στιγμή της ιστορίας του έθνους και του τόπου μας, με τον αχό των γεγονότων εκείνων να αντηχεί ακόμα μετά από 200 χρόνια στα τιμημένα αυτά χώματα, αποτελεί για εμένα ιδιαίτερη υπερηφάνεια, χαρά και τιμή.

Η Ιστορία ρίχνει βαριά τη σκιά της σε αυτόν εδώ τον τόπο. Από την αρχαιότητα ως σήμερα ο Ελληνισμός έχτισε, δημιούργησε, πολέμησε σε αυτή τη γη, που τη ζώνει η θάλασσα, την αρωματίζει το πεύκο και την χρωματίζει η ελιά. Από τη Μένδη των Ερετριαίων, την Ποτίδαια των Κορινθίων, την αντίσταση στους Πέρσες, την Μακεδονική κυριαρχία, την αναγέννηση του Κασσάνδρου, την άνοιξη του Χριστιανισμού και του Αγίου Όρους, την απελευθέρωση, τη δημιουργική συνεισφορά των προσφύγων της Ιωνίας και της Θράκης, μέχρι τη σημερινή έκρηξη του τουρισμού και της παγκόσμιας προβολής, ο τόπος αυτός ζει στο πέρασμα των αιώνων μια αέναη, δυναμική ιστορική συνέχεια ως ζωντανό και αναπόσπαστο μέρος του Ελληνισμού.

Σε αυτή τη πορεία διαμέσου των αιώνων, χωρίς καμία αμφιβολία κεντρική - αλλά όχι τόσο γνωστή - θέση κατέχει η ηρωική επέτειος της Επανάστασης της Χαλκιδικής και το Ολοκαύτωμα της Κασσάνδρας που γιορτάζουμε σήμερα. Το τιμημένο 1821 μπορεί να δοξάστηκε στη μήτρα της Αγίας Λαύρας, αλλά την ίδια εκείνη χρονιά εδώ στο βόρειο κομμάτι του Ελληνισμού υπήρξε ένα άλλο '21 εξίσου ηρωικό, εξίσου καθοριστι-

κό για την έγερση του Έθνους.

Δυστυχώς όμως, αυτό το δικό μας '21 δεν δοξάστηκε όσο έπρεπε, δεν βρήκε ισότιμη θέση στα σχολικά βιβλία, δεν αναλύθηκε στη σωστή του ιστορική διάσταση. Από την εξέγερση του Πολύγυρου τον Μάιο, την ηρωική θυσία των Βασιλικών τον Ιούνιο μέχρι το Ολοκαύτωμα του Νοεμβρίου στην Κασσάνδρα, το δικό μας '21 έδωσε έξι πολύτιμους μήνες ανάσας στους εξεγερμένους Έλληνες του Νότου, όσο χρειαζόταν για να θεριέψει η Επανάσταση στην Πελοπόννησο.

Π' αυτούς τους έξι μήνες που ίσως άλλαξαν τη νεότερη ιστορία μας, χρειάζεται να συνεχίσουμε να μιλάμε ανοικτά, δυνατά και περήφανα. Η σημερινή παρουσία του Προέδρου της Δημοκρατίας, για πρώτη φορά στον εορτασμό, αποτελεί την πιο έμπρακτη απόδειξη ότι η ιστορία δικαιώνεται, το χρέος τιμής ανταποδίδεται από τους επιγόνους στους ήρωες προγόνους, η θυσία του αίματος δεν πήγε χαμένη.

Οι ήρωες και το έπος

Τι να ένωσε άραγε στον εθνικό αγώνα έναν πάμπλουτο Έλληνα Μακεδόνα σαν τον Εμμανουήλ Παππά, που παράτησε την άνεση της εύκολης ζωής, με τον Στάμο Χάψα, ένα παλληκάρι του χωριού, φύλακα και απλό εργάτη της γης; Και τί να έκανε τους άλλους απλούς χωρικούς, τους φτωχοκαλόγερους και γεωργούς να στοιχηθούν μαζί με τους δύο ηγέτες και να πάρουν τα όπλα; Πολύ απλά η αγάπη για την πατρίδα και το σταυρό, η φλόγα της ελευθερίας, η ακατάλυτη αίσθηση του χρέους και της αυταπάρνησης, η βοή της εθνεγερσίας που ακουγόταν δυνατά απ' την Πελοπόννησο.

Στις αρχές εκείνου του μαρτυρικού '21, ο Εμμανουήλ Παππάς παρατάει πλούτη και παλάτια κι εγκαταλείπει την Κωνσταντινούπολη - όπου είχε διαφύγει για να αποφύγει τη σχεδιαζόμενη δολοφονία του στις Σέρρες - για να ριχθεί στον Αγώνα πρώτα στο Άγιο

* Ο Πανηγυρικός αυτός λόγος εκφωνήθηκε στον Ι. Ναό του Αγ. Γεωργίου στην Ποτίδαια της Χαλκιδικής, την Κυριακή 13 Νοεμβρίου 2016 από τον κ. **Μαργαρίτη Σχοινά**, Εκπρόσωπο Τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καταγόμενο εκ Φούρκας Κασσάν-

δρας, ενώπιον του Προέδρου της Δημοκρατίας κ. **Προκόπη Παυλόπουλου**, ο οποίος παρέστη στον εορτασμό της 195ης επετείου του Ολοκαυτώματος της Κασσάνδρας, κατά την επανάσταση της Χαλκιδικής του 1821.

Όρος, μετά στον Πολύγυρο και τέλος στον ηρωικό επίλογο της Κασσάνδρας. Δεν είναι απλά ο χρηματοδότης, ο προστάτης και Αρχηγός του επαναστατημένου Βορρά. Είναι και ο μπροστάρης οπλαρχηγός, ο επικεφαλής της βόρειας φάλαγγας των ξεσηκωμένων, που προελαύνει προς τον κάμπο της Θεσσαλονίκης με 2-3 χιλιάδες άνδρες - εκ των οποίων 1000 καλόγεροι - κοιτώντας στα μάτια τους πολλαπλάσιους εχθρούς. Είναι ο πατέρας που θυσιάζει και τους 8 γιούς του στην εθνική υπόθεση. Ο ήρωας που, όταν κλείνει τα μάτια του στο καϊκι στο δρόμο προς την Ύδρα, ξέρει ότι, αν κι έχασε τη μάχη, σφράγισε με τον αγώνα του τη νίκη στον πόλεμο.

Δίπλα του ο άλλος ήρωας, ο καπετάν Χάψας, ο απλός χωρικός αλλά μεγάλος στο φρόνημα Χαλκιδικιώτης από την Κρυσπηγή, που αναλαμβάνει τη νότια φάλαγγα των επαναστατημένων και μέσα σε ένα μήνα από την εξέγερση του Πολύγυρου βρίσκεται τον Ιούνιο στις πύλες της Θεσσαλονίκης. Εκεί στα Βασιλικά από 10 ως 13 Ιουνίου, κάτω από το μοναστήρι της Αγίας Αναστασίας, μπροστά σε δεκαπλάσιες δυνάμεις τακτικού στρατού αγωνίζεται όρθιος μέχρι το τέλος. Όταν ο τριήμερος άνισος αγώνας φθάνει προς το τέλος, ο Χάψας και τα παλληκάρια του πέφτουν μέχρις ενός εκεί στο μέσο του εχθρού, με την ιστορία να τους στεφανώνει.

Στο πάνθεον των ηρώων, ο Χάψας και τα Βασιλικά εξισώνονται με τον Λεωνίδα και τις Θερμοπύλες, με τη γνήσια ελληνική αρετή της εθελοθυσίας. Την ίδια που υμνεί ο Περικλής στον Επιτάφιο μπροστά στους νεκρούς Αθηναίους για εκείνους που "αν και γνωρίζουν ποια είναι τα φοβερά και ποια τα ευχάριστα, επιλέγουν να μην αποφεύγουν τους κινδύνους". Την ίδια που υμνεί ο Καβάφης για όσους θυσιάζονται παρότι "προβλέπουν ότι ο Εφιάλτης στο τέλος θα φανεί και οι Μήδοι επιτέλους θα περάσουν".

Η εθελοθυσία των προγόνων μας δεν ολοκληρώθηκε όμως στα Βασιλικά.

Κατά τους επόμενους 4 μήνες, οι επαναστατημένοι οχυρώνονται στην είσοδο της Κασσάνδρας εδώ ακριβώς όπου στεκόμαστε σήμερα, συνεχίζοντας τον αγώνα τους, αναγκάζοντας τους Τούρκους να αναζητήσουν νέα στρατιωτική ηγεσία και να κινητοποιήσουν σχεδόν κάθε διαθέσιμο στράτευμα ανακαλώντας ακόμα κι όσα είχαν ήδη αρχίσει να μετακινούνται προς την Πελοπόννησο. Τί ειρωνεία! Η πανίσχυρη Οθωμα-

νική Αυτοκρατορία να κινητοποιεί κάθε της δύναμη για να αντιμετωπίσει τους ξυπόλητους ήρωες της Ποτίδαιας. Κι όταν την 14η Νοεμβρίου έρχεται η ώρα της καταστροφής, του εξαπονδρισμού, της ολοκληρωτικής ισοπέδωσης κάθε ίχνους ζωής στη χερσόνησο, το ξεκίνημα της βαθιάς νύχτας στο βορρά σημαίνει και το στέριωμα της επανάστασης στο νότο.

Η ήττα φέρνει τη νίκη. Η θυσία της τιμής γεννάει τους καρπούς της λευτεριάς. Ίσως σε άλλο κλαδί αλλά πάντα στο ίδιο, το μεγάλο θαλερό δέντρο του ελληνισμού με τις βαθιές ρίζες.

Τα διδάγματα

Οι ήρωες μίλησαν ήδη με την Ιστορία και η ιστορική μνήμη πρέπει να συνεχίσει να μιλάει για τους ήρωες. Παρόλες τις πολλές - αλλά πάντα παροδικές - δυσκολίες, η πατρίδα για την οποία θυσιάστηκαν, ελευθερώθηκε, μεγάλωσε, δυνάμωσε, δεν ξεστράτισε. Σήμερα ανήκει στην ενωμένη Ευρώπη, τον πιο ισχυρό συνασπισμό ελεύθερων κρατών στον κόσμο. Είναι η μόνη από τις χώρες της περιοχής που συμμετέχει σε όλες τις μορφές διεθνούς και ευρωπαϊκής συνεργασίας (ΕΕ, ΝΑΤΟ, Ευρωζώνη, Σένγκεν). Αποτελεί μια ανοικτή, δημοκρατική και φιλόξενη όαση ασφαλείας σε μια ευρύτερη πε-

Οι σημαιοφόροι με τις σημαίες όλων των Σχολείων της Κασσάνδρας στη Δοξολογία

ριοχή αστάθειας και αβεβαιότητας.

Η θυσία των προγόνων γεννάει όμως και υποχρεώσεις για τους επιγόνους. Για τους σύγχρονους Έλληνες που πρέπει να σηκώνουν περήφανα τη σημαία μας, αλλά να αντιστέκονται στις φωνές του κούφιου λαϊκισμού και της πατριδοκαπηλίας. Να μαθαίνουν για την ιστορία μας και όχι μόνο από τις νίκες αλλά και τις ήττες και τις εθνικές καταστροφές, που έχουν κι αυτές πολλά χρήσιμα διδάγματα για το κόστος του διχασμού και τα οφέλη της συνεννόησης. Να αγωνίζονται για τη διαφύλαξη της εθνικής μας κληρονομιάς, αλλά χωρίς να απαξιώνουν την κουλτούρα και τον πολιτισμό των άλλων. Να βλέπουν τον ευρύτερο ευρωπαϊκό μας περίγυρο ως το φυσικό μας οικοσύστημα μακριά από συνομοσιολογίες και λαϊκισμούς.

Ο Εμμανουήλ Παππάς, ο Καπετάν Χάψας, οι νεκροί του αγώνα, σίγουρα μας βλέπουν από εκεί επάνω και μας μετρούν για το κατά πόσο φαινόμαστε αντάξι-οι συνεχιστές της δικής τους παρακαταθήκης για ελευθερία, υπερηφάνεια και ανδρεία.

Ας μην τους διαψεύσουμε.

Χρόνια πολλά!

Ο ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ Κ. ΠΡΟΚΟΠΗ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΥ*

Κύριε Υπουργέ, κύριοι βουλευτές, κύριοι εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού, επιτρέψτε μου να χαιρετήσω ξεχωριστά, έναν σημαντικό Έλληνα, που βρίσκεται σήμερα ανάμεσά μας, τον κύριο Μαργαρίτη Σχοινά, εκπρόσωπο της Κομισιόν, έναν άνθρωπο ο οποίος τιμά την Ελλάδα αλλά τιμά και την Ευρώπη.

Σας ευχαριστώ γιατί με υποδέχεστε σήμερα εδώ σε μια σημαντική επέτειο. Επέτειο που πρέπει να αναβιώσουμε, ας μου επιτραπεί η έκφραση, γιατί χωρίς την Χαλκιδική και την επανάσταση και το ολοκαύτωμα στις Πόρτες δεν θα ήταν δυνατόν να έχει αυτή την τύχη ο αγώνας στην εθνεγερσία στο νότο.

Δόθηκε, όπως είναι γνωστό, η ευκαιρία στους αγωνιστές της Σπέρδας Ελλάδας και της Πελοποννήσου να οργανώσουν καλύτερα την εθνεγερσία για να έχουμε το αποτέλεσμα το οποίο είχαμε.

Μια δεύτερη σκέψη όμως, επιτρέψτε μου να πω, από δω, απ' τη Χαλκιδική, αφορά τον Αριστοτέλη. Μην ξεχνάμε ότι διανύουμε το έτος Αριστοτέλους.

Ένα έτος το οποίο έδωσε την δυνατότητα, το πνεύμα του Αριστοτέλους να ταξιδέψει σ' ολόκληρο τον κόσμο. Μια κορυφαία στιγμή που την έζησα προσωπικά στην εκδήλωση που έγινε στην Αθήνα τον Σεπτέμβριο το Athens Democracy Forum και μας έδωσε την δυνατότητα επειδή ακριβώς ήταν αφιερωμένο στο Αριστοτέλη και επειδή πάντοτε αυτό το Forum θα είναι αφιερωμένο στον Αριστοτέλη, όσα χρόνια θα διεξάγεται στην Αθήνα, να τονίσω ότι στους σημερινούς καιρούς και στον τόπο μας και στην Ευρώπη, αλλά και σε όλη την ανθρωπότητα το πνεύμα του Αριστοτέλους είναι πάντα ζωντανό. Είναι ο φιλόσοφος, ο πανεπιστήμονας εκείνος που άφησε παρακαταθήκες για την αιωνιότητα κυρίως σε ό,τι αφορά τη δημοκρατία και τη δικαιοσύνη.

Η μεγάλη τομή του Αριστοτέλους είναι ότι έθεσε τις βάσεις για τη σύλληψη, τη θεωρητική και την πρακτική, της δημοκρατίας και κυρίως της δικαιοσύνης, της δικαιοσύνης υπό την αναλογική της ερμηνεία, που σημαίνει το να μεταχειρίζεσαι ίσα τα ίσα και άνισα τα άνισα και κυρίως να γίνεται πράξη αυτό που λέγεται μεταγενέστερα πια και στο ρωμαϊκό δίκαιο και στη βυζαντινή

νομοθεσία, *εκάστω το ίδιον αυτώ αποδιδόναι*.

Αν δίνω κυρίες και κύριοι μεγάλη σημασία σ' αυτή τη ρήση, είναι γιατί σ' αυτή συμπυκνώνεται όλη η έννοια της δικαιοσύνης, αλλά και της κοινωνικής δικαιοσύνης και του κοινωνικού κράτους, το οποίο θα πρέπει όλη η δύση, η αντιπροσωπευτική δημοκρατία της δύσης και ιδίως η ευρωπαϊκή δημοκρατία, να το υπερασπιστούν.

Γιατί ο μεγαλύτερος κίνδυνος που υπάρχει σήμερα είναι η κατάρρευση του κοινωνικού κράτους. Το βλέπουμε αυτό όχι πια μόνο στον τόπο μας με τα δεινά του λαού

μας και την κρίση που έχει ενσκήψει. Το βλέπουμε στην Ευρώπη. Γιατί να θυμάστε και να θυμόμαστε ότι τα μορφώματα του φασισμού και του ναζισμού, που αναπτύσσονται, κυρίως προκύπτουν επειδή υπάρχει αυτή η αύξηση των ανισοτήτων και

ο κίνδυνος ρήξης του κοινωνικού ιστού.

Να θυμόμαστε επίσης, σε λίγες μέρες θα έρθει, σε δύο μέρες, ο πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών. Να θυμάστε ότι η μεγαλύτερη τομή με την οποία έχει συνδέσει το όνομά του είναι η αναστήλωση του κοινωνικού κράτους στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Γιατί ένα κράτος για να 'ναι δημοκρατικό το πρώτο το οποίο πρέπει να επιτυγχάνει είναι την ίση μεταχείριση των πολιτών του και την στήριξη της κοινωνίας του. Χωρίς αυτή δημοκρατία και δε αντιπροσωπευτική δημοκρατία δεν μπορεί να υπάρχει. Όλα αυτά απορρέουν από το έργο του Αριστοτέλους, από το πνεύμα του Αριστοτέλους που παραμένει πάντα ζωντανό.

Εύχομαι εμείς οι Έλληνες, ο ελληνικός λαός, αυτές τις κρίσιμες ώρες να υπερασπιστεί αυτό το πνεύμα του Αριστοτέλους και την έννοια της δημοκρατίας και της δικαιοσύνης και να μεταλαμπαδεύσει αυτό το πνεύμα, όπου πρέπει, στην Ευρώπη και πιο πέρα απ' την Ευρώπη.

Ξέρω ότι κάποιοι θα πουν ότι με τον τρόπο αυτόν μεγαλοπιανόμαστε. Κάθε άλλο. Τα όριά μας τα γνωρίζουμε. Ξέρουμε όμως την κληρονομιά μας και ξέρουμε και το χρέος μας. Και αυτό το χρέος να είστε βέβαιοι ότι θα το εκπληρώσουμε στο ακέραιο ομνοοούντες, αποφασισμένοι και ανυποχώρητοι.

Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για την φιλοξενία.

* Εκφωνήθηκε στο επίσημο γεύμα που παρέθεσαν στον υψηλό καλεσμένο η Π.Ε. Χαλκιδικής σε συνεργασία με τους Δήμους

Νέας Προποντίδος και Κασσάνδρας, κατά τον εορτασμό της 19ης επετείου του Ολοκαυτώματος της Κασσάνδρας.

ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ, ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ: ΑΣΜΑΤΑ ΕΚΧΕΟΜΕΝ ΔΑΚΡΥΡΡΟΟΝΤΑ, ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΝΑΓΕΙΡΟΜΕΝ ΤΟΙΣ ΑΘΑΝΑΤΟΙΣ ΝΕΚΡΟΙΣ ΤΙΜΗΣΟΝΤΕΣ, ΧΕΙΡΑΣ ΑΙΡΟΜΕΝ ΤΗΝ ΕΝΔΟΞΟΝ ΘΥΣΙΑΝ ΕΥΦΗΜΗΣΟΝΤΕΣ

ΜΙΝΑ ΚΑΪΑΦΑ-ΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Αρχαιολόγος - Δρ. Αρχιτεκτονικής ΑΠΘ

Άδεια τα θρανία των εκ της Ποτιδαίας μαθητών κάθε Νοέμβρη στις 14. «Το Ολοκαύτωμα της Κασσάνδρας» η αιτία, μας ενημέρωνε λακωνικά η διεύθυνση, χωρίς άλλες...εξηγήσεις! Αρχικά, μικρές στάλες ζήλιας, της άγνοιας γεννήματα, λέκιαζαν το εφηβικό μυαλό όσων μέναμε πίσω στις σχολικές επάλξεις, στο Γυμνάσιο των Ν. Μουδανιών, σ' ένα ψήλωμα στην άκρη της μικρής μας πόλης. Ζήλια για την αυτομάτως δικαιολογημένη απουσία των συμμαθητών μας σε περίοδο μαθησιακού οργασμού, ζήλια γιατί εμείς οι υπόλοιποι μέναμε πίσω να ρίχνουμε αγχωτικές, σχεδόν κλεμμένες, ματιές απέναντι την κορφή του Ολύμπου, μέσα από τις σχολικές αίθουσες. Πέρασαν χρόνια, ένα-δύο μόνο ευτυχώς, για να γίνει η αναμικτή γνώση συνείδηση και να καταλάβω ότι τα άδεια εκείνα θρανία δεν ήταν μία μονομερής μαθησιακή ανάσα, αλλά παρουσία και σεργιάνι στα αιματοβαμμένα σοκάκια της τοπικής ιστορίας, ήταν ιερό χρέος απέναντι στην άφραστη δόξα των επιφανών ανδρών που *πρό των πύργων ἐτόλμησαν θανείν*, στο έμπα του ισθμού, για να δυναμώσουν την επανάσταση του 21', που πάλευε τότε να ξεκινήσει στο Μοριά, για να της δώσουν χρόνο να οργανωθεί και να πετύχει, ουσιαστικά για να θεμελιώσουν τη λευτεριά μας.

Πέρασε λίγος καιρός ακόμη έως ότου συνειδητοποιήσω το μέγεθος της ανδρειοσύνης εκείνων των αγωνιστών, και η συναισθηση της θυσίας τους ίλιγγο μου προκάλεσε, σμίλεψε στην ψυχή μου αιθαλή ευγνωμοσύνη και στέριωσε στο μυαλό μου τη σκέψη, ότι το χρέος της μνήμης τους και της τιμής τους όλους το ίδιο μας αφορά. Καρφί πυρωμένο η οδυνηρή γνώση τόσο της αυτοθυσίας των αγνώστων μαρτύρων και των αφανών ηρώων, όσο και της ρημαγμένης μας γης. Δάδα άσβεστη η περηφάνεια γιατί η λευτεριά του τόπου μας γεννήθηκε και με τις ωδίνες της δικής μας Χαλκιδικής. Γνώση και περηφάνεια συντρόφεψαν με τα χρόνια έναν βουβό θυμό, γιατί ο βαρύς φόρος αίματος των Χαλκιδικιωτών παραμένει έως και σήμερα για τους πιο πολλούς πτυχή άγνωστη στα κατάστιχα της Ελληνικής Επανάστασης, δεν είναι εγγεγραμμένη στα σχολικά κιάπια. Και ο θυμός συντω χρόνων συνταιριάστηκε με το παράπονο γιατί τόσο άδικα λησμονούνται σήμερα από τους πιο πολλούς τα

αντρειωμένα κορμιά, που πάλεψαν πίσω από τα αρχαία αμυντήρια του ισθμού, γιατί τόσο άδικα θαμπώθηκαν τα νεκρωμένα σώματα, που μεταγγισαν ζωή στον εθνικό αγώνα, που πλούτισαν τελικά τόσο αφειδώλευτα τη λευτεριά μας.

Το θλιβερό κορύφωμα του ολόθερμου ξεσηκωμού της υπόδουλης Χαλκιδικής ήταν το Ολοκαύτωμα της Κασσάνδρας. Το τραγικό φινάλε ενός αγώνα εξάμηνης διάρκειας, που ξεκίνησε από τα αιματηρά γεγονότα του Πολυγύρου, το άδικο φονικό του προεστού του το Μάιο του 1821. Σπινθήρισε το αντάρτικο των κατοίκων της περιοχής και ήταν η αντίδρασή τους έμπρακτος χαιρετισμός στον Φιλικών το αγωνιστικό νέυμα. Τότε ζώστηκαν τα φυσελίκια

οι σκλαβωμένοι ραγιάδες σ' ολάκερη τη Χαλκιδική και ξεσηκάρωσαν τα σπαθιά, τότε ήχησε το σήμαντρο της επανάστασης σε όλη τη Χερσόνησο και μεταδόθηκε ο αχός σα φωτιά σε ξερά χόρτα. Κομμάτι από το ίδιο μελανό ιστορικό μοτίφι ήταν η μάχη των Βασιλικών, στου καλοκαιριού το ξύπνημα. Άρματα κι αρματομάχοι χτυπήθηκαν σφοδρά στα μέσα του Ιούνη και ο ηρωϊκός θάνατος του Κασσανδρινού Καπετάν-Χάψα και των συναγωνιστών του από τις Τούρκικες ορδές ήταν φόρος αίματος βαρύς και πίκρα ασήκωτη που απλώθηκε για να αποκαθαίρει μαζί με άλλες αμέτρητες, χρόνια μετά, τον ρύπο της πολύχρονης υποταγής. Τους επόμενους μήνες, στηθοκοπήματα και μοιρολόγια ακούστηκαν σ' ολάκερη σχεδόν τη Χαλκιδική, που ψυχορράγησε από το ασκέρι του Μπαϊράμ πασά, που κατέστρεφε και λεηλατούσε χωριά και κάμπους, βαρβάρωνε ανελέητα την ομορφιά τους. Τον ισθμό άγγιξε δίχως να τον λαβώσει τότε και πιστεύοντας ότι εκείνη η αιματηρή γυροβολιά κατέπνιξε την επαναστατική ορμή, επέλεξε να σπεύσει να αποχωρήσει στα νότια της χώρας. Και μόλις η γνώμη αυτή λαθεμένη αποδείχτηκε, ήχησαν και πάλι σαλπίσματα πολεμικά, χιλιάδες, από τον νεοφερμένο Λουμπούτ Πασά και το δικό του στρατό. Ξενομερίτης ο αρχηγός Εμμανουήλ Παπάς οργάνωσε την άμυνα των ολιγάριθμων Κασσανδρινών στον πετρόπυργο της Φώκαιας, σε καιρό που είχαν πια στερέψει οι βοήθειες. Μαζί τους υπερασπίστηκε με άκαμπτο ζήλο στο

χαντάκι του ισθμού την Κασσανδρινή γη, που γνώρισε άλωση και λεηλασία, σκλαβιά και ορυμαγδό, ερήμωση και ολοκαύτωση.

Σαβανωμένη για επτά χρόνους παρέμεινε η Κασσάνδρα. Πέρασαν χρόνια να νοστήσουν οι κατατρεγμένοι κάτοικοι και ν' αναστήσουν νοικοκυριά από τα αποκαΐδια, να φιλέψουν και πάλι τον αγαπημένο τόπο με καινούρια δημιουργήματα, να ελαφροκοιμηθούν ζώα σε σπιτιών αυλές. Έκανε καιρός πολύ να αναπνεύσει η καρβουνιασμένη γη, να γλυκοκαλήσει, να βιώσει ξανά μέρες ασύγνεφες. Έκαναν χρόνια να δώσουν τα λιόδεντρα γεννήματα, να ξεμυτίσουν ρώγες από τις κληματαριές, να γλυκοθροΐσουν τα στάχυα στους κάμπους.

Αν κάποιος ζυγώσει τούτη την ασύλληπτη καταστροφή και ζυγιάσει τον ηρωισμό των μαχητών της Ποτίδαιας, βέβαιο είναι ότι θα τον βρει ίδιο με τη μεγαλοσύνη εκείνων που αγωνίστηκαν στη Χίο και στο Μεσολόγγι, στην Τρίπολη και ή στη Νάουσα. Κι αν κατανοήσει πλήρως το φονικό μένος που στοίχειωσε τη στενή Χερσόνησο το Νοέμβρη του '21, τότε βλέπει την ίδια Δόξα που περπατούσε στην ολόμαυρη ράχη των Ψαρών να αργοβηματίζει και στην Κασσάνδρα την ατέλειωτη αθάλη, μελετώντας και πάλι λαμπρά παλικάρια, με στεφάνι στο κεφάλι, γενναμένο από λίγα χορτάρια που είχαν απομείνει στην έρημη γη.

«Λαλούν σήμα» η θυσία των αγωνιστών της Χαλκιδικής κατά τον Εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα του 1821. Άγνωστο το γιατί, ρίχτηκε στις λήθης το πηγάδι. Τραχύς σαν τη λινάτσα ο θυμός που τούτη η συμβολή δεν έγινε ποτέ συλλογική μνήμη, που τούτη η έμπυχη συνεισφορά είναι θύμηση που μένει πεισματικά εγκλωβισμένη στα δίκαια του νομού μας. Πλιάτσικο στην Ιστορία της Επανάστασης κάνουν όσοι δε δίνουν

στους ήρωες του ισθμού το μερτικό που τους αξίζει. Αδικία μεγάλη να αποσιωπάται εκείνο το κομμάτι της Εθνικής λευτεριάς που σαρκώθηκε στην Ποτίδαια το διατειχίσμα, αδικία που της πρέπει κάποτε ένας χαλινός, αλλιώς θα είναι το '21 ένα τραγούδι που πάντα κάπου θα φαλτσεύει.

Καιρός να φεγγαριάσει τούτη η σκοτεινιά της Νεοελληνικής μας Ιστορίας, να πάρει το χαμένο γρανάκι τη σωστή του θέση στο μηχανισμό της ιστορικής μνήμης. Τούτο κραυγάζω σήμερα με το ξελόγιασμα της πέννας μου. Καιρός είναι να μπολιαστεί η συνείδηση όλων των Ελλήνων, πρωτίστως των μικρών, με τη γνώση της Επανάστασης της Χαλκιδικής, με τη μνήμη του Χαλασμού της Κασσάνδρας. Ήρθε η ώρα να μεταδοθούν σε όλους οι κραδασμοί του ολοκαυτώματος, να ακουστεί σε κάθε αίθουσα σχολική ότι το θάρρος των αγωνιζόμενων Χαλκιδικιών υπήρξε ένα από τα αντίδοτα της μακραιώνης σκλαβιάς. Δικαίωση λέγεται και αναπαμός των λαβωμένων τους ψυχών. Τιμές ύψιστες τουςρέπουν αυτούς τους τρανούς αγωνιστές, δάκρυα τους αναλογούν για να γίνουν χόες ευλαβικές στον τόπο που ξεψύχησαν, για να μπορούν να μεθύσουν αργότερα οι ελληνικές γενιές από την παραζάλη της λευτεριάς. Κεριά και καντηλιέρα αξίζει να ανάψουν για να υποκλιθούν στην αυτοθυσία τους.

Προσκυνητές στο ηρώο των ένδοξων ηρώων μας στεκόμαστε κάθε Νοέμβρη στις 14, όλοι εμείς οι Χαλκιδικιώτες, σώματι ή διανοία. Νίπτουμε τη μνήμη, αγγίζουμε την ένδοξη ιστορία, μνημονεύουμε τα εγκαύματα της γης μας που έγιναν ανεξαρτησία που μορφοποιήθηκαν σε ελευθερία. Αναρριγούμε, όπου και να είμαστε, άσματα έκχέομεν δρακρυρρόοντα, κεφαλήν αναγείρομεν τοίς άθανάτοις νεκρούς τιμήσοντες, χείρας αίρομεν την ένδοξον θυσίαν εύφημύσοντες.

ΤΟ ΔΙΑΤΕΙΧΙΣΜΑ ΤΗΣ ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ ΤΟ 1407.
ΜΕΛΕΤΗ: Ι.Α. ΠΑΠΑΓΓΕΛΟΣ, ΑΝ. ΚΑΠΑΝΔΡΙΤΗ, ΣΤ. ΓΑΛΑΝΗΣ, 2014.
(Πίνακας ζωγραφικής αναρτημένος στο ξενοδοχείο "Πόρτες" της Ν. Ποτίδαιας)

Ο ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ

Ἡ κορύφωση τῶν ἐθνικῶν ἀγώνων

ΑΘ. Ε. ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗΣ

Ὁμότιμος Καθηγητής Α.Π.Θ.

Πρόεδρος τῆς Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν

Στὴν δίνη τῆς κακότητος τῶν καιρῶν λησμονήσαμε ἢ ξεθύμανε στὴν συνείδησή μας τὸ νόημα τῶν ἀγώνων αὐτῶν, πού ἀπέδωσαν στὴν Πατρίδα ἐλεύθερη τὴν Μακεδονία. Αὐτοὶ οἱ δύο ἀγῶνες εἶναι ἕνας ἐνιαῖος ἐθνικός ἀγώνας, γνήσια καὶ οἱ δύο, ἔκφραση μιᾶς πανελληνίας προσπάθειας γιὰ τὴν σωτηρία τῆς μακεδονικῆς γῆς πού ἀπαίτησε θυσίες καὶ ἐπηρέασε τὴν πορεία τοῦ Γένους μας. Πατι, ἄς σκεφθοῦμε τί θά ἦταν ἡ σημερινή Ἑλλάδα χωρὶς τὴν Μακεδονία, καὶ μαζί της, ἡ Θράκη, πού ἀποτελοῦν τὸν κύριο πλοῦτο της σέ ποικιλία προϊόντων πού τρέφουν τὸν ἑλληνικό πληθυσμό. Ἄλλωστε τοῦτες οἱ δύο ἑλληνικές πατρίδες δέχθηκαν τὸν μείζονα ὄγκο τῆς προσφυγιάς τοῦ 1922 καὶ ἔτσι οἱ γηγενεῖς μαζί μέ τούς πρόσφυγες συνέθεσαν τὸν Μακεδόνα – Μικρασιάτη, τὴν νέα μακεδονική γενιά καὶ ψυχὴ πού ἔκτοτε παλεύει γιὰ τὴν Πατρίδα. Στὸν Μακεδονικό Ἀγώνα ἦλθαν καὶ βοήθησαν οἱ Πανέλληνες ἀπὸ τὴν Κύπρο καὶ τὴν Κρήτη ὡς τούς ξενιτεμένους στὴν Εὐρώπη καὶ τὴν Ἀμερική καὶ τούς ἀλύτρωτους Ρωμηούς. Ἀναπέδιδε ἔτσι ἡ Παλαιά Ἑλλάδα τὴν γενναία βοήθεια πού ἔλαβαν ἰδία ὁ Μωρηάς, ἡ Ρούμελη, οἱ νησιῶτες ὅταν ἐπαναστάτησαν τὸ 1821 ἀπὸ τίς ἑκατοντάδες τῶν Μακεδόνων πολεμιστῶν πού ἔλαβαν μέρος στοὺς Ἀγῶνες τοῦ '21 ἀπ' τὰ Ψαρά καὶ τὸ Μεσολόγγι ὡς τὴν τελευταία μάχη του. Καὶ ὅμως ὅλος αὐτός ὁ ὠραῖος κόσμος τῶν Μακεδόνων, σάν τελείωσε ὁ Ἀγώνας, κατέστη πολίτης δεύτερης κατηγορίας μέ τὸν πιὸ ἄδικο νόμο περί αὐτοχθόνων καὶ ἑτεροχθόνων τοῦ 1844, πού, πλὴν τῶν Μωραϊτῶν, τῶν Ρουμελιωτῶν καὶ ὀρισμένων νησιωτῶν, ἀπέκλειε ἀπὸ τὴν δημόσια ζωὴ τοῦ νεοελληνικοῦ κράτους ὅλους τούς λοιπούς Ἕλληνες πολίτες πού βρέθηκαν στὴν ἐπικράτειά του μετὰ τὴν ἴδρυσή του. Ἀδικημένοι καὶ περιφρονημένοι οἱ Μακεδόνες νοσταλοῦσαν τὴν γενέθλια γῆ καί,

Ο Μακεδονομάχος Ἰωάννης Παρλιάρης ἀπὸ τὸν Ταξιάρχη Χαλκιδικῆς

ἀφοῦ δέν μπορούσαν νὰ ἐπιστρέψουν σ' αὐτὴν, καθὼς ἦταν ἀκόμη τουρκοπατημένη, ἴδρυσαν στὴν Ἀταλάντη τὸν συνοικισμό Νέα Πέλλα, πού τούς θύμιζε τὴν δούλη πατρίδα, ἀλλὰ καὶ ὅπου ζοῦσαν ὅλοι μαζί μέ τὰ δικά τους μακεδονίτικα ἦθη καὶ ἔθιμα καὶ τὴν νοσταλγία. Κάποιοι ἀθεράπευτοι νοσταλγοὶ ἐπέστρεψαν μέ χί-

λιους δύο κινδύνους, ἐνῶ χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ περίπτωση, καὶ δέν εἶναι ἡ μόνη, ἐνός Μακεδόνα γεροπολεμιστῆ πού τὸν ὀδήγησε ὁ γιός του στὰ τότε ἑλληνοτουρκικά σύνορα, κάπου στὰ σημερινὰ Τέμπη, γιὰ νὰ πεθάνει στὴν Μακεδονία. Τὸ γεγονός γράφηκε στὸν ἀθηναϊκό τύπο καὶ ὁ ποιητὴς Ἀλέξανδρος Σούτσος τὸ ἔκαμε ποίημα τραγικό, ἀλλὰ μαζί καὶ μάθημα φιλοπατρίας καὶ δείγμα τῆς κρατικῆς ἀδιαφορίας γιὰ τούς γενναίους τῆς Πατρίδος. Ὁ γεροπολεμιστῆς ἦταν ἀπὸ τὴν Κασσάνδρα.

Κί ἐκεῖνος μέ γυμνό σπαθὶ κραυγάζει, «Ἀφοῦ ξένος

καὶ εἰς αὐτὸ ἀπέμεινε τὸ ἰδικό μου Γένος (ἐννοεῖ ὅτι ἡ ἐλεύθερη Ἑλλάδα

τὸν θεωρεῖ ξένο).

Ἀφοῦ, πατρίς μου ἄθλια, πατρίς Μακεδονία,

Παντοτινὴ τὸ στήθος σου βαρύνει τυραννία,

Ἄνδρεια καθὼς ἔζησα μέ μένει ν' ἀπόθάνω

Καὶ εἰς τῶν Τούρκων ἔπεσε τὴν φυλακὴν ἐπάνω (φυλακὴ=φυλάκιο, φρουρὰ).

Καὶ γράφουμε ὅλα τοῦτα γιὰ νὰ δείξουμε ὅτι ἡ Μακεδονία ἦταν ζωντανὴ στὴν σκέψη τῶν Ἑλλήνων μέ τὰ πάθη καὶ τίς ἐλπίδες της. Οἱ πολῖτες τὴν νοιάζονταν, ὄχι ὅμως καὶ τὸ ἐπίσημο κράτος πού εἶτε ἀδυνατοῦσε, εἶτε ἀδιαφοροῦσε. Γι' αὐτὸ καὶ αὐτοὶ οἱ πολῖτες τοῦ ἐλεύθερου κράτους τὴν βοήθησαν σάν ἐπαναστάτησε τὸ 1854. Τὸ 1878 ἦταν ἔτος σημαδιακό, καθότι οἱ Μεγάλες Δυνάμεις καὶ ὁ Ρωσικός Πανσλαβισμός προσπάθησαν ἐπὶ χάρτου μέ τὴν συνθήκη τοῦ Ἁγίου

Στεφάνου νά δημιουργήσουν τήν Μεγάλη Βουλγαρία. Ξεσηκώθηκαν τότε οί Μακεδόνες από τά Πιέρια, τήν Δυτ. Μακεδονία ώς ψηλά τό Μορίχοβο καί τό Μοναστήρι καί πέτυχαν τήν ανατροπή τής συνθήκης αὐτῆς χάρη στό συνέδριο τοῦ Βερολίνου (Ιούλιος 1878), τότε πού οί Μεγάλες Δυνάμεις παρεχώρησαν στην Ἑλλάδα τήν Θεσσαλία. Ἄλλ' ὁ Πανσλαβισμός ἀπλωνε ἀπειλητικά τά σχέδιά του στήν Μακεδονία, πού ἀμύνθηκε ἀρχικά μέ τήν ἴδρυση σχολείων χάρη στήν ἀντίδραση τῶν κοινοτήτων, τῶν προεστώτων, τῶν δασκάλων, τῶν ἱερέων, τοῦ λαοῦ μας. Εἶναι ἡ πρώτη φάση τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος, ἡ φάση τῆς παιδείας καί τῶν ιδεῶν, ὅπου κατά κράτος νίκησαν οί Μακεδόνες. Καί μάλιστα μόνοι τους, ἀντιμετωπίζοντας τό κύμα τοῦ Πανσλαβισμού πού μέ ἀφθονο χρυσό προσπαθοῦσε νά ἐξαγοράσει συνειδήσεις. Καί ὅταν ἀπέτυχε στήν πρώτη αὐτή φάση ὁ Πανσλαβισμός καί ὁ Βουλγαρισμός, ἐξαπέλυαν τήν τρομοκρατία καθ' ἅπασαν τήν Μακεδονία μέ πρώτο θῦμα τούς σλαβόφωνους Ἑλληνας καί τέκνα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Αὐτήν τήν λαίλαπα τῆς τρομοκρατίας ἀντιμετώπισαν οί γηγενεῖς Μακεδόνες μέ τά πρώτα ἔνοπλα σώματα τοῦ Μπρούφα, τοῦ Βερβέρη, τοῦ Παπαδήμου, τοῦ Βελέντζα, τοῦ Σαράντη κ.ἄ. Αὐτοί μέ τά παλληκάρια τους ἔδωσαν αὐτοπεποίθηση στίς ψυχές τῶν Μακεδόνων, πού ἔνωσαν, ὅμως, τήν ντροπή τῆς ἤττας τοῦ ἀφρονος πολέμου τοῦ 1897. Ἡ ἐπίσημη Πολιτεία, φοβούμενη ἄλλη ἐμπλοκή μέ τήν Τουρκία, ἀδρανεῖ. Τότε ἐμφανίσθηκαν δύο ψυχωμένοι ἄνδρες: ὁ μητροπολίτης Καστορίας Γερμανός Καραβαγγέλης (1900-1907) καί ὁ ἐκρηκτικός Ἴων Δραγούμης, γραμματέας τοῦ Προξενείου στό Μοναστήρι, πού ὀργάνωσαν τίς πρώτες ἔνοπλες ὁμάδες πού ἀνέλαβαν τήν προστασία τῆς μακεδονικῆς ὑπαίθρου στήν Δυτ. Μακεδονία. Ὁ μητροπολίτης Δράμας Χρυσόστομος Καλαφάτης, ὁ ἔπειτα ἱεροεθνομάρτυς Σμύρνης, ἔπραξε τό αὐτό στήν Ἀνατ. Μακεδονία. Τότε τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, ἐγκαταλείποντας τήν πολιτική ἰσοροπιῶν, ἔστειλε στίς ἐμπερίστατες περιοχές νέους καί δυναμικούς Ἱεράρχες: τόν Στέφανο Δανιηλῖδη στήν Ἐδεσσα, τόν Ἰωακείμ Φορόπουλο στό Μοναστήρι, τόν Φώτιο Καλπίδη στήν Κορυτσά, τόν Θεόδωρο Βασματζίδη στό Νευροκόπι κ.ἄ Ὅλοι τούτοι ἔδωσαν νέα πνοή στόν Μακεδονικό Ἀγῶνα. Ἀλλά χωρίς τόν ἀπλό λαό ὁ ἀγῶνας αὐτός δέν θά εἶχε τύχη. Αὐτούς

1912. Ο ελληνικός στρατός εξορμά

τούς Μακεδόνες πατριώτες ἀνέδειξε ἡ ἔκδοση τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν τιτλοφορούμενη *Ἀφανεῖς γηγενεῖς Μακεδονομάχοι* (1903-1913), *Τό μεγάλο Συναξάρι*. Τό 1904 ὑπῆρξε ἡ κορύφωση τοῦ Ἀγῶνος, πρώτα μέ τήν κάθοδο στήν Ἀθήνα τοῦ καπετάν Κώττα, πού εὐαισθητοποίησε τήν Κυβέρνηση γιά τά συμβαίνοντα στήν Μακεδονία καί ὕστερα ὁ θάνατος τοῦ Παύλου Μελά πού συνήγειρε τό Πανελλήνιο μέ πρωτοφανή τρόπο καί συνακόλουθη Πανελληνία κινητοποίηση. Ὁ Παῦλος Μελάς κατέστη, καί θά παραμείνει ἐσαεῖ, ὁ ἔθνικός ἥρωας, τό ἴνδαλμα καί ἡ ἀγάπη τῶν Μακεδόνων. Ὁ Μακεδονικός Ἀγῶν ἔφερε στά μακεδονικά βουνά ψυχωμένους καί ἔμπειρους πολεμιστές ἀπό τήν Κρήτη, τήν Μάνη, τόν Μωρηά, τήν Ρούμελη, τήν Θεσσαλία, τήν Ἡπειρο. Προσέφερε στήν Πατρίδα τήν ἐθνική ὁμοψυχία, τόν ἀπαράμιλλο πατριωτισμό, πού ἐκφράσθηκε στούς Βαλκανικούς Πολέμους, στόν πρώτο, ὅποτε ἀπελευθερώθηκε ἡ μισή σχεδόν Μακεδονία καί στόν δεύτερο, τόν ἑλληνοβουλγαρικό, μέ τήν ἀπελευθέρωση καί τῆς ὑπολοίπου. Καί στούς δύο αὐτούς ἀγῶνες οἱ Μακε-

δονομάχοι ἦσαν στήν πρώτη γραμμή ὡς Πρόσκοποι - ὀδηγοί τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἀφοῦ γνώριζαν μονοπάτια, δρόμους, χωριά, ἀνθρώπους. Καί ὅταν ἀπελευθερώνονταν οἱ πόλεις μας τόν πρώτο καιρό τῆς ἐλευθερίας τους, ἰδίως στήν ὑπαίθρο, αὐτοί οἱ Πρόσκοποι προστάτευαν χριστιανικούς καί μουσουλμανικούς πληθυσμούς ἀπό τήν μανία τῶν βουλγάρων κομιτατζήδων. Τήν 18η Ἰουλίου 1913 ἡ συνθήκη τοῦ Βουκουρεστίου ἔθετε τέλος στούς βαλκανικούς πολέμους. Ἡ Πατρίδα διαπλάστηκε, ἀφοῦ ἀπό τά 63.211 τετραγ. χιλόμ. ἔφθασε στά 120.308 καί ὁ πληθυσμός της ἀπό τίς 2.630.000 στίς 4.718.000 ψυχές. Ἄνοιξαν νέες ἐπικοινωνίες, νέες ἐλπιδοφόρες προοπτικές στήν οἰκονομία, ἡ Ἑλλάδα ἀπέκτησε διεθνή ἀναγνώριση λόγω τῆς διευρυμένης γεωγραφικῆς θέσεώς της. Χρειάσθηκε, ὅμως, νά θυσιασθοῦν πάνω ἀπό 30.000 ἀξιωματικοί καί ὀπλίτες. - Κατακαημένη Πατρίδα, φαίνεται ὅτι τούς ξέχασες αὐτούς, πού, ὅταν τελείωναν οἱ σφαῖρες τους, χρησιμοποιοῦσαν πέτρες ἐπιτιθέμενοι κατά τοῦ ἐχθροῦ στά χαρακώματα αὐτά τά ἑλληνικά ψυχωμένα τάγματα τῶν *τρελλῶν ἐθελοντῶν μέ παράφρονα ἀγάπη γιά τήν Πατρίδα*, ὅπως ἔγραψε ὁ ἀκαδημαϊκός Στρατής Μυριβήλης, μαχητής ὁ ἴδιος τῶν ἀγῶνων αὐτῶν.

Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΟΣ

ΜΙΧΑΛΗΣ Θ. ΚΟΥΤΣΟΣ

Φιλολόγος

ΑΥΤΕΣ ΤΙΣ μέρες ζούμε με μια μεγάλη προσμονή, την προσμονή των Χριστουγέννων, την προσμονή της Γέννησης του Χριστού. Κι αυτό επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο. Κάθε χρόνο δηλαδή αυτή την εποχή περιμένουμε να γεννηθεί ο Χριστός και να ψάλλουμε το «Χριστός γεννάται». Τι σημαίνει αυτό; Ο Υιός του Θεού ήρθε να επανασυνδέσει τον άνθρωπο με το Θεό Πατέρα, να φέρει τον άνθρωπο και πάλι μέσα στη φυσική του κατοικία, τον Παράδεισο.

Γνωρίζετε άραγε πόσοι άνθρωποι και για πόσους αιώνες πρόσμεναν τον Μεσσία που θα εγκαινιάσει μια νέα εποχή; Χιλιάδες χρόνια και εκατομμύρια άνθρωποι σ' όλες τις εποχές και σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της γης περίμεναν με λαχτάρα τον Μεγάλο Λυτρωτή. Σ' αυτά τα χρόνια πολλοί προφήτευσαν την έλευση του Μεγάλου Άρχοντος, του Μεγάλου Αναμενόμενου, όπως περιγράφεται από τον ποιητή Γ. Βερίτη στο ποίημά του «**Δεύτε Ίδωμεν Πιστοί**».

Ο Μεγάλος λοιπόν Αναμενόμενος είναι ο Χριστός. Η έλευση του Χριστού ήταν μέσα στο σχέδιο του Θεού μετά την πτώση του Αδάμ. Όμως ο Θεός Πατήρ που αγαπά τον άνθρωπο, τον ήθελε μέσα στον Παράδεισο, γι αυτό και πήρε τη «Μεγάλη Βουλή» να τον σώσει. Στην παραβολή του Ασώτου ο στοργικός πατέρας περιμένει με αγωνία την επιστροφή του άσωτου γιού του. Ο Θεός Πατέρας όμως δεν περίμενε να επιστρέψει ο άσωτος άνθρωπος στον Παράδεισο, γιατί δεμένος με τα πάθη του δεν μπορούσε να λυτρωθεί μόνος του και γι αυτό έστειλε τον ίδιο του το γιό. Πρόκειται για την άκρα ταπείνωση του Θεού, για την άπειρη αγάπη του Θεού, ο οποίος δεν αρκέστηκε να μας λυτρώσει μόνο από την αμαρτία, αλλά και να μας χαρίσει την υιοθεσία, δηλαδή τη δυνατότητα να γίνουμε παιδιά του Ουράνιου Πατέρα.

Όλη η ανθρωπότητα πριν από το Χριστό ανέμενε τον ερχομό ενός Σωτήρα που θα λύτρωνε τον άνθρωπο από τη φθορά και τον θάνατο. Οι προφητείες προ Χριστού είναι διάσπαρτες μεταξύ όλων των λαών.

ΠΡΟΦΗΤΕΙΕΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Θα αναφέρω πρώτα κάποιες προφητείες σιβυλλικές. Ο Σωκράτης στο έργο του Πλάτωνα «Φαίδρος» κάνει λόγο για τη **Σίβυλλα της Κυμαίας**, η οποία προφητεύει τα εξής: «Στα έσχατα χρόνια θα ρθει κάποιος άσημος από τον ουρανό και από τις λαγόνες της παρθένου Μαρίας, θα ενδυθεί θνητή μορφή και θα γεννηθεί ως παιδί, με παρθενικό τοκετό». Η **Σίβυλλα της Λίβυσσας** στο ίδιο έργο του Πλάτωνα προφητεύει τα εξής. «Αυτός πραγματοποιώντας τα πάντα με τον λόγο του θα θεραπεύει κάθε άνθρωπο ... σε εμπτύσματα προσβλητικά θα προσφέρει τις παρειές του και την πλάτη του την αγνή σε μαστιγώσεις, ενώ θα τον ραπίζουν. Θα φορέσει στεφάνι ακάνθινο και θα του τρυπήσουν με καλάμι την πλευρά κατά την συνήθειά τους» Οι παραπάνω προφητείες αναφέρονται και σε άλλα χειρόγραφα που βρίσκονται σε Μοναστήρια του Αγίου Όρους και αλλού (π.χ. Μονή Σινά).

Στο έργο του **Αισχύλου «Προμηθεύς Δεσμώτης»**, ο Ερμής σταλμένος από τον Δία προαναγγέλλει στον Προμηθέα τα εξής: «*Μην περιμένεις να λυτρωθείς από τους πόνους, προτού ένας θεός πάρει τα πάθη τα δικά σου πάνω του και με τη θέλησή του κατέβει στον Άδη τον ανήλιαγο*» (στ. 1041-1043).

Ο Πλάτων σε πολλά έργα του μίλησε για την έλευση του Χριστού:

Στο έργο του **Απολογία του Σωκράτους** ο Σωκράτης λέγει: «*Αναμείνατε μέχρι την ώρα που ο θεός θα σας στείλει κάποιον άλλον θεό για να ενδιαφερθεί για σας*».

Στην Πολιτεία ο Πλάτων μιλάει για «τη Σταύρωση του Χριστού, τις ταπεινώσεις, τους εξευτελισμούς και το μαρτυρικό θάνατον επί υψηλού ξύλου»!.. (Πλάτωνος, Πολιτεία Β', IV-V (361 C-361 D)).

Ο Αριστοτέλης μιλώντας για το Θεό λέγει: «*Ακατάβλητος φύσις Θεού θα γεννηθεί που δεν έχει αρχήν (δηλαδή θα είναι άναρχος). Από αυτόν λοιπόν αποκτά την ουσία και ο παντοδύναμος Λόγος*». Ο παντοδύναμος λόγος είναι ο Υιός και Λόγος του Θεού.

Δεν είναι επομένως τυχαίο το γεγονός ότι πολλές ορθόδοξες εκκλησίες έχουν απεικονίσει τον Σωκράτη, τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη ως προδρόμους του

Χριστιανισμού στις διάφορες τοιχογραφίες.

Η ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Σας θυμίζω:

1. Τη διάβαση της Ερυθράς Θάλασσας:

2. Την «άφλεκτον βάτον» του Μωσέ:

3. Το ομοίωμα του φιδιού πάνω σε σχήμα Σταυρού που ύψωσε ο Μωσής

ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΓΕΝΕΣΗΣ (3,15): Μετά την πώση των πρωτοπλάστων ο Θεός είπε στο φίδι: «Εχθρα θα βάλω ανάμεσα σ' εσένα και στη γυναίκα κι ανάμεσα στο σπέρμα σου και στο σπέρμα της. Εκείνος θα σου συντρίψει το κεφάλι κι εσύ θα του πληγώσεις τη φτέρνα» (Γεν. 3,15). Εκείνος είναι ο Χριστός, ο οποίος με τη γέννησή του θα συντρίψει το κράτος του Διαβόλου, ο οποίος με τη σειρά του θα πληγώσει το Χριστό στη φτέρνα με τη Σταύρωση.

ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΤΟΥ ΜΙΧΑΙΑ. Τρία σημεία είναι αξιοπρόσεκτα: Το ότι από τη Βηθλεέμ θα προέλθει ο ποιμένας που θα σώσει το λαό, το ότι το προφητευόμενο πρόσωπο προϋπήρχε και αιώνια και το ότι από μια γυναίκα θα γεννηθεί το αναμενόμενο παιδί, που θα φέρει την ειρήνη στον κόσμο «την επι γης ειρήνη», όπως έψαλλαν οι άγγελοι τη νύχτα των Χριστουγέννων. (Μιχαίας 5/2).

ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΜΑΛΑΧΙΑ: Ο προφήτης αυτός προαναγγέλλει τον Ιωάννη τον Πρόδρομο: «Ίδου, εγώ στέλνω τον αγγελιοφόρο μου, λέει ο Θεός, για να προετοιμάσει το δρόμο πριν από μένα. Θα είναι μια φωνή, που θα ακουστεί στην έρημο: «Ετοιμάστε την οδό του Κυρίου, κάνετε ίσιους τους δρόμους του Θεού μας» (Μαλ. 3,1 και Ησαΐας 40,3-5).

ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΗΣΑΙΑ: Ο πιο αποκαλυπτικός από όλους τους: «Η Παρθένος θα συλλάβει και θα γεννήσει γιό, ο οποίος θα ονομαστεί Εμμανουήλ (δηλ. ο Θεός αναμεταξύ μας). (Ησαΐα 7,14)

ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΦΗΤΕΙΩΝ ΣΤΗΝ Π.Δ. ΚΑΙ Κ.Δ.

Είναι καταπληκτική η αντιστοιχία ανάμεσα στις προφητείες της Π.Δ. και στα γεγονότα που αναφέρονται στη ζωή του Χριστού: **Πουλήθηκε για τριάκοντα αργύρια από τον Ιούδα.. Προφητεία Ζαχ. 11,12** «Καί ἔρῳ πρὸς αὐτούς· εἰ καλὸν ἐνώπιον ὑμῶν ἔστι, δότε στήσαντες τὸν μισθὸν μου ἢ ἀπειπασθεκαὶ ἔστησαν τὸν μισθὸν μου τριάκοντα ἀργυροῦς. **Εκπλήρωση: Κατά Ματθ.27,9** «τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος· καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου ὄν ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἱῶν Ἰσραὴλ. **Σταυρώθηκε μεταξύ δύο ληστών. Προφητεία: Ησ. 23.12** «Και μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη.» **Εκπλήρωση: Κατά Μαρκ. 15.27-28:** «Καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφή ἢ λέγουσα· καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη. **Μοιράστηκαν τα ρούχα Του και ρίξαν κλήρο. Ψαλμ. 21,19:** «Διμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου

ἐαυτοῖς καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν μου ἔβαλον κλῆρον. **Εκπλήρωση: Κατά Ιωάν.19,24:** «ἵνα ἡ γραφή πληρωθῆ ἢ λέγουσα· διμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν μου ἔβαλον κλῆρον. **Του ἔδωσαν χολή και ξύδι. Ψαλμ.** «Και ἔδωκαν εἰς τὸ βρῶμα μου χολὴν καὶ εἰς τὴν δίψαν μου ἐπότισάν με ὄξος» **Εκπλήρωση: Κατά Ιωάν. 19.28-29:** «οἱ δὲ πλήσαντες σπόγγον ὄξους καὶ ὑσώπῳ περιθέντες προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι.

Θα κλείσουμε με ἓνα απόσπασμα ἀπὸ τις «Ἁγιασμένες Μέρες» τοῦ Φώτη Κόντογλου: «Τὴν πνευματικὴ χαρὰ καὶ τὴν ουράνια ἀγαλλίαση που νοιώθει ὁ χριστιανὸς ἀπὸ τα Χριστουγέννα, δεν μπορεῖ να τη νοιώσει, με κανέναν τρόπο, ὅποιος τα γιορτάζει μοναχὰ σαν μια συγκινητικὴ συνήθεια, που εἶναι δεμένη περισσότερο με τις συνηθισμένες χαρὲς τοῦ κόσμου, με τὸν χειμῶνα, με τα χιόνια, με τὸ ζεστὸ τζάκι. Μοναχὰ ὁ ὀρθόδοξος χριστιανὸς γιορτάζει τα Χριστουγέννα πνευματικά, κι ἀπὸ τὴν ψυχὴ του περνάνε ἁγιασμένα αἰσθήματα, καὶ τὴ ζεσταίνουν με κάποια θέρη παράδοξη».

Μέγα μάθημα ταπεινώσεως εἶναι για μας ἡ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος γράφει, στὸν Λόγο του για τὴν Ταπεινοφροσύνη: «Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἡ στολὴ τῆς θεότητος. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ που ἐγίνε ἀνθρωπος με τὸ σῶμα που ἐπῆρε ἀπὸ τὴν Παρθένο καὶ Θεοτόκο Μαρία, αὐτὴ τὴν ταπεινοφροσύνη ντύθηκε. Κι αὐτὸ ἐγίνε για να μην κατακαίη κτίση ἀπὸ τὴ θωριά Του. Γιατί ἡ κτίση δεν μπορούσε να τὸν κοιτάξει, ἀν ὁ Χριστὸς δεν ντυνόταν τὸ θνητὸ σῶμα. Κι ὅποιος τὴ ντύθηκε, ἀληθινὰ ἐγίνε ὁμοῖος μ' Εκείνον, που κατέβηκε ἀπὸ τὸ ὕψος Του, καὶ που σκέπασε τὴν ἀρετὴ τῆς μεγαλοσύνης Του καὶ τὴ δόξα Του με τὴν ταπεινοφροσύνη».

Φάτνη γίνεται ἡ ταπεινὴ καρδιά, που μοναχὰ σ' αὐτὴ πηγαινέει καὶ γεννιέται ὁ Χριστὸς. Ἡ Ἐκκλησία μας φωτοβολὰ μέσα στὸ χειμωνιάτικο σκοτάδι, γιορτάζοντας τὴ Γέννηση τοῦ Κυρίου. Ἀπὸ μέσα τῆς ἀκούγεται μια υπερκόσμια μὺνωδία, σαν ἐκείνη που ψέλνανε οἱ ἄγγελοι τὴ νύχτα που γεννήθηκε ὁ Κύριος.

Κλίνοντας λοιπὸν τα γόνατα ὡπως οἱ ποιμένες καὶ οἱ μάγοι ἀς Τὸν παρακαλέσουμε ταπεινά καὶ ευλαβικά καὶ ἀς Του πούμε: «Κύριε, ὡπως καταδέχτηκες να ἀνακλιθεῖς στὴ φάτνη τῶν ἀλόγων, ἔτσι δέξου να εἰσέλθεις καὶ στὴν φάτνη τῆς ἀλόγου μου ψυχῆς καὶ στὸ εσπιλωμένο μου σῶμα. Ἄγνιζε, κάλλυνε, συνέτιζε καὶ φώτιζε τὴν καρδιά καὶ τὸ νοῦ μου για τὸν ἁγιασμό, τὸν φωτισμό, τὴν νέκρωση τῶν παθῶν, τὴν ειρήνη τῶν ψυχικῶν μου δυνάμεων, τὴν πλησμονὴ σοφίας, χαρὰς καὶ ευφροσύνης».

Ἀς ἐπαναλάβουμε λοιπὸν κι εμεῖς μαζί με τοὺς ἀγγέλους το: «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς ειρήνη ἐν ἀνθρώποις ευδοκία». Ευχαριστῶ για τὴν υπομονὴ σας.

«ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΧΟΡΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ» (Κοινή εκδήλωση Α.Π.Θ. και Παγχαλκιδικού Συλλόγου για τον Αριστοτέλη*)

Α) Ο ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΥΤΑΝΗ ΤΟΥ ΑΠΘ, ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΠΕΡΙΚΛΗ Α. ΜΗΤΚΑ

μετεωρολογικής υπηρεσίας δεν μας επέτρεψαν να είμαστε στον προαύλιο χώρο, αλλά δεν μπορούμε να τα βάλουμε με τον καιρό....

Η χρονιά που διανύουμε είναι αφιερωμένη στον Αριστοτέλη. Το 2016 με απόφαση της UNESCO ανακηρύχθηκε για όλη την ανθρωπότητα ως "Παγκόσμιο Έτος Αριστοτέλη", διότι φέτος συμπληρώνονται 2400 χρόνια από τη γέννηση του Αριστοτέλη, του μεγάλου δημιουργού όλων των επιστημών.

Φέτος όμως συμπληρώνονται και 90 χρόνια από την ίδρυση του Πανεπιστημίου μας, το οποίο φέρει το όνομά του και, επομένως, το Πανεπιστήμιό μας εορτάζει διπλά.

Ως Πρύτανης του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, που φέρει το όνομα του μεγάλου φιλοσόφου της αρχαιότητας Αριστοτέλη, έχω σήμερα τη χαρά να σας υποδεχτώ στους χώρους μας, λίγα μέτρα μακριά από τον μεγαλοπρεπή ανδριάντα του γι' αυτήν την ιδιαίτερη και όμορφη εκδήλωση. Δυστυχώς οι προβλέψεις της

Ως Πρύτανης, λοιπόν, αυτού του Πανεπιστημίου, μπορώ να σας διαβεβαιώσω ότι αισθανόμαστε όλοι μας βαθύτατα την ευθύνη της ανεκτίμητης αυτής κληρονομιάς. Έχουμε την πεποίθηση ότι το πολυσχιδές έργο του Αριστοτέλη, που καλύπτει με ένα θαυμαστό τρόπο όλους τους κλάδους της επιστημονικής σκέψης αφορά όλους μας, διότι μπορεί να συμβάλει στην καλλιέργεια του πνεύματος, της ψυχής και της νόησης του σημερινού πολίτη του κόσμου. Άλλωστε από το 2011 λειτουργεί στο Πανεπιστήμιό μας και το «Διεπιστημονικό Κέντρο Αριστοτελικών Μελετών», με πλούσια δραστηριότητα, διεθνούς εμβέλειας.

Για τους λόγους αυτούς, συνδιοργανώνουμε απόψε με τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο αυτήν την εκδήλωση. Ο υπερ-εκατονταετής Παγχαλκιδικός Σύλλογος που από την ίδρυσή του, το 1903, φέρει το όνομα του φιλοσόφου Αριστοτέλη, έχει κάθε λόγο να περηφανεύεται. Όλοι οι Χαλκιδικιώτες μπορούν να καυχώνται, διότι ο παν-επιστήμονας και οικουμενικός φιλόσοφος Αριστοτέλης ο Σταγειρίτης είναι γέννημα της δικής τους γης, είναι θρέμμα Χαλκιδικής.

Μπορούν να χαίρονται επίσης, διότι με πρωτοβουλία και δαπάνη του Συλλόγου τους ανήγειραν προ εξαετίας τον μεγαλοπρεπή ανδριάντα του Αριστοτέλη στον χώρο του Πανεπιστημίου μας και τους ευχαριστούμε θερμά για την πολύτιμη αυτή χειρονομία.

Καλή διασκέδαση!

* Στις 6-10-2016 πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα τελετών του ΑΠΘ μεγάλη εκδήλωση-συμβολή στον εορτασμό των 2400 χρόνων από τη γέννηση του Αριστοτέλη, προϊόν συ-

νεργασίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και του Παγχαλκιδικού Συλλόγου (Αναλυτικό ρεπορτάζ σελ 44-45).

Β) Η ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ κ. ΜΙΧΑΗΛ ΘΕΜ. ΚΑΡΤΣΙΩΤΗ

Ο μεγάλος εφετινός οικουμενικός εορτασμός των 2400 ετών από τη γέννηση του Αριστοτέλη του Σταγειρίτη έφερε την Ελλάδα τη Μακεδονία, τη Χαλκιδική μας στο επίκεντρο του παγκόσμιου ενδιαφέροντος.

Το Πανεπιστήμιό μας, το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, που φέρει τιμητικά το όνομα του

αρχαίου φιλοσόφου γιόρτασε με τον πιο επίσημο τρόπο την επέτειο με το μεγάλο παγκόσμιο συνέδριο που διοργάνωσε το Δ.Ι.Κ.Α.Μ., με ανακοινώσεις, με δημοσιεύσεις με εκδόσεις, και άλλες εκδηλώσεις.

Ο Παγχαλκιδικός, που φέρει και αυτός το όνομά του Σταγειρίτη φιλοσόφου, γιόρτασε επίσης το επετειακό έτος:

- Αφιερώσαμε στον Αριστοτέλη όλα σχεδόν τα τεύχη του 2016 του περιοδικού μας ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ, με δημοσιεύσεις κορυφαίων επιστημόνων.

- Πραγματοποιήσαμε την ιστορική εκείνη επίσκεψη στα Αρχαία Στάγειρα στις 15 Μαΐου 2016, όπου ο διδάκτωρ αρχαιολογίας, Κώστας Σισμανίδης, ο επί εικοσαετία ανασκαφέας των Αρχαίων Σταγείρων, μας ανακοίνωσε σε παγκόσμια πρώτη προδημοσίευση την εύρεση του τάφου του Αριστοτέλη. Σταθήκαμε όλοι οι τυχεροί μπροστά στο πεταλοειδές κτίσμα, εκείνη την ημέρα και ακούσαμε τον λαμπρό επιστήμονα άφωνοι να ανακοινώνει ότι «στο κυκλικό αυτό κτίσμα που βρίσκεται μπροστά μας, εδώ πρέπει να απόθεσαν οι Σταγειρίτες την τέφρα του Αριστοτέλη, όταν την μετέφεραν από την Χαλκίδα το 322 π.Χ.».

Σε λίγες μέρες, έγινε και επίσημα η ανακοίνωση στο παγκόσμιο συνέδριο εδώ στο Πανεπιστήμιο. Τότε όλα τα κανάλια και οι εφημερίδες του πλανήτη πήραν φωτιά. Μιλούσαν για τον Αριστοτέλη, για τα Στάγειρα, για τη Χαλκιδική, για τη Μακεδονία, για την Ελλάδα. Τι μεγάλη τιμή!

- Πραγματοποιήσαμε επίσης ποικίλες κεντρικές και περιφερειακές εκδηλώσεις, ένα δε μικρό τμήμα της τελευταίας, που έγινε στο Πανόραμα σε συνεργασία με το Δήμο Πυλαιάς Χορτιάτη στις 8 Ιουνίου 2016, εντάχθηκε και στην αποψινή, που θα παρακολουθήσουμε σε λίγο.

Συνεχίζοντας τις εκδηλώσεις απόψε ο Παγχαλκιδικός, όχι μόνος πλέον αλλά με την υποστήριξη του Πανεπιστημίου μας, τιμά την επέτειο με μια ακόμα εκδήλωση, αυτή τη φορά αλλιώς, πρωτότυπη αλλά πάντα με κέντρο τον Αριστοτέλη και την εποχή του.

Κύριε Πρύτανη αγαπητοί μας καλεσμένοι
(Εδώ θα μου επιτρέψετε, την επίσημη τούτη βραδιά που τιμούμε τον Αριστοτέλη, να πω δυο λόγια, για λόγους ιστορικούς για την φιλοτέχνηση του μεγαλοπρεπή ανδριάντα του φιλοσόφου).

Ο δεσμός του Πανεπιστημίου με τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο άρχισε να σφυρηλατείται πριν δέκα περίπου χρόνια, όταν συνεργαστήκαμε τότε για την ανέγερση του ανδριάντα του Αριστοτέλη στο χώρο του Πανεπιστημίου, του ανδριάντα που έλειπε από το Ίδρυμα και που εφέτος, στο επετειακό έτος, υπήρξε σημείο αναφοράς των επισκεπτών, των τηλεοπτικών συνεργειών, των αναμνηστικών φωτογραφήσεων.

Ήταν προνοητικότητα ή σύμπτωση η ανέγερση; Ό,τι θέλετε υποθέστε. Πάντως το άγαλμα ήρθε στην κατάλληλη στιγμή, στόλισε το Ίδρυμα και του πρόσφερε την ταυτότητα που του έλειπε.

Το έργο κατασκευάστηκε σε συνεργασία Παγχαλκιδικού και Πανεπιστημίου με συμμετοχή στις επιτροπές μελών και από τα δύο μέρη (τρεις Πανεπιστημιακοί καθηγητές και τρία μέλη του Παγχαλκιδικού με πρόεδρο πάντα τον Πρύτανη) για τη διενέργεια του πανελληνίου διαγωνισμού, για την παρακολούθηση των εργασιών, για την τοποθέτηση του στη θέση που ήδη βρίσκεται και για τα αποκαλυπτήρια που πραγματοποιήθηκαν στις 25-8-2010.

Έτσι το Πανεπιστήμιο απέκτησε το άγαλμα του αναδόχου του, για παντοτινή ΤΙΜΗ, για στολίδι του Ιδρύματος, για να συντροφεύει κάθε μέρα ένα μελίσσι από φοιτητές και δασκάλους που περνούν από μπροστά του, να βοηθά κάθε γενιά να αφουγκράζεται καλύτερα των επιστημών τα αγγέλματα και να εμπνέει διδάσκοντες και διδασκόμενους.

Δημιουργός-γλύπτης του θαυμάσιου καλλιτεχνήματος, που μόνο καλές κριτικές απέσπασε, ο καθηγητής του Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου μας **Πώργος Τσάρας**, νικητής του πανελληνίου διαγωνισμού.

Αγαπητοί μας καλεσμένοι

Ο ανδριάντας αποτελεί δώρο του Παγχαλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, του αρχαιότερου Συλλόγου της πόλης μας, προς το Πανεπιστήμιο και τοποθετήθηκε συμβολικά, μετωπικά στον

ίδιο άξονα με τον ανδριάντα του Αλεξάνδρου Παπαναστασίου του ιδρυτή του Πανεπιστημίου τα 90χρονα του οποίου επίσης γιορτάζουμε φέτος, σε κοινό εορτασμό.

Και βέβαια τώρα ακούγονται τόσο απλά αυτά που σας εκθέτω για το έργο από την έναρξη των διαδικασιών του διαγωνισμού μέχρι τα αποκαλυπτήρια. Όμως η τετραετία που χρειάστηκε για την ολοκλήρωση είχε πολλά εμπόδια, τα οποία όμως η βούληση και η αगाστή συνεργασία των δύο μερών ξεπέρασε. Ευτυχώς το τελευταίο «εκβάν» υπήρξε αίσιο και έτσι όλα τα «πριν» λησμονήθηκαν γρήγορα και έμεινε μόνο η ικανοποίηση και η ευχαρίστηση.

Κύριε Πρύτανη, αγαπητοί καλεσμένοι

Πριν κατεβώ από το βήμα θεωρώ χρέος, όπως προείπα για λόγους όχι μόνο ιστορικούς αλλά και για λόγους ευχαριστιών και μπορώ να πω και ευγνωμοσύνης, να μνημονεύσω τα ονόματα αυτών που μόχθησαν στην υπόθεση του Ανδριάντα, ώστε να είμαι και συνεπής προς τη ρήση του Θουκυδίδη που δια στόματος του Περικλέους προστάζει: ΑΝΔΡΩΝ ΕΠΙΦΑΝΩΝ ΕΡΓΩ ΓΕΝΟΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩ ΚΑΙ ΔΗΛΟΥΣΘΑΙ ΤΑΣ ΤΙΜΑΣ (Θουκυδίδη, Ιστοριών Β', &35-46), αλλά και για λόγους δικαιοσύνης.

Πανεπιστημιακοί: Πρόεδρος των επιτροπών ο τότε Πρύτανης καθηγητής **Αναστάσιος Μάνθος**, και μέλη στις διάφορες φάσεις του έργου, οι Αντπρυτάνεις: **Ανδρέας Γιαννακουδάκης και Αθανασία Τσατσάκου, και οι καθηγητές Γεώργιος Κατσάγγελος, Αριστοτέλης Μέντζος, Βασίλειος Κάλφας και Δημήτριος Λυπουρλής.**

Από τον Παγχαλκιδικό: Ο πρόεδρος του Δ.Σ. Κυργιαφίνης Βρασίδης, και από τα μέλη του ο Σταύρος Αυγολούπης καθηγητής Αστρονομίας του ΑΠΘ, που είχε και την αρχική ιδέα για την ανέγερση του ανδριάντα, η Μαρία Τσαμουρτζή αρχιτέκτων και ο Θεόδωρος Τσαμούρης Πολιτικός Μηχανικός.

Δυστυχώς ο πρόεδρος μας Βρασίδης Κυργιαφίνης, που τόσο μόχθησε για την υλοποίηση του έργου, έφυγε ξαφνικά απ' τη ζωή τη νύχτα της 11ης Νοεμβρίου 2008, τότε που ο πανελλήνιος διαγωνισμός ήταν σε εξέλιξη. Όμως η συμβολή του ήταν καταλυτική και θα παραμείνει αλησμόνητη, όπως και η συμβολή των άλλων μελών των διοικήσεων του Παγχαλκιδικού που θήτευσαν την περίοδο εκείνη.

Και βέβαια για την εκτέλεση του έργου χρειάστηκαν αρκετά χρήματα. Τη λύση την έδωσαν εξέχοντες συμπατριώτες μας Χαλκιδικιώτες, οι οποίοι με γενναίες χορηγίες βοήθησαν να ολοκληρωθεί το έργο και να εξοφληθούν όλοι οι λογαριασμοί. Ο Παγχαλκιδικός τους ανακήρυξε Μεγάλους ευεργέτες.

Ευγνωμόνως αναφέρω τα ονόματά τους.

Ο ιατρός **δρ. κ. Γεώργιος Βαγιωνάς** από την Αρναία πρόσφερε 60.000 ευρώ, ο αρχιτέκτων κ. **Ορέστης Σιμώνης** από τη Γαλάτιστα πρόσφερε 18.000 ευρώ, ο ιατρός κ. **Μόσχος Μόσχος** από την Κασσάνδρα πρόσφερε 12.000 ευρώ και άλλοι μικρότερα ποσά. Αρωγοί ήλθαν επίσης και φορείς του Δημοσίου: Ο ΟΠΑΠ, ο Δήμος Θεσσαλονίκης και το Υπουργείο Μακεδονίας-Θράκης.

Αγαπητοί μας καλεσμένοι

Η ανέγερση του ανδριάντα, όπως είπα και προηγουμένως, ήταν αποτέλεσμα συνεργασίας Πανεπιστημίου και Παγχαλκιδικού. Η ίδια συνεργασία υλοποιείται και πάλι απόψε.

Γ' αυτό εκφράζουμε χίλιες ευχαριστίες προς τον αξιότιμο Κύριο Πρύτανη καθηγητή **Περικλή Μήτκα**, τις Πρυτανικές Αρχές και τις Διοικητικές υπηρεσίες που υποστήριξαν με κάθε τρόπο την εκδήλωση.

Ευχαριστίες και συγχαρητήρια απευθύνουμε προς την Ορφέα Αρμονία που θα ακούσουμε σε λίγο με διευθυντή τον αρχιμουσικό κ. **Δημήτρη Δελφινόπουλο** να ερμηνεύει σπάνια μουσικά κομμάτια από την εποχή του Αριστοτέλη.

Ευχαριστίες κι συγχαρητήρια απευθύνουμε και προς τις «ιέρειες»-κοπέλες του χορευτικού τμήματος του Παγχαλκιδικού Συλλόγου και στους δασκάλους τους κ. **Θεόδωρο Φλώρο** και κυρία **Ραφαέλα Μάνου**, που κοπίασαν γα να μας προσφέρουν την πρωτότυπη χορογραφία που θα παρακολουθήσουμε.

Όσο για τα μηνύματα που εξέπεμψε ο μέγιστος των φιλοσόφων πριν 23 αιώνες, με τα οποία εξήγησε τα γήινα και ερμήνευσε τα επουράνια, αποκρυπτογράφησε και ευφήμισε τον άνθρωπο και την ανώτερη υπόστασή του, ανέλυσε και ύμνησε το Θείο και την τελειότητά του και που καταυγάζουν μέχρι σήμερα την οικουμένη, θα μας τα ζωντανέψει αμέσως τώρα ο Χαλκιδικιώτης καθηγητής της Αστρονομίας του ΑΠΘ Σταύρος Αυγολούπης, επίλεκτο μέλος της Πανεπιστημιακής Κοινότητας και τακτικό μέλος του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, για τον οποίο η μάνα Χαλκιδική σεμνύνεται.

Αμέσως μετά την ομιλία του, ακούσματα αλλοτινά, μέσα από μουσικές αρχαίες, με ήχους εκείνης της εποχής, θα μας διευκολύνουν να βιώσουμε καλύτερα το μεγαλείο του φιλοσόφου και μαζί να γιορτάσουμε εντονότερα και τα ενενηντάχρονα του Πανεπιστημίου μας, με την ευχή να αξιωθεί να γιορτάσει και τα 100χρονα και όχι μόνο, με ειρήνη, κοινωνική ευημερία και γαλήνη και πάντα με μια αξιοπρεπή θέση στους διεθνείς αξιολογικούς πίνακες των πανεπιστημίων του κόσμου, όπως συμβαίνει σήμερα.

Χρόνια Πολλά Κύριε Πρύτανη, Χρόνια Πολλά Ακαδημαϊκοί Δάσκαλοι. Χρόνια πολλά σε όλους.

Γ) Η ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΟΥ ΑΠΘ ΣΤΑΥΡΟΥ ΑΥΓΟΛΟΥΠΗ, ΜΕ ΘΕΜΑ «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΣΗΜΕΡΑ»

Η χρονιά που διανύουμε είναι το «Παγκόσμιο Έτος Αριστοτέλη». Η UNESCO, με πρόταση του Πανεπιστημίου μας και του «Διεπιστημονικού Κέντρου Αριστοτελικών Μελετών», ανακήρυξε το 2016 «Παγκόσμιο Έτος Αριστοτέλη», διότι συμπληρώνονται 2.400 χρόνια από τη γέννηση του φιλοσόφου Αριστοτέλη στα Αρχαία Στά-

γειρα της Χαλκιδικής το 384 π.Χ.

Το Παγκόσμιο Έτος Αριστοτέλη συμπίπτει, όμως, και με τον εορτασμό των 90 χρόνων του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου μας. Αισθανόμαστε όλοι μας απόψε βαθειά συγκινημένοι, όχι μόνο διότι βρισκόμαστε μπροστά (δίπλα) στον μεγαλοπρεπή ανδριάντα του Αριστοτέλη, όπως τόνισε και ο πρόεδρος του Παγκυπικού Συλλόγου κ. Μιχάλης Καρτσιώτης, αλλά κυρίως λόγω της εξ αίματος συγγένειας που μας συνδέει όλους μας με τον Μακεδόνα μεγάλο στοχαστή της αρχαιότητας Αριστοτέλη, που γεννήθηκε στα Αρχαία Στάγειρα της Μακεδονίας.

Γ' αυτόν ακριβώς το λόγο, το Πανεπιστήμιό μας, που έχει τη μέγιστη τιμή να φέρει το όνομά του, έχει δημιουργήσει μια μακρά και συνεχή παράδοση στην έρευνα και τη διδασκαλία του πολυσχιδούς αριστοτελικού έργου. Αυτή η έρευνα και η διδασκαλία έχουν σκοπό να εμποτίσουν τους φοιτητές και τους νέους επιστήμονες με τη σκέψη του Σταγειρίτη φιλόσοφου. Μια σκέψη που δεν κλείνεται μέσα στα στενά γεωγραφικά όρια του τόπου που τον γέννησε, αλλά ανήκει στην ευρύτερη κοινότητα των ανθρώπων. Ανήκει σε όλους τους ανθρώπους που επιθυμούν βαθειά να καλλιεργήσουν την πνευματική, ηθική, κοινωνική, πολιτική και ποιητική διάσταση αυτού του θαυμαστού συνόλου που λέγεται άνθρωπος.

Εμπρακτική απόδειξη αυτού του ενδιαφέροντος που δείχνει το Αριστοτελείο Πανεπιστήμιό μας, αποτελεί και το πρόσφατο Διεθνές Συνέδριο για τον Αριστοτέλη που διοργάνωσε το Διεπιστημονικό Κέντρο Αριστοτελικών Μελετών του Πανεπιστημίου μας, με πρόεδρο την καθηγήτρια κα Δήμητρα Σφενδόνη-Μέντζου, από 23 έως 28 Μαΐου και στο οποίο συμμετείχαν 250 επιφανείς ομιλητές, άριστοι αριστοτελιστές από 40 χώρες και των πέντε Ηπείρων. Στο παγκόσμιο αυτό Συνέδριο,

εκτός από το γνωστό μέρος του αριστοτελικού έργου που αφορά στη Λογική, τη Μεταφυσική, την Ηθική και τα Πολιτικά, φωτίστηκε και εκείνο το έργο του Αριστοτέλη που έθεσε ξεκάθαρα και καθοριστικά τα θεμέλια των Φυσικών Επιστημών.

Θα αναφερθώ τώρα για λίγο στη ζωή του Αριστοτέλη.

Ο Αριστοτέλης σε ηλικία 18 ετών κατέβηκε από τη γενέτειρά του, τα Στάγειρα, στην Αθήνα, όπου για 20 ολόκληρα χρόνια φοίτησε στην Πλατωνική Ακαδημία μέχρι το θάνατο του Πλάτωνα, του μεγάλου δασκάλου του, το 347 π.Χ.

Κατά την τριετία 343-340 π.Χ., ο Αριστοτέλης έμεινε στη Μακεδονία για τη διαπαιδαγώγηση και τη μόρφωση του Μεγάλου Αλεξάνδρου στην Αρχαία Μίεζα της Νάουσας, μετά από πρόσκληση του πατέρα του Αλεξάνδρου, του βασιλιά της Μακεδονίας, Φιλίππου.

Αμέσως μετά το 340 έως το 336 π.Χ., έζησε και πάλι ο Αριστοτέλης στα Αρχαία Στάγειρα και δίκαια θεωρείται διπλά Σταγειρίτης. Σταγειρίτης όχι μόνο με τη γέννησή του, αλλά και με την επιτυχία του να επανιδρύσει την κατεστραμμένη από το Φίλιππο γενέτειρά του, ώστε να γίνει δεύτερος οικιστής και νομοθέτης των αρχαίων Σταγείρων.

Το έτος 336 π.Χ., όταν δολοφονήθηκε ο Φίλιππος και ανέλαβε τη διακυβέρνηση του Μακεδονικού κράτους ο Αλέξανδρος, ο Αριστοτέλης επέστρεψε στην Αθήνα και ίδρυσε τη δική του Σχολή, το Λύκειο, που ονομάστηκε και Περιπατητική Σχολή.

Πέθανε, τελικά, φυγαδευμένος στη Χαλκίδα, μητρόπολη της Χαλκιδικής, όπου είχε ένα κτήμα κληρονομιά από τη μητέρα του, το έτος 322 π.Χ., σε ηλικία 63 ετών.

Αναφέρθηκα προηγουμένως πολύ σύντομα στη ζωή του Αριστοτέλη όχι μόνο διότι ήθελα να τον αποκαλέσω διπλά Σταγειρίτη, αλλά διότι θέλω να τονίσω ότι μετά το θάνατό του έγινε ένα πολύ σημαντικό ψήφισμα από τους κατοίκους των Αρχαίων Σταγείρων. Το ψήφισμα αυτό ήταν να μεταφέρουν τα οστά του Αριστοτέλη από τη Χαλκίδα της Ευβοίας στα Στάγειρα και να του αναγείρουν μνημείο στο κέντρο της πόλης τους, δηλαδή πλησίον της Αγοράς.

Κύριε Πρύτανη, Κυρίες και Κύριοι

Στο μέρος αυτό συγκεντρώνονταν οι κάτοικοι των Αρχαίων Σταγείρων για να πάρουν σωστές και καθαρές αποφάσεις για τα κρίσιμα θέματα που αφορούσαν τον τόπο τους, διότι πίστευαν ότι κάτω από τη σκιά του πάνσοφου Αριστοτέλη εξαγνίζονταν η σκέψη τους.

Αυτό το γεγονός αποτελεί, ιδιαιτέρως σήμερα, πράξη αρετής και παγκόσμιο παράδειγμα για τον τρό-

πο διακυβέρνησης των λαών, μιας και ο Αριστοτέλης ενδιαφέρθηκε σε μέγιστο βαθμό για το πώς πρέπει οι ηγέτες να ασκούν την εξουσία.

Είμαστε τελικά πολύ τυχεροί ως χώρα που, στο πλαίσιο του Παγκοσμίου Συνεδρίου που ανέφερα προηγουμένως, ανακοινώθηκε από τον επί εικοσαετίας ανασκαφέα των Αρχαίων Σταγείρων, διδάκτορα αρχαιολογίας κ. Κωνσταντίνο Σισμανίδη, η εύρεση του τάφου του Αριστοτέλη, του ιερού αυτού χώρου όπου οι Σταγειρίτες είχαν τοποθετήσει τα οστά του Αριστοτέλη.

Θα αναφερθώ τώρα, σεβόμενος το χρόνο που απομένει, με επιλεκτική βέβαια και περιληπτική σκόπευση, στο πνευματικό έργο του οικουμενικού φιλοσόφου Αριστοτέλη. Σε ένα έργο που είναι τόσο τεράστιο σε μέγεθος και τόσο υπέροχο σε ποιότητα, ώστε ακόμη και σήμερα εμφανίζεται με μια προοπτική αιώνων. Αποτελεί δε πνευματικό αγαθό όλης της ανθρωπότητας. Τα «Πολιτικά» του, μάλιστα, υπήρξε έργο θεμελιωτικό της πολιτικής επιστήμης των δυτικοευρωπαίων, αφότου το θαυμάσιο αυτό έργο μεταφράστηκε στα λατινικά, γύρω στα 1260 μ.Χ.

Ο Αριστοτέλης θεωρείται ο κατεξοχήν ερευνητής της Δημοκρατίας, του πολιτεύματος της ελευθερίας, της ισότητας και της κοινωνικής ισορροπίας. Στις ιδέες του στηρίχθηκαν, χωρίς καμία αμφιβολία, τα ευρωπαϊκά Συντάγματα και αυτό των Η.Π.Α.

Εναρκτήριο μάλιστα θεώρημα της φιλοσοφίας της πολιτικής του Αριστοτέλη είναι ότι ο άνθρωπος δεν υπάρχει δίχως την κοινωνία: «Ο δε μη δυνάμενος κοινωνείν ή μηδέν δεόμενος δι' αυτάρκειαν ουδέν μέρος πόλεως, ώστε ή θηρίον ή Θεός» (1253α, 27-29). Δηλαδή, όποιος δεν έχει τη δυνατότητα να ζει στην κοινωνία είναι «θηρίον» και όποιος δεν χρειάζεται να ζει στην κοινωνία είναι «Θεός», άρα και στις δύο περιπτώσεις όχι άνθρωπος, ώστε και όχι στοιχείο της κοινωνίας. Επομένως, ο ακοινωνήτος άνθρωπος είναι είτε υπάνθρωπος είτε υπεράνθρωπος.

Στη συνέχεια, σε άλλο χωρίο, τονίζει ότι η «πολιτική κοινωνία» υπάρχει χάριν όχι απλώς του «συζήν», αλλά χάριν του «ζην ευδαιμόνως και καλώς». Προλαβαίνει, μάλιστα, να συμπληρώσει ότι ο τρόπος αυτός ζωής είναι προπάντων ηθική άθληση. Η πολιτική φιλοσοφία του Αριστοτέλη βλέπουμε πως είναι προσαρμοσμένη στις αξιώσεις της ύψιστης πνευματικότητας και ηθικότητας και μάλιστα με φροντίδα και σεβασμό και στον πιο ταπεινό των ανθρώπων.

Στην πολιτική, ο Σταγειρίτης φιλόσοφος συνδέει τη μεσότητα ως αρετή με την αναζήτηση της άριστης πολιτείας και οι θέσεις του για την άριστη πολιτεία στηρίζονται σε θεσμούς δημοκρατικούς. Για τον Αριστοτέλη πολιτική και ηθική δεν διαχωρίζονται, όπως δυστυχώς συμβαίνει σήμερα τόσο στη χώρα μας, όσο και παγκοσμίως.

Για τον Σταγειρίτη φιλόσοφο η πολιτική δεν νοείται χωρίς την ηθική, αλλά και οι δύο μαζί συνδέονται άμεσα με το δίκαιο, το νόμο και την κοινωνία.

Στο επίκεντρο δε όλων βρίσκεται πάντα ο άνθρωπος. Ο άνθρωπος ορίζεται από τον φιλόσοφο ως «φύσει πολιτικόν (ζώνον)» [Πολιτικά, 1253α, 1-3]. Αυτό σημαίνει ότι ο άνθρωπος από τη φύση του διέπεται από το λογικό και αποκτά το νόημά του μόνο μέσα στο κοινωνικό σύνολο. Έννοιες δε όπως αρετή, ευδαιμονία, σωφροσύνη, φιλία, μεσότης είναι εξαιρετικά σημαντικές για το ηθικο-πολιτικό μοντέλο του Αριστοτέλη.

Για να επιτύχουμε το αγαθό και, τελικά, την ευδαιμονία πρέπει τα πάθη να βρίσκονται σε λογικό έλεγχο και το επιθυμητικό να βρίσκεται σε συμφωνία με τον ορθό λόγο. Τότε και μόνον τότε θα οδηγηθούμε στην άριστη πολιτεία. Αυτό θα το κατορθώσουμε, όμως, μόνο μέσα από την παιδεία, της οποίας βασικός πυλώνας είναι η αριστοτελική φιλοσοφία.

Η παιδεία, βέβαια, είναι μια μακροχρόνια και επίπονη διαδικασία. Αποτελεί, όμως, την πιο ουσιαστική επένδυση για το μέλλον ενός λαού. Συμπληρώνει, μάλιστα, ο Αριστοτέλης λέγοντας στα Πολιτικά του: «πολίτου δοκεί που η αρετή είναι το δύνασθαι και άρχειν και άρχεσθαι καλώς» [Πολιτικά 1277α, 29-31]. Η αρετή δηλαδή του πολίτη είναι να μπορεί και να κυβερνά και να κυβερνάται καλά. Άρα παιδεία και αγωγή είναι τα καλύτερα εφόδια για να επιβιώσει και να προοδεύσει ο άνθρωπος.

Το φλέγον ζήτημα, επομένως, που αντιμετωπίζουμε σήμερα, έχει να κάνει με το σχεδιασμό της παγκοσμιοποίησης της αρετής και με τη λήψη προληπτικών μέτρων για την προστασία των δημοκρατιών και όσο η ιδέα της αρετής παραμένει σκοτεινή και απροσδιόριστη, τόσο η ιεράρχηση των αξιών γίνεται έρμαιο του υποκειμενισμού.

Η αρετή αφορά σε όλες τις δυνάμεις της ψυχής. Είναι επίτευγμα εκάστου λειτουργικού μορίου και καταξιώνεται, σύμφωνα με τον γνωστό ορισμό, ως «έξις προαιρετική». Οι αρετές μαθαίνονται και καλλιεργούνται με την εξάσκηση. Ο άνθρωπος-τονίζει ο Αριστοτέλης- μαθαίνει τις αρετές ζώντας με τις αρετές.

Τελικά, όμως, δυστυχώς, η αριστοτελική έννοια της αρετής αποσπάσθηκε από το φυσικό της πυρήνα του πολιτικού βίου και της ουσιαστικής εντελέχειας.

Ο Αριστοτέλης, και στο έργο του «Πολιτικά», δεν αποχωρίζει το πολιτικό πρόβλημα από το λεγόμενο κοινωνικό πρόβλημα και ούτε αυτό από το ανθρώπινο πρόβλημα. Η πολιτική φιλοσοφία του είναι κατεξοχήν ανθρωπιστική.

Μπορεί κανείς, άραγε, να σκεφθεί σήμερα τι θα ήταν στην ανθρωπότητα η επιστήμη και η πολιτική δίχως τον Αριστοτέλη και δίχως τον δάσκαλό του Πλάτωνα; Δίκαια οι μορφές τους εμφανίζονται με φωτοστέφανο σε τοιχογραφίες τριών αγιορείτικων μο-

ναστηριών και μερικών πρόναων της χώρας μας. Θεωρήθηκαν, μάλιστα, ως ένα είδος εξιδανικευμένων «αγίων», διότι με τη διδασκαλία τους προπαρασκεύασαν κατά κάποιο τρόπο την αποδοχή του Χριστιανισμού και δάνεισαν στους μεγάλους Πατέρες και Θεολόγους μας την ορολογία τους για να μπορέσουν να εκφράσουν οι ίδιοι στη συνέχεια με αριστοτεχνικό τρόπο τα υψηλά νοήματα της Χριστιανικής πίστεως.

Τελειώνοντας, επαναλαμβάνω ότι η απέραντη πνευματική περιουσία του μεγαλουργού Αριστοτέλη, κατατεθειμένη στην Τράπεζα του Πολιτισμού όλης της ανθρωπότητας, είναι ιδιαίτερα προσιτή σ' εμάς τους Έλληνες διαμέσου της γλώσσας του και η παρουσία του Αριστοτέλη, παρά το διαχωριστικό φράγμα των εικοσιτεσσάρων αιώνων, είναι παγκοσμίως αγέραστη.

Ο Αριστοτέλης με τη σοφία του, την επιστημοσύνη του, την εφευρετικότητα τού νου του, τη σφαιρική δομή και την καθολικότητα τού πνεύματός του, καθώς και με το ρεαλισμό του, έχει αναγνωρισθεί ως ο ανεκτίμητος δάσκαλος όλων των εποχών. Πολλές από τις

συλλήψεις τού νου του αποτελούν θεμέλια σύγχρονων επιστημονικών κλάδων ή δείκτες κατευθύνσεως πρακτικής πολιτικής και ατομικής συμπεριφοράς.

Η αρχή της Αριστοτελικής μεσότητας, για παράδειγμα, βρίσκει πλέον εφαρμογή και στην επιστήμη της Αστρονομίας, στο σύγχρονο τομέα της αναζήτησης εξωγήινης ζωής την οποία αναζητούμε πλέον μόνο σε εξωηλιακούς πλανήτες, που για συγκεκριμένους επιστημονικούς λόγους τόσο αυτοί, όσοι και οι αστέρες τους γύρω από τους οποίους περιφέρονται, πληρούν την αρχή της αρετής της αριστοτελικής μεσότητας.

Ας ευχηθούμε όλοι μας Χρόνια πολλά, Άριστα και Τέλεια στο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΣ, που γιορτάζει τα 90 χρόνια της νιότης του

και ας ευχηθούμε ο πλανήτης μας με οδηγό τα αριστοτελικά διδάγματα να γιορτάσει με ειρήνη και κοινωνική γαλήνη και τα 2500 χρόνια από τη γέννηση του πάνσοφου μας Αριστοτέλη

Σας ευχαριστώ όλους
και καλή διασκέδαση.

* * *

ΑΠΟ ΤΙΣ ΜΕΡΕΣ ΤΟΥ 1940 «ΚΟΡΟΪΔΟ ΜΟΥΣΟΛΙΝΙ»

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Μαθηματικός

Πριν από λίγες μέρες οι μαθητές γιόρτασαν, σε όλα τα σχολεία της Ελλάδας, την επέτειο της 28ης Οκτωβρίου 1940 και ίσως σε μερικά από αυτά τραγούδησαν και το τραγούδι της εποχής του Ελληνοϊταλικού πολέμου «Κοροΐδο Μουσολίνι».

Πόσοι όμως γνωρίζουν αυτόν που έγραψε τους στίχους;

Θα παραθέσω πιο κάτω όσα έγραψε ο ηθοποιός και «κομφερασιέ» **Γιώργος Οικονομίδης** για το τραγούδι αυτό και δημοσιεύτηκε, από τον «**Βόρειο**» στην εφημερίδα «**ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**» το Σάββατο 25-2-1961.

«Δεν ξέρω τι κατάφερα σαν καλλιτέχνης μέχρι σήμερα- έγραφε ο Οικονομίδης. Για να πω την αλήθεια δεν βρίσκω τίποτε αξιόλογο από μένα για να μείνι. Θα περάσω και μπορεί κάποτε να θυμούνται πως ένας, ένας Οικονομίδης με λίγο κέφι και πολλές ανοησίες διασκέδαζε το κοινό της εποχής του. Και όμως έχω και γώ κάτι και για μένα. Παίρνει τόση σοβαρότητα που δεν σας κρύβω πως με κάνει περήφανο όταν σκέφτομαι πως τόγραψα εγώ. Είναι ένα από τα πολλά τραγούδια μου : Το «**Κοροΐδο Μουσολίνι**». Φανταράκο στο Φρουραρχείο με βρήκε ο πόλεμος και μάλιστα στο πειθαρχείο. Κάποια φάρσα είχα σκαρώσει σε κά-

ποιον συνάδελφο. Είχα ξεχάσει πως ο στρατός δεν σηκώνει αστεία. Η είδησις έσκασε σαν κανόνι και όλων μας οι ψυχές επαναστάτησαν. Όλοι μαζί σκεφτήκαμε ίδια και όλοι θέλαμε να τρέξουμε στην πρώτη γραμμή. Εγώ όμως πώς να τρέξω που με είχαν πίσω απ' τα σίδερα! Πηγαينوερχόμενα σαν φυλακισμένο θηρίο. Μονολογούσα και έβριζα τον εχθρό. Και τότε με κείνη την ψυχολογία ζήτησα από τον δεσμοφύλακα ένα άδειο κουτί από τσιγάρα. Αισθανόμενα την ανάγκη να εξευτελίσω τον αρχηγό των φρατελλων που τόλμησε να επιτεθή στην Ελλαδούλα μας. Σε δυο λεπτά το τραγούδι τελείωσε. Το πρωτάκουσε ο δεσμοφύλακας και χωρίς καμιά διαταγή -ενθουσιασμένος μου άνοιξε την πόρτα. Την ίδια μέρα το απόγευμα το τραγουδούσε όλη η Αθήνα. Τα παιδιά, οι γέροι, οι γυναίκες, ο στρατός όλος! Θυμάμαι πως ο Μουσολίνι με ειδικό διάταγμα στην Ιταλία απηγόρευσε την «Καμπανιέλα» που πάνω στη μουσική της είχα γράψει τους στίχους. Νομίζω πως αυτό μου το τραγούδι το τόσο αγαπημένο από όλους μας θα μείνι. Κι' όταν κάποτε γεράσω αν με ρωτήση κανείς:

- Τι κατάφερες στη ζωή σου ; Θα απαντήσω αδίσταχτα :

- Έγραψα το «**Κοροΐδο Μουσολίνι**».

ΕΠΙΚΑΙΡΟΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

ΠΩΣ ΘΕΛΟΥΜΕ ΤΟΝ ΑΥΡΙΑΝΟ ΑΝΘΡΩΠΟ

ΓΙΑΝΝΗΣ Χ. ΚΑΡΑΜΙΧΟΣ

Φιλολόγος-Ποιητής

Η στοχαστική διάθεση του σημερινού κειμένου εντάσσεται στο μινυματοφόρο κλίμα της εορτής των Χριστουγέννων, ενώ η επιλογή του θέματος αφορά στην προσωπική μου εκτίμηση ότι η διαφαινόμενη σοβαρή αξιακή έκπτωση του καιρού μας επιβάλλει την επανατοποθέτηση στο ερώτημα: Πώς θέλουμε τον αυριανό άνθρωπο;

Βιώνουμε αναμφίβολα μια εκρηκτική εποχή. Τα μινύματα που εκπέμπονται από τους κραδασμούς του πνεύματος και της Τεχνολογίας συγκλίνουν στο αίτημα για αλλαγή, διαλεκτικό συμβιβασμό των αντιθέσεων και αμάχητη πορεία προς τα εμπρός, χαρακτηριστικά που υπαγορεύουν την εξ υπαρχής θεώρηση.

Συχνά διατυπώνεται από το οικογενειακό, το φιλικό και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον η αδυναμία αντιμετώπισης μιας καταγίδας, που τείνει να σαρώσει ορισμένα ιδανικά και να μετατρέψει σε ερείπια κατακτημένα άβατα, γεγονός που οδηγεί τον άνθρωπο, χωρίς να το θέλει, σε μια αναθεωρητική διαδικασία.

Η απειλή του αποπροσανατολισμού караδοκεί.

Με ποιο λοιπόν τρόπο και με ποια αμυντική σκευή πρέπει να οπλιστούμε για τον επικείμενο κίνδυνο;

Το πρόβλημα απασχόλησε και απασχολεί όχι μόνο τους πνευματικούς ανθρώπους, αλλά και διεθνείς οργανισμούς, όπως η UNESCO. Είναι όντως ενδιαφέρον το συμπέρασμα αυτής της έρευνας: Μόνο η δια βίου εκπαίδευση μπορεί να βγάλει τον σημερινό, μα πιο πολύ τον αυριανό άνθρωπο, από το αδιέξοδο του αποπροσανατολισμού.

Στο παρελθόν ήταν κοινής αποδοχής η άποψη ότι οι πανεπιστημιακές σπουδές ήταν άρρηκτα συνδεδεμένες με τη μελλοντική αποκατάσταση. Αυτό και μόνο αυτό. Όσοι ξέφευγαν από τον κανόνα συμπληρώνοντας τις σπουδές τους και με άλλα πνευματικά ενδιαφέροντα τους θεωρούσαμε προνομιούχους. Για να μην μιλήσω για τους οραματιστές που λίγο ως πολύ τους θεωρούσαμε «πειραγμένους».

Σήμερα όχι μόνο δεν παραξενεύομαστε, αλλά με την πληθώρα των βιβλίων, των περιοδικών και των κάθε λογής εντύπων και πνευματικών κατακτήσεων αναγκαζόμαστε να διευρύνουμε τον κύκλο των ενδιαφερόντων μας για γνωστικούς τομείς που ποτέ δεν μας απασχόλησαν. Είναι λοιπόν φυσικό να προκύπτουν ερωτηματικά όσον αφορά στην **κατάκτηση** όλου αυτού του όγκου των γνώσεων, έστω και σε έναν επιμέ-

ρους τομέα και στην **ολοκληρωμένη ενημέρωση** σε ειδικούς τομείς της Επιστήμης και της Τεχνολογίας. Αβίαστα προκύπτει και η απορία: τι λογής πρέπει να είναι αυτή η ανθρώπινη μηχανή που διαρκώς ξαναμοντάρεται;

Στο πρώτο ερώτημα απαντά η Ιστορία. Μετά τον Αριστοτέλη δεν υπήρξε και ούτε ήταν δυνατόν να υπάρξει ένα τόσο πλουραλιστικό πνεύμα σαν εκείνου, στο πεδίο των γνώσεων.

Φυσική συνέπεια της ολοένα αυξανόμενης τάσης για κατάκτηση της γνώσης ήταν ο επιμερισμός (εξειδίκευση) των γνώσεων σε τομείς. Στη διάρκεια αυτής της εξελικτικής πορείας ανέκυψε και η αναγκαιότητα για ειδίκευση της ειδίκευσης. Αυτή η γνωστική στενότητα είχε ως συνέπεια την αποδιοργάνωση των επιστημών ως ολότητες και στον απανθρωπισμό. Ο ειδικός επιστήμονας αδυνατούσε να δει πέρα από το δικό του επιστημονικό χώρο.

Η αρχή ότι οι άνθρωποι αποτελούν ένα σύνολο, όπου συνυπάρχουν και συζούν με αρμονικό τρόπο ετερόκλητα κομμάτια του εαυτού τους, έμπαινε στο περιθώριο.

Η αντίδραση στην τάση αυτή ήταν έντονη, γιατί η μονομέρεια απομάκρυνε τον επιστήμονα από τον εξανθρωπισμό και του στερούσε κάτι πιο σημαντικό: τη μόρφωση, τη θεμελιωμένη δηλαδή άποψη ότι η επιβεβλημένη όντως μαθητεία στη γνώση βασίζεται σε αυτό που ονομάζουμε μορφωτικά αγαθά. Ένας άριστα καταρτισμένος επιστήμονας κτίζει μόνος του τον κλοιό της απομόνωσης, χωρίς τη διευρυντική προσπάθεια για ολοκληρωμένη μορφωτική εικόνα του εαυτού του, χωρίς την ανθρωπιστική διάσταση της γνώσης.

Στο δεύτερο ερώτημα η εποχή μας προσπαθεί να βρει την αποτελεσματική διέξοδο προς την ολοκλήρωσή της καταλήγοντας στην άποψη πως η δια βίου μάθηση οδηγεί στην καθολική συγκρότηση του ανθρώπου. Έτσι μόνο ανανεώνονται και παρακολουθούν τις εξελίξεις στον τομέα τους, για να ασκούν το έργο τους ορθά και δημιουργικά.

Από τη συνεχή αυτή μαθησιακή προσπάθεια δεν απαλλάσσεται και ο απλός πολίτης. Για να υπάρξει το πλαίσιο μιας πολιτικής κοινότητας, όπου θα συντελούνται όλες οι προηγούμενες μορφωτικές διαδικασίες, πρέπει όλοι και ο κάθε πολίτης χωριστά να βρίσκεται σε διαρκή εγρήγορση, για να προλαβαίνει και

να επισημαίνει κάθε παρέκκλιση και να ενεργεί κατασταλτικά. Να γίνει συνείδηση ότι για την παράβαση του νόμου υπεύθυνοι δεν είναι μόνο τα ορισμένα από την πολιτεία όργανα, αλλά και ο ίδιος προσωπικά.

Όταν αντιμετωπίζουμε το χρέος μας με την αρχή της συνυπευθυνότητας, τότε και μόνο τότε μπορούμε να ελπίζουμε σε έναν καλύτερο κόσμο.

Οι παραπάνω σκέψεις εύλογα ζητούν συνοπτική, έστω, απάντηση στο ερώτημα: Τι λογής πρέπει να είναι ο αυριανός Άνθρωπος;

Η τυπική παράθεση των εφοδίων που απαιτούνται δεν έχει κανένα νόημα, αν μας διαφεύγει ότι αναφερόμαστε στον Άνθρωπο και πως το ύψιστο χρέος του εί-

ναι η πορεία προς την αυτοτελείωση, στηριγμένος σε μια συνειδητή μορφωτική διαδικασία. Η αποδοχή και παραδοχή αυτής της Αλήθειας καθιστά πιο ουσιαστικό τον κατάλογο των αρετών που πρέπει να συγκροτούν τον αυριανό Άνθρωπο, δηλαδή η ελευθερία, η υπευθυνότητα, η αγωνιστικότητα, μα προπαντός η ετοιμότητα και η προσαρμοστικότητα σε κάθε νέα κατάσταση που θα προκύψει. Η απλή εκφορά αυτών των ηθικών και πνευματικών δυνάμεων χωρίς την έμπρακτη εφαρμογή τους οδηγούν σε ανεξέλεγκτες καταστάσεις. Η καθημερινή υλοποίησή τους είναι προωθητικός και ανανεωτικός οδηγός που βοηθάει να αποφύγουμε τον κίνδυνο της αδράνειας και της στασιμότητας.

Ο ΜΕΛΑΨΟΣ ΧΡΙΣΤΟΣ *

Μελαψός γεννήθηκε φέτος ο Χριστός

Και το όνομα αυτού Σακούρ.

Λαοί ενυπνούντες ηγέρθησαν.

Μεγαλόσχημοι αδρανούντες,

κίβδηλα δακρυρρόησαν.

Μικρές οθόνες

κατάπιαν το χθόνιο Χριστό.

Επιθανάτιο σιγόντο

στα έγκατα της γης οι κλαυθοί

στην ερεβώδη μήτρα της γης.

Στα χαλάσματα εκέκραξεν γοερά τη ζωή

ζωσμένος τα πυρφόρα ωστικά

κύματα του ορυμαγδού

και τη στάχτη του ολέθρου.

Νωρίς γεννήθηκες φέτος Χριστέ.

Δίχως σκουφί, δίχως σπάργανα,

δίχως το γαλατρόφο στήθος της Μάνας,

δίχως τη θεοδόχο αγκαλιά Της.

Ματωμένη παπαρούνα

ξεφύτρωσες στα αποκαΐδια του τρόμου,

τυλιγμένος την αιδώ του κόσμου.

Χριστός Γεννάται Σήμεραν ...

Γ.Χ. Καραμίχος

*Με αφορμή τη διάσωση του μωρού στο Χαλέπι της Συρίας μέσα από τα χαλάσματα της καθημαγμένης πόλης (Σεπτέμβριος 2016)

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Ο ΣΤΑΓΙΡΙΤΗΣ Α΄ ΙΣΤΟΡΙΚΟ-ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΤΟΥ ΧΡΟΝΩΝ ΣΤΗΝ ΓΕΝΕΤΕΙΡΑ ΤΟΥ, ΤΑ ΣΤΑΓΙΡΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ...ΤΟΠΙΚΙΣΤΙΚΑ...

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Γ. ΣΙΩΚΟΣ

Ιατρός

384 π.Χ. Οι «Βάρβαροι» από εκατονταετί-
ας περίπου είχαν αποσυρθεί στις μητροπολιτικές τους
εστίες στην Μέση «και πιο πέρα» Ανατολή.

Στις Πλαταιές το 479 π.Χ. και παράλληλα στα Μι-
κρασιατικά παράλια -στην Μυκάλη- οι Καλοί και Σο-
φοί Θεοί του τότε Κόσμου και η Ανδρεία και η Φιλο-
πατρία των Ελλήνων ενωμένων είχαν χαρίσει στην
ανθρωπότητα την Ελευθερία, την
Δημοκρατία, τον Πολιτισμό καθώς
εξαπέστειλαν «κατατροπωθέντας και
καταναυμαχηθέντας» τους επιδρο-
μείς για πάνω από 1500 χρόνια πίσω
στα βάθη των πλούσιων περιοχών
τους προς τα ανατολικά...

Στις δύο πλευρές του Αιγαίου είχε
ξεχαστή ο θανάσιμος εναντίον του
ανθούντος κλασσικού πολιτισμού
κίνδυνος και περί το 431 π.Χ. θεώρη-
σαν ότι μπορούσαν πλέον να έχουν
και για δυο-τρεις δεκαετίες την «πο-
λυτέλεια» των ενδοφυλετικών αλλη-
λοσπαραγμών τους, ατέλειωτες εμ-
φύλιες έριδες φθοράς... (διαιώνια
«κουσούρια» τούτης της φυλής).

Στην Μακεδονία είχε αρχίσει και
θήριευε μια δωρική δύναμη η οποία,
αφού περιφερικά επεξέτεινε και εξα-
σφάλισε ποικιλότροπα στρατηγικά
την επικράτειά της από την Ιλλυρία
μέχρι και την Σκυθία, σχεδίαζε και οργάνωνε την ανα-
συγκρότησή του διασπασμένου και αλληλοσπαρασσό-
μενου Έθνους.

384 π.Χ. Στην Στάγιο, σε μια «φύσει» οχυρή και
πανέμορφη ταυτόχρονα γλωσσίδα γης - μια προβολή
του δασοσκεπούς Στρατόνικου όρους προς τον Στρυ-
μονικό κόλπο - στην αποικία των Ανδρίων και Χαλ-
κιδαίων (Ευβοίεις, που ανακάλυπταν, εγκαθίσταντο
και εκμεταλλεύονταν στην εποχή τους μεταλλοφόρες
περιοχές με αξιοπιστία σύγχρονων δορυφόρων ανι-
χνευτών πλουτοπαραγωγικών ορυκτοφόρων εκτάσε-
ων-παράλληλα με την εκμετάλλευση της τοπικής ξυ-
λείας για την ναυπήγηση του στόλου τους) **ΕΡΧΕΤΑΙ
ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ**, έρχεται στο **ΦΩΣ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ**, του
Στρατόνικου και του Άθω ο **ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ**.

ΦΩΣ!.. όλες τις εποχές του ενιαυτού... άπλετο
ΦΩΣ, ΦΩΣ Ζωοφόρο, Σοφογόνο!!

Οι Χαλκιδικιώτες είμαστε ιδιαίτερα υπερήφανοι
για τον ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ μας της ΟΙΚΟΥΜΕΝΗΣ. Γιατί

**το ΦΩΣ αυτό το μοναδικό θεόσταλτο ΦΩΣ του δικού
μας ήλιου** στα πρώτα παιδικά του χρόνια -τα ουσιαστι-
κότερα **στην αποτύπωση των πνευματικών χαρακτή-
ρων** και στην εξέλιξη κάθε ανθρώπου- **ζωογόνησε και
εξέπτυσσε** τις άπειρες δαιδαλώδεις εγκεφαλικές του
έλικες, της ευφυΐας, της ευστροφίας και των συναισθη-
μάτων και των λογισμών...

15 Μαΐου 2016. Στα Αρχαία Στάγιοι με
τον ανασκαφέα αρχαιολόγο δρ. Κώστα
Σισμανίδη

Γιατί στα δικά μας χρώματα γεν-
νήθηκε αυτός ο παίς, που επέρω-
το με το διερευνητικό, σπινθηροβόλο
βλέμμα και πνεύμα του, με την ευφυ-
ΐα και την κριτική του διάσταση για
κάθε φυσικό φαινόμενο, με τους στο-
χασμούς και τους οραματισμούς, την
μελέτη και τα πειράματά του, πολυ-
ποίκιλα και καθοριστικά να συνδέ-
ση το όνομά του ΟΧΙ ΜΟΝΟ με την
θεμελίωση και την εξέλιξη σχεδόν
ΟΛΩΝ των επιστημών της γνώσης
ΑΛΛΑ και με την ιστορία και την πο-
ρεία ολάκερης της ανθρωπότητας και
να εξελιχθή και να αναδειχθή παγκό-
σμια ως ο μεγαλύτερος Πανεπιστή-
μων φιλόσοφος ΟΛΩΝ των εποχών.

Γιατί στις δικές μας αλάνες, τα πε-
ζούλια και τους βράχους **χάρηκε, θύ-
μωσε, διαπληκτίσθηκε, έχασε και
κέρδισε και μάτωσε** παίζοντας με
τους ομηλικούς του...

Γιατί οι κρυστάλλινες πηγές της «Σιτούδας» απ' τα
σωθικά της ευλογημένης δικής μας γης **πότιζαν** μέχρι
τα προεφηβικά του χρόνια -τα χρόνια της μεγάλης «δί-
ψας»- **και άρδευαν τα τριχοειδή της ευφυΐας** των με-
τέπειτα καταρρακτωδών διευρενήσεων και ανακαλύ-
ψεων. Γιατί... Γιατί...

Γιατί τις ώρες της σκόλης στην σταθερότητα και την
σιγουριά των χειρών του πατέρα του * περιδιάβαινε στις
ομορφιές και ρουφούσε τις ευωδιές της δικής μας φύσης
**κι ερχόταν σε πρώτη επαφή κι ανακάλυπτε τα ερεθί-
σματα των αισθήσεων**, με την γοητεία των περιβολιών
και της εκρηκτικής ολάνθιστης γονιμότητας της άνοι-
ξης και της χρυσοφόρου καρποφορίας του θέρους.

**Γιατί τα ψυχικά του χαρίσματα διαμορφώθηκαν
και πλήθυναν σε ευαίσθησις και σε ρομαντική-στο-
χαστική διάθεση** απ' την πανδαισία των χρωμάτων του
μοναδικού, του ανεπανάληπτου Μακεδονικού φθινο-
πώρου στις γύρω βουνοπλαγιές του Στρατόνικου και
των παρυφών του με τα φυλλοροούντα δάση της οξυ-

άς, της καστανιάς, των δρυών... Είναι η αρμονία των γραμμών του τοπίου και των ήχων της αυθεντικής αγλής φύσης και των μυστικιστικών ρυθμών και αριθμών των μουσικών των Νηρηίδων και των Νυμφών των αμόλυτων πηγών, των οφιοειδών κελαιζόντων ρυακίων... μέχρι την κοντινή Κάπρο και απέναντι την Αμφίπολη, την Θάσο... την Σαμοθράκη των μυστηρίων... τα πάντα μια αστείρευτη πηγή έμπνευσης.

Γιατί εδώ δίπλα μας **θα 'χε** με τον πατέρα του **τα λιογέρματα**, καθισμένοι στον εξώστη του αρχοντικού τους είτε στην ακρογιαλιά, στο «Μαρμάρι» και στις ήπιες λοφογραμμές των περιπάτων τους στην «Ξεράδα» και στην «Ελευθερίδα» και στην «Σμένα» και με τα κατάσπαρτα ιερά των βωμών και των θυσιαστηρίων των «προελλήνων» προπατόρων μας κρεμασμένα κατάντικρα στον οξυκόρυφο Άθω και τις πλαγιές και τις υπώριες του, **τις πρώτες προσεγγίσεις με τα «περί ψυχής»**, με τα **περί ηθικής**, με το **δίκαιο**, το **αληθές**, τα **μεταφυσικά** και εδώ **θα 'χε** διατυπώση τους πρώτους αναπάντητους ίσως ρητορικούς **προβληματισμούς** του.. Εδώ έτσι κάπως θα πρωτοαναρωτήθηκαν για τις **αρχές της ζωής**, των **πραγμάτων**, των **φαινομένων**...

Γιατί εδώ θα ήταν, κάπου εκεί στα ύστερα παιδικά και στα προεφηβικά του χρόνια, όταν **θα 'πρεπε να μάθη να διακρίνει** «υπερπηδώντας» τους πλημμυρισμένους χειμαρισμούς μετά την βροχή, την **ανδρεία** και την **τόλμη** απ' την **δειλία** και την **απερισκεψία**, την **επιπολαιότητα**...

«**Εν αρχή ήν η ενδελεχής παρατήρησις**, τα ερωτηματικά...»

Ο Νικόμαχος, ο πατέρας του, μεστός πνευματικά άνδρας, ονομαστός ιατρός του Μακεδονικού Βασιλικού Οίκου, «εγγονός» του Ασκληπιού, απ' τον γιο του Μαχάωνα, όπως και η εξ ιατρικής επίσης οικογένειας καταγόμενη μητέρα του Φαιστίς (σε ορισμένες πηγές Φαιστιάς), είχαν την υπομονή και τις γνώσεις να ικανοποιούν με τεκμηριωμένες απαντήσεις τα πάμπολλα ερωτηματικά του ανήσυχου νεαρού- «δισέγγονου» του μυθικού θεού. Βαρύ και ταυτόχρονα εφιαλτήριο γνώσης και προόδου το φορτίο της προγονικής κληρονομιάς.

Μια τεράστια για τα δεδομένα της εποχής **βιβλιοθήκη** είναι αυτονόητο ότι ήταν στην διάθεσή του στο «αρχοντικό»**, προφανώς, της Σταγίρου.

Ήταν τότε, όταν ο ιατρός πατέρας έπρεπε να λείπη επαγγελματικά απ' το σπίτι, και τον προέφηβο Αριστοτέλη δεν τον «χωρούσε», όπως συνήθως, η κλίνη του και τον έψαχνε νυχτιάτικα η μάννα του στο ξέφωτο να «χάνεται» **ξεμετρώντας τους συμπαντικούς σχηματισμούς και τους αστερισμούς και τους γαλαξίες**...

Ή, όταν έντρομη η ίδια τον αναζητούσε στα στιγμιαία φωτεινά των **αστραπών** και των **κεραυνών** που

έσκαγαν στον Άθω και το Παγγαίο, να τον «περισυμαζέψη» τουρτουρίζοντα απ' το **κρύο** και την **καταιγίδα**, καθώς **τον συνέπαιρναν και τον «έκαναν δύσκολη την ζωή»** αυτά τα ανεξήγητα ξεσπάσματα του θυμού του Δία ή οι τρικυμιώδεις εκφράσεις της οργής του Ποσειδώνα, καθώς συνέτριβε ανελέητα τα πάντα στις γρανιτώδεις απόκρυμες ακτές της περιφρούρητης Σταγίρου.

«**Ποια ήταν η αιτία, η πρώτη αρχή; Η ποιοτική ανάλυση των φαινομένων; Ή η μελέτη του αποτελέσματος τους...**»

Και παράλληλα **να αποθηκεύη προς επεξεργασία** στα απόκρυφα του εγκεφαλικού του φλοιού τις **αντιδράσεις** και τις **συμπεριφορές** και τα **συναίσθηματά** και τις **αντοχές** της μάννας του, του πατέρα του, των όλων γύρω του... κι ακόμα πιο πέρα τις **διηγήσεις**, τις **εμπειρίες** και τα **επεισόδια** των **βουκόλων** με τα κοπάδια και τις γέννες και τις αρρώστιες των ζωντανών τους, την αντιμετώπιση των **επιθετικών** εκ της άγριας παιδας θηρίων...

Κι' οι καλλιεργητές των πλούσιων λειμώνων με τις καρποφορίες και την σοδεία τους και τις καταστροφές των κόπων τους απ' τις θεομηνίες και απ' τους **ΑΓΡΙΟ-ΚΑΠΡΟΥΣ** του «Στρατόνικου» και του «Καλόγερου» μέχρι και τις λίμνες και τα «Στεφανινά» (αγριόκαπροι που μέχρι και σήμερα επιβιώνουν οι εξελικτικές τους μορφές στην ζουγκλοειδή βλάστηση της περιοχής για να κάνουν «πανηγύρια» οι κυνηγοί...)

Κι οι υλοτόμοι κι' οι εργάτες στο καρνάγιο, κι' οι ναυτικοί κι' οι ψαράδες με τις ατέλειωτες διηγήσεις των συναρπαστικών περιπετειών τους...

Ατέλειωτο, αστείρευτο υλικό για γνώση προβληματισμούς και στοχασμούς..

Με τον πατέρα του πάντα «βασανιστικός» ο ίδιος με τις επίμονες ερωτήσεις και τις απορίες του, ήθελε **να πληροφορηθή, να διερευνήσουν, να αναλύσουν, να διδαχθή** ότι εκείνου η βαθιά γνώση των πραγμάτων τον συνέπαιρνε... τον ταξίδευε... το ίδιο στο παρελθόν και στο μέλλον.

Τα Ομηρικά Έπη και οι φιλοσοφικές αναφορές, περιπλανήσεις και διδαχές των κλασικών συγγραφέων φιλοσόφων, του Σοφοκλή, του Αισχύλου, του Ευριπίδη... δεν κοσμούσαν απλώς την πατρογονική βιβλιοθήκη, ήταν και το αίτιο και το αντικείμενο **ιστορικών και φιλοσοφικών πληροφοριών** που «απαιτούσε» να έχει απ' τον πατέρα του ο χαρισματικός νεαρόπαις.

Εδώ ακριβώς στην Σταγίρο της Χαλκιδικής με αντικριστά το Παγγαίο και την «περιλάλητο νύμφη», την Αμφίπολη και προς ΝΑ την πολυάνθρωπη δέσποινα του ομώνυμου κόλπου, την Ακανθο των επίσης Ανδρίων και τον Άθω των πανάρχαιων ιερών, των προϊστορικών χρόνων μας.. εδώ **σκιαγραφήθηκαν, χαραχτη-**

*Ο ανασκάππων εισέτι την αρχαία Σταγίρο αρχαιολόγος Κ. Σισμανίδης μας αποκάλυψε πρόσφατα σε ένα επιτόπιο συγκινητικό προσκύνημα (15 Μαΐου 2016) ότι πιθανότατα έχουμε το μαρμάρινο αποτύπωμα αυτών των ακροδακτύλων του Νικόμαχου από ανασκαφικά ευρήματα περί τον Βωμό και τον Τάφο του Μεγάλου Ανδρός. Οι Σταγιρίτες είχαν τοποθετήσει κατ' επιθυμία του Αρι-

στοτέλη ανδριάντα του πατέρα του Νικόμαχου στον χώρο-Μνημείο Τιμής για τον Μεγάλο Σοφό.

** Παραδίπλα πιθανώς στον Ναό της Δήμητρας και του Ποσειδώνα - Κ. Σισμανίδης 15 Μαΐου 2016. Η αρχαιολογική σκαπάνη μέλλει να μας προσφέρει ακόμα απρόβλεπτης εμβέλειας ευρήματα και συγκινήσεις...

καν απ' την μελέτη και τους παιδευτικούς περιπάτους με τον πατέρα του Νικόμαχο **τα πρώτα «επιστημονικά» ερωτήματα** στον Αριστοτέλη.

Εδώ οι **αντιρρήσεις, αντιδράσεις** συμπεριφοράς της Φαιστίδας και ο **συγχρωτισμός** του με τους άλλους φερέλιδες Σταγιρόπαιδες και τις παιδίσκες **γέννησαν** και **πλήθαιναν** τις εγκεφαλικές και ψυχικές του εγγραφές των **συναισθημάτων** και του **θυμικού** του, τις **αρετές** του...

Ενός συναισθηματικού κόσμου που σίγουρα τον έφερε αντιμέτωπο με τον πόνο και την **απόγνωση**, όταν έχασε πρόωρα τον πολυμαθή πατέρα του και που σίγουρα τον **απογοήτευσε**, τον **πλήγωσε βαθύτατα** ο επίσης γρήγορος **χαμός της Μάννας** του...

Το σκαρί που τον έφερε στον Πρόξενο από τον Αταρνέα, τον φίλο του Νικόμαχου στην Άσσο, απέναντι στη Μικρά Ασία, σίγουρα θα «δεινοπάθησε» να μεταφέρει την βιβλιοθήκη τους και το δυνητικό βάρος της «προσωπικότητας» του νεαρού Αριστοτέλη...

Άπειρα τα αναπάντητα ερωτηματικά μέσα του...

Λαβυρινθώδεις και πολυδαιδαλώδεις αναζητήσεις.

Μια τεράστια υποδομή εννοιών και πολυσχιδών αποριών και προβληματισμών που εναγωνίως ανέμεναν απαντήσεις, λύσεις, πειραματικές αποδείξεις... στοιχειοθέτηση...

Έτσι αποχαιρέτησε η μεγαλώνυμος Στάγιρος το

Μεγάλο της Τέκνο.. για την εκτίναξη του στην κορυφή της Έρευνας και της Γνώσης.

Και αυτός δεν την ξέχασε ποτέ...

Ο Φίλιππος, ο πανίσχυρος, ο αδιαμφισβήτητος κυρίαρχος του Ελλαδικού χώρου, που είχε καταστρέψει στην πορεία για την ηγεμονία του μεταξύ των άλλων ομόφυλων Ελληνίδων πόλεων-κρατών και την Στάγιρο, την ξανάχτισε προς τιμή του Αριστοτέλη, του Δασκάλου του γιου του Αλέξανδρου.

Και οι συμπατριώτες του Σταγιρίτες το ανταπέδωσαν όσο πιο τιμητικά μπορούσαν: Κατ' επιθυμία του μετέφεραν σε χάλκινη υδρία την τέφρα του Μεγάλου συμπατριώτη τους απ' την προγονική Χαλκίδα στην Στάγιρο και την τοποθέτησαν σε ειδικό Βωμό - Μνημείο Τιμής και Λατρείας, που ανήγειραν στην πλέον περιοπτη θέση της πόλης τους ανάμεσα στην Αγορά και το Ιερό της Δήμητρας και του Ποσειδώνα. (Κ. Σισμανίδης «Παγκόσμιο Συνέδριο 2400 χρόνια Αριστοτέλης- Θεσσαλονίκη 2016»). Επί μακρόν οργανωμένων έκτοτε τα «ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΑ» προς τιμή του Μεγάλου Σοφού (αγώνες αθλητικούς και πνεύματος).

Θεσσαλονίκη, 30/05/2016

Επιμέλεια: Όλγα Σιώκου-Σιόβα, Δημοσιογράφος MS στις Διεθνείς Σχέσεις, Σύμβουλος Επικοινωνίας OHE/UN-DESA

* * *

ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ ΕΚ ΓΑΛΑΤΙΣΤΗΣ

ΝΙΚΟΣ ΕΜΜ. ΠΑΠΑΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Αρχαιολόγος

Σε **όλη** τη διάρκεια της οθωμανικής περιόδου η χερσόνησος της Χαλκιδικής διήγε έναν ήσυχο σχετικά βίο χωρίς ιδιαίτερες καταπιέσεις από τους Οθωμανούς κατακτητές. Οι φορολογικές απαλλαγές των περισσότερων χωριών χάρη στα μεταλλεία των Σιδηροκαυσίμων, αλλά και εξαιτίας της υπαγωγής ορισμένων οικισμών σε βακούφια ή αυτοκρατορικά χάσια παρείχε τη δυνατότητα στους ραγιάδες να ζουν σε ένα περιβάλλον, όπου μπορούσε να αναπτυχθεί και να διατηρηθεί η ελληνική εθνική συνείδηση. Στο γεγονός αυτό συνέβαλε φυσικά και η άμεση γειτνίαση με το Άγιο Όρος, όπου τα «γράμματα» δεν έπαψαν ποτέ να καλλιεργούνται. Ιδιαίτερα μετά τη λειτουργία της Αθωνιάδας Ακαδημίας σε μια εποχή άνθησης και του Νεοελληνικού Διαφωτισμού τον 18ο αιώνα, σημειώθηκε σημαντική πρόοδος στα εκπαιδευτικά πράγματα εκείνης της εποχής. Αν και οι πληροφορίες για την εκπαίδευση στο χώρο της Χαλκιδικής είναι ελάχιστα, γνωρίζουμε, ότι φωτισμένοι

Αστέριος Φιλίππου

τοπικοί ιεράρχες, από τα τέλη τουλάχιστον του 18ου αιώνα, ακολουθώντας το πνεύμα της εποχής, φρόντισαν για την έλευση δασκάλων και τη συγκρότηση με τον τρόπο αυτό μιας βασικής εκπαιδευτικής δραστηριότητας. Ανάμεσα σε αυτούς ξεχωρίζουν οι επίσκοποι Αρδαμερίου Διονύσιος και Ιγνάτιος, οι οποίοι διακρίνονταν για την αγάπη τους στα γράμματα. Από τα τέλη του 18ου αιώνα μερίμνησαν για τη δημιουργία κάποιου είδους σχολείου στη Γαλάτιστα. Εκεί κατά πάσα πιθανότητα έμαθαν τα πρώτα τους γράμματα οι μετέπειτα αξιόλογοι δάσκαλοι Σεραφεΐμ Ιππομάχης, Τιμόθεος Ζωγράφος και Αστέριος Φιλίππου.

Ο Αστέριος Φιλίππου ή Φιλιππίδης γεννήθηκε στη Γαλάτιστα γύρω στο 1778. Δεν εντοπίστηκαν ιδιαίτερες πληροφορίες για τη ζωή του μέχρι και τις αρχές της δεκαετίας του 1820. Το 1808 σύμφωνα με έναν κατάλογο συνδρομητών του βιβλίου «Σχολαστική Γεωγραφία», ήταν μαθητής της περίφημης Σχολής

των Κυδωνιών της Μικράς Ασίας με δάσκαλο τον Βενιαμίν Λέσβιο (*ο κυρ Αστέριος Φιλίππιδης ο εκ Γαλατίας*). Μαζί του φοιτούσε και ο ιεροδιάκονος Δαμασκηνός, ο εκ Πολυγύρου. Για άγνωστο χρονικό διάστημα πριν το 1821 ο Αστέριος διετέλεσε δάσκαλος στη Θεσσαλονίκη. Η «Γενική Εφημερίς» μας διαφωτίζει στο συγκεκριμένο θέμα «... ο κύριος Αστέριος Φιλίππιδης γνωστός δια την παιδείαν του και χρηματίας προ της επαναστάσεως ικανούς χρόνους αρχιδάσκαλος του εν Θεσσαλονίκη δημοσίου σχολείου...». Μετά την επανάσταση του 1821 ακολούθησε το κύμα των Μακεδόνων προσφύγων με αρχικό τόπο καταφυγής ενδεχομένως τις Βόρειες Σποράδες. Στη Σκόπελο τα πρώτα χρόνια της εκεί παρουσίας του παρέδιδε ιδιαίτερα μαθήματα, ωστόσο από το 1825 και μετά με τη δημιουργία της Ελληνικής Σχολής εργάστηκε επίσημα ως εκπαιδευτικός αφήνοντας τη φήμη ενός εναρέτου δασκάλου. Σύμφωνα με τον κατάλογο των Μακεδόνων Παροίκων της Σκοπέλου το 1829 ο Φιλίππιδης είχε υπό την προστασία του 6 ψυχές, τρεις άρρενες και 3 θήλεις, προφανώς πρόκειται για τη σύζυγο και τα παιδιά του. Η παρουσία του Μακεδόνα δασκάλου στη Σκόπελο υπήρξε καταλυτική για την αναβάθμιση της παιδείας στην περιοχή, καθώς με το κύρος του ανέδειξε την Ελληνική Σχολή ως το ανώτερο εκπαιδευτήριο των Βορείων Σποράδων. Μάλιστα αναφέρεται χαρακτηριστικά πως ο σοφώτατος και αρχαισιτικώτατος δάσκαλος, αντίθετα με τους αυστηρούς δασκάλους της εποχής, καλλιεργούσε με τους περισσότερο προοδευμένους μαθητές του σχέσεις προσωπικής φιλίας, ενδιαφερόταν για την εξέλιξή τους και αλληλογραφούσε μαζί τους. Σε μια επιστολή του προς τον κηδεμόνα του μαθητή του Κων/νου Αποστολίδη, πατέρα του λογοτέχνη Παύλου Νιρβάνα, έγραφε το 1835 «Από μέρους του φιλάτου σας υιού και αγαπητού μου μαθητού Κωνσταντίνου είμαι πολλά ευχαριστημένος. Ο άγιος Θεός να τον πολυετή και να σας τον χαρίση δια να τον χείρεσθε. Είναι νέος χαριτωμένος και ευγενέστατος και δε με λησμονεί ποτέ, αλλά ευθύς ευκαιρίας τυχών μοι γράφει...» Παράλληλα ο σεβασμός που έτρεφαν στο πρόσωπό του οι Μακεδόνες πάροικοι της Σκοπέλου είναι εμφανής και από το γεγονός ότι το 1829 εξελέγη με τις περισσότερες ψήφους πρόεδρος της επιτροπής εκλογής των πληρεξουσίων των Ανατολικομεσημβρινών επαρχιών της Μακεδονίας στην Δ' Εθνοσυνέλευση του Άργους.

Το 1831 ο Φιλίππιδης σύμφωνα με ορισμένες πηγές εγκαταλείπει τη Σκόπελο και διορίζεται για ένα χρόνο ως σχολάρχης στη Σκύρο. Στη συνέχεια το 1832 επιστρέφει στα πάτρια εδάφη και ξεκινά τη διδασκαλική του δραστηριότητα στη Θεσσαλονίκη, όπου για δεκατρία χρόνια έως και το 1845 διετέλεσε σχολάρχης της εκεί ελληνικής σχολής. Η ορθόδοξη κοινότητα της πόλης φροντίζει για τη διαμονή του νοικιάζοντας οικία κοντά στο σχολείο και για κάθε έτος της εργασίας του μισθοδοτείται με 5000 γρόσια. Από το 1834 μάλιστα αναφέρεται ως υποδιδάσκαλος και ο γιος του Αστερίου Φιλίππιδη Φίλιππος. Ο συγκεκρι-

κρίμενος παρέμεινε στην ίδια θέση έως και το 1845. Ως ένδειξη εκτίμησης στο πρόσωπό του το 1837 αποφασίστηκε η τοποθέτησή του ως Εφόρου της Παιδείας στην τριμελή Πνευματική Επιτροπή, που ορίστηκε από την Κεντρική Εκκλησιαστική και Πνευματική Επιτροπή του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Το 1834 η Ελληνική Σχολή Θεσσαλονίκης αριθμούσε περίπου 100 μαθητές, ωστόσο δεν έχει διασαφηνιστεί ο ακριβής τρόπος διδασκαλίας. Αμερικανοί ιεραπόστολοι οι οποίοι επισκέφθηκαν την εποχή εκείνη το σχολείο αναφέρουν χαρακτηριστικά «...ο σχολάρχης δίδασκε σε μια ομάδα από 20 ή πιο πολλούς μαθητές, φιλοσοφία. Ήταν ηλικιωμένος, τραχύς στους τρόπους του. Ήταν όμως σοβαρός και έξυπνος... Δεν ήταν δυνατόν να διακόνω και να συνομιλήσω με τον γηραιό δάσκαλο που ήταν αφοσιωμένος με την ψυχή του στο διδακτικό έργο του». Λίγα χρόνια αργότερα ο περιηγητής Zacharia von Lingenthal επισκέφθηκε τη Θεσσαλονίκη και το σχολείο της πόλης και τη γηραιότερη επισκεπή του ως εξής «Μια άλλη συστατική επιστολή εκ μέρους του μητροπολίτη είχε σαν αποτέλεσμα να γίνω δεκτός από τον δάσκαλο του σχολείου της μητροπόλεως, έναν σεβάσμιο γέροντα με ιδιαίτερη φιλοφροσύνη. Την ώρα εκείνη παραδίδει ακριβώς γραμματική περιστοιχισμένος από είκοσι περίπου μαθητές που κάθονταν άτακτα προς ένα μακρύ θρανίο στον τοίχο». Επίσης είναι γνωστό ότι μια μορφή διδασκαλίας ήταν και ένα είδος βραδινού φροντιστηρίου μιας ομάδας νέων σε ηλικία, όπου ο Φιλίππιδης πραγματοποιούσε σειρά μαθημάτων πάνω στη Λογική του Ευγενίου Βουλγαρη.

Ο Γαλατσάνος δάσκαλος ενδιαφερόταν και για την εκδοτική δραστηριότητα της εποχής, μάλιστα ήταν συνδρομητής και ορισμένων βιβλίων, όπως το «Λεξικόν Αρχαίων Κυρίων Ονομάτων της Μυθολογίας, Ιστορίας και Γεωγραφίας» του Ν. Λωρέντη, η «Αλληλοδιπλογραφία» του Π. Χαρίση, η «Βοτανική Πρακτική» του Δ. Πύρρου, το «Εγχειρίδιον Εβραϊκής Αρχαιολογίας» του Κ. Κοντογόνη και το «Λεξικόν της Ελληνικής Γλώσσης Επίτομον» του Κ. Γκαρπολά.

Ο σοφός δάσκαλος από τη Γαλατίστα απεβίωσε την άνοιξη του 1845 έπειτα από πολύμηνη ασθένεια. Τον Φεβρουάριο του 1845 ο μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Ιερώνυμος (1841-1853) έγραφε προς τον γνωστό λόγιο Κωνσταντίνο Οικονόμο τον εξ Οικονόμων (1780-1857) για τον Αστέριο Φιλίππου τα εξής: «...ελληνικήν σχολήν διευθυνομένην επαξίως δια πολλών ετών παρά του σοφού διδασκάλου Αστερίου Φιλίππου και επειδή η σοφολογιότης του υπέστη το δεινόν πάθος της αποπληξίας αδυνατεί πλέον να διευθύνει την σχολήν...». Τον Απρίλιο του ίδιου έτους ο Κωνσταντίνος Οικονόμος απαντώντας στην επιστολή του μητροπολίτη Θεσσαλονίκης αναφέρει μεταξύ άλλων «... Ηλγησα μέσα εις την καρδίαν μαθών την ασθένειαν του σοφού και εναρέτου διδασκάλου κ. Αστερίου του Φιλίππου, ω τίνα των παρόντων παραβάλομεν;...δυσκόλως (νομίζω) ευρεθήσεται άξιος αυτού διάδοχος ή και οποσούν παραπλήσιος εργάτης της ελληνικής και ορθοδόξου παιδείας».

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΓΡΑΦΙΑ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ. ΤΑ ΠΕΝΗΝΤΑ ΠΡΩΤΑ ΧΡΟΝΙΑ (1920-1970)

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΝΔΥΛΑΚΗΣ

Δημοσιογράφος

Οκτώ χρόνια μετά την απελευθέρωση της Χαλκιδικής από τον τουρκικό ζυγό εκδόθηκε η πρώτη εφημερίδα από ένα νεαρό δημοσιογράφο που εργαζόταν στη Θεσσαλονίκη. Μέχρι τότε ασφαλώς κυκλοφορούσαν στη Χαλκιδική εφημερίδες που δεν εκδίδονταν εκεί αλλά στέλλονταν από την Θεσσαλονίκη και την Αθήνα, ενώ ορισμένα μοναστήρια του Αγίου Όρους αναφέρεται ότι είχαν βοηθήσει υλικά για την έκδοση ή τη στήριξη εφημερίδων ακόμη από την εποχή της Τουρκοκρατίας.

Νεαρότατος ακόμη ο **Βασίλης Βασιλικός**, δάσκαλος και δημόσιος υπάλληλος εργαζόταν στις εφημερίδες «Μακεδονία» και αργότερα στο «Φως» μέχρι το 1920. Τότε τόλμησε μαζί με τον Γ. Μερέτη να εκδώσουν δική τους εφημερίδα την εβδομαδιαία «**Χαλκιδική**». Η εφημερίδα του, (για την οποία δεν υπάρχουν πολλές πληροφορίες και δεν διασώθηκε κάποιο φύλλο), φέρεται να εκδόθηκε στις 16 Φεβρουαρίου 1920 και να κυκλοφόρησε μέχρι το τέλος του έτους. Δημοσίευε ειδήσεις και σχόλια για τα πολλά προβλήματα που αντιμετώπιζε τότε ο τόπος, όμως -ίσως εξ αιτίας των δυσκολιών διανομής της- εκδόθηκαν μόνο 9 φύλλα. Φέρεται επίσης ότι ξαναεκδόθηκε για λίγο το 1923. Παράλληλα ο Βασιλικός εργαζόταν σε εφημερίδες, ήταν από τα ιδρυτικά μέλη της Ενώσεως Συντακτών, έγινε δε και πρόεδρος της το 1926 και το 1941. Αργότερα στράφηκε στην αυτοδιοίκηση και στην πολιτική και το 1930 εκλέχθηκε δημοτικός σύμβουλος Θεσσαλονίκης. Μεταπήδησε στη συνέχεια στην κεντρική πολιτική σκηνή και εκλέχθηκε 11 φορές βουλευτής Χαλκιδικής. Το 1946 ανέλαβε υφυπουργός Γεν. Διοικήτης Αν. Μακεδονίας και στην πρώτη κυβέρνηση Καραμανλή (1956-57) υπουργός Βιομηχανίας. Από το 1949 μέ-

δόθηκε στον Πολύγυρο η «**Φωνή της Χαλκιδικής**», η πρώτη εφημερίδα που τυπωνόταν στη Χαλκιδική. Εκδότης της ήταν ο **Νίκος Γεροχρίστος**, βιβλιοπώλης από τον Ταξιάρχη Χαλκιδικής, που είχε αγοράσει τότε ένα τυπογραφείο που το εγκατέστησε στον Πολύγυρο. Η εφημερίδα ήταν «εβδομαδιαίον όργανον τοπικών συμφερόντων» και συνέχισε να εκδίδεται μέχρι το 1977. Σε προγραμματικό άρθρο, αφού απέδιδε την παραμέληση του ενδιαφέροντος για το νομό στις θυσίες όλων μετά την ανώμαλη περίοδο που ακολούθησε την απελευθέρωση, κατέληγε: «εκδομένη υπό πνεύμα απόλυτα ανεξάρτητον και ισταμένη πάντοτε μακράν πάσης πολιτικής και κομματικής διαμάχης και προσωπικών παθών καλεί (...) να την ενισχύσουν ηθικώς και υλικώς ίνα δυναθεί να πραγματοποιήσει το πρόγραμμά της (...)».

Δύο φύλλα αργότερα έγραφε ότι «εις ουδέν κόμμα και ουδέν πρόσωπον ανήκει» και ότι θα φιλοξενεί στις σελίδες της κάθε άποψη που θα ενισχύει την προσπάθεια να εξυπηρετηθούν τα συμφέροντα του νομού. Η έκδοση της «Φωνής της Χαλκιδικής» προκάλεσε αίσθηση στη Χαλκιδική, όχι μόνο διότι επιχειρήθηκε «έκδοση» εφημερίδας αλλά και γιατί το Λαϊκό κόμμα και οι βασιλόφρονες αποκτούσαν ένα ισχυρό όργανο.

Την πρωτοχρονιά του 1931 ο **Αθανάσιος Καραγκάνης**, 34 χρόνων τότε, με πτυχίο Χημικού από το Πανεπιστήμιο Αθηνών, γέννημα – θρέμμα του Πολυγύρου και συνεργάτης εφημερίδων της Θεσσαλονίκης εξέδωσε την εφημερίδα «**Χαλκιδική**». Είχε ενοχληθεί από την έκδοση της «Φωνής της Χαλκιδικής» και την επιτυχία της, ενώ αποδείχθηκε ότι η έκδοση εφημερίδας θα μπορούσε να αποφέρει κέρδη. Και η νέα εφημερίδα, ήταν εβδομαδιαία «πολιτική, οικονομική και κοινωνική» και εκδόθηκε με πρόγραμμα να εξυπηρετήσει τα συμφέροντα του νομού και να γίνει «ισχυρόν όπλον» στους αγώνες του Καραγκάνη χάριν των οποίων είχε παραιτηθεί από καθηγητής. Στο προγραμματι-

χρι το 1958 εκλεγόταν αντιπρόεδρος της Βουλής.

Στις 20 Απριλίου 1930, την ημέρα του Πάσχα, εκ-

κό άρθρο του διευκρίνιζε ότι ως «πολιτική» εφημερίδα δεν εννοούσε την εφημερίδα, που εξυπηρετούσε κάποιο πολιτικό κόμμα αλλά εκείνη που έχει στόχους να υποστηρίξει τα συμφέροντα του τόπου, σε συνεννόηση με όλα τα κόμματα και όλους τους φορείς:

Η «Χαλκιδική» του Αθ. Καραγκάνη συνέχισε τους αγώνες της σε κλίμα συνεργασίας και ευθύνης για να επιλυθούν τα προβλήματα του νομού που ήταν και πολλά και δυσεπίλυτα, ώστε να αναπτυχθεί ο απομονωμένος οδικά, υποβαθμισμένος πολιτιστικά και με αναξιόποιήτες ακόμη δυνατότητες νομός. Επεσήμανε ζητήματα, υπέδειξε λύσεις, αγωνίστηκε για την προβολή τους και διέγραψε πορεία αξιόλογη. Δημιούργησε μάλιστα και τυπογραφείο στο σπίτι του. Την περισσότερη ύλη της εφημερίδας την έγραφε ο ίδιος. Δεν είναι γνωστό μέχρι τότε συνεχίστηκε η έκδοση της εφημερίδας, αφού διασώθηκαν μόνο σκορπισμένα φύλλα της. Από τις λίγες σχετικές πληροφορίες είχαν εκδοθεί τουλάχιστον 63 φύλλα.

Η συνεργασία-συνένωση των βιβλιοχαρτοπωλείων Γεροχρίστου και Καραγκάνη, τον Μάιο του 1931 δημιούργησε την εντύπωση ότι συνενώθηκαν και οι εφημερίδες τους. Άλλωστε η διακοπή της εκδόσεως της «Φωνής της Χαλκιδικής» λίγες μέρες ενωρίτερα και η έκδοση της «Παγχαλκιδικής» ενίσχυσαν αυτή την πεποίθηση, ενώ η μεν «Παγχαλκιδική» δεν διέψευδε τις φήμες, ο δε Γεροχρίστος τηρούσε στάση αναμονής και επέκρινε τα δημοσιεύματά της.

Μέσα στο κλίμα αυτό εκδόθηκε στις 10 Μαΐου 1931 εβδομαδιαία εφημερίδα «Παγχαλκιδική» με διευθυντή τον Αθαν. Καραγκάνη, η οποία φαίνεται να επεδίωκε να εμφανίζεται πλέον ως ανεξάρτητη. Η «Παγχαλκιδική» συνέχισε τον αγώνα για τα συμφέροντα της Χαλκιδικής αλλά και τις επικρίσεις για ορισμένα έργα που θεωρούσε ότι καθυστερούν ή εκτελούνται με τρόπο πλημμελή. Η κυκλοφορία της δεν ήταν μικρή. Διακήρυξε από την αρχή ότι στόχος της και καθήκον όλων είναι η συνεργασία και η συνεννόηση, αγωνίστηκε για τα προβλήματα του νομού, όπως ήταν η συγκοινωνιακή σύνδεση των διαφόρων τμημάτων του, η θαλάσσια συγκοινωνία κυρίως με Θεσσαλονίκη, οι απαλλοτριώσεις και οι εκχερσώσεις, η κτηνοτροφική ανάπτυξη, η μελισσοτροφία, η σηροτροφία, η καπνοπαραγωγή, η ελαιοπαραγωγή, η αμπελοργία, η δασοκομία, η υλοτομία και άλλα με τα οποία υποστήριζε ότι θα αναπτυχθεί η τοπική οικονομία και θα γίνει εκμετάλλευση των δυνατοτήτων, ενώ πρόβαλλε κάθε αί-

τημα Χαλκιδιωτών και τους στόχους των παραγωγικών τάξεων.

Το τελευταίο φύλλο της το οποίο διασώζεται είναι της 2 Οκτωβρίου 1932, λίγες μέρες μετά τους σεισμούς της 29ης Σεπτεμβρίου αλλά και τις βουλευτικές εκλογές μία μέρα πριν, στις οποίες ο Καραγκάνης ήταν υποψήφιος βουλευτής και ο συνδυασμός του σημείωσε αποτυχία με 791 ψήφους που πήρε έναντι των 6083 του Λαϊκού κόμματος και των 2178 των Φιλελευθέρων. Η διακοπή της εκδόσεως της εφημερίδας σχετίστηκε με τον καταστρεπτικό σεισμό, αλλά δεν πρέπει να αποκλεισθεί η απογοήτευση από την εκλογική ήττα.

Τον Φεβρουάριο του 1932 εκδόθηκε ο «Αγών της Χαλκιδικής», που φύλλο του (χωρίς χρονολογία και χωρίς αριθμό) αποκαλύφθηκε πρόσφατα από τον ερευνητή κ. Γιάννη Κανατά. Πρόκειται για εφημερίδα που υποστήριζε να είναι υποψήφιοι στις επικείμενες εκλογές οι εκδότες του Παναγ. Χατζηβασιλείου και Παντ. Λιώσης στο συνδυασμό του Λαϊκού κόμματος. Τελικά δεν συμπεριλήφθηκαν στο ψηφοδέλτιο και φαίνεται ότι αυτό ήταν η αιτία να διακοπεί η εκδοτική τους προσπάθεια. Έγραφε ότι είναι «όργανο των δικαιών και των συμφερόντων του Νομού Χαλκιδικής» και ότι «θα διανέμεται δωρεάν». Ο νομάρχης Χαλκιδικής ενημέρωσε το Γραφείο του πρωθυπουργού για την έκδοση της και ότι είναι «άνευ ουδεμιάς σημασίας και αν έτι εξακολουθούσε εκδιδόμενη, όπερ απίθανον».

Η «Φωνή της Χαλκιδικής» επανεκδόθηκε στις 27-5-1934 και συνέχισε να εκδίδεται κανονικά τουλάχιστον μέχρι το τέλος του Δεκεμβρίου του 1936. Δεν διασώθηκαν φύλλα, όμως υπάρχουν πληροφορίες ότι η έκδοση συνεχίστηκε μέχρι τον ελληνοϊταλικό πόλεμο και διέκοψε λόγω επιστρατεύσεως του προσωπικού της.

Σε άρθρο της για την επανέκδοση γράφει ότι «κατά το εγγύς παρελθόν ομάς διανοουμένων αποφάσισε και εξέδωκε την πρώτη εφημερίδα της Χαλκιδικής με την απόφασιν να τηρήσει πιστώσ τας υγείας περί Τύπου αντιλήψεις και την πεποίθησιν ότι εξυπηρετεί τα συμφέροντα της Χαλκιδικής και μόνον ταύτα μακράν πάσης ιδιοτελούς βλέψεως και ατομικών φιλοδοξιών (...). Πλειστάκις παρουσιάσθη η ανάγκη να φέρωμεν στην δημοσιότητα την ανεπιτυχή ή και παράνομον ενίοτε ενέργειαν προσώπων άτινα ήσαν εις ημάς συμπαθή ως άτομα, αλλά είχαν ως υπάλληλοι προκαλέσει την κατακραυγήν του λαού εναντίον των. Και δεν εδιστασαμε να τα στηλιτεύσωμεν (...) διότι όταν ελαμβάνομεν τον κάλαμον ανά χείρας επαύομεν να είμεθα άτομα και γινόμεθα η Κοινή Γνώμη της Χαλκιδικής, της οποίας τας απαιτήσεις, τους παλμούς τα όνειρα και την αγανάκτησιν προσεπαθούμεν να διαισθανθώμεν και διεργηνούσωμεν».

Είναι χαρακτηριστική η επιθετικότητα που χρησιμοποιούσε η εφημερίδα κατά του συνεταίρου στη βιβλιοπωλειακή επιχείρηση, με φράσεις και αποκαλύψεις

που συχνά έφθαναν τα όρια των ύβρεων. Την ίδια «μαχητική» φρασεολογία χρησιμοποίησε η εφημερίδα και εναντίον τοπικών φορέων και κυβερνητικών στελεχών (αλλά και πολιτικών παρατάξεων) ιδίως μέχρι την κήρυξη της διδασκαλίας του Μεταξά. Όμως πρόσφερε τεράστιες υπηρεσίες στον Πολύγυρο και στο νομό με τους επίμονους και συνεχείς αγώνες της για να γίνουν έργα και για να ληφθούν αποφάσεις που χρόνιζαν.

Στις 10 Ιουνίου 1934 εκδόθηκε πάλι η «Χαλκιδική» από τον Αθαν. Καραγκάνη. Από την περίοδο αυτή διασώθηκε ολόκληρη η σειρά. Η έκδοση συνεχίστηκε κανονικά εκτός από ένα κενό που υπάρχει στην περίοδο του κινήματος του Μαρτίου 1935 επί δέκα εβδομάδες, λόγω παύσεώς της. Συναγωνιζόταν την «Φωνή της Χαλκιδικής» και δεν διέκοψε τους αγώνες της για τα προβλήματα και τα συμφέροντα του νομού αλλά παράλληλα ασχολήθηκε πιο έντονα με τις πολιτικές ζυμώσεις στο νομό και με την γενικότερη πολιτική.

Δεν είναι γνωστό μέχρι πότε συνεχίστηκε η έκδοση της «Χαλκιδικής», το τελευταίο φύλλο που υπάρχει έχει ημερομηνία 14 Ιουνίου 1936, ενώ ο Καραγκάνης γράφει ότι εκδιδόταν μέχρι την κήρυξη της δικτατορίας και μάλιστα ότι είχαν εκτυπωθεί οι εσωτερικές σελίδες, αλλά αρνήθηκε να στείλει για έγκριση τα δοκίμια στη λογοκρισία γιατί όπως έγραψε «δεν μπορούσα να ανεχθώ την στέρηση της ελευθερίας του λόγου και της προληπτικής λογοκρισίας».

Στις 21 Μαΐου 1939 κυκλοφόρησε η εφημερίδα ο «Πρωτοπόρος Β.Ε. [Βορ. Ελλάδος]» από «επιτροπή» με υπεύθυνο διευθυντή τον Γεώργ. Κατσίκια. Ήταν εβδομαδιαία, τετρασέλιδη και (όπως ανέγραφε στον τίτλο της) ήταν «όργανον προς διάδοσιν των αρχών του εθνικού κράτους και των συμφερόντων της Χαλκιδικής». Η έκδοσή της συνεχίστηκε (τουλάχιστον) μέχρι τις 25 Σεπτεμβρίου 1940, και μέχρι τότε εκδόθηκαν 72 φύλλα. Τυπωνόταν στο τυπογραφείο του Νικ. Γεροχρίστου.

Από την πρώτη σελίδα του πρώτου φύλλου ήταν διάχυτη η εικόνα υποστηρίξεως του δικτατορικού καθεστώτος και των τοπικών στελεχών του, ενώ το προγραμματικό άρθρο του δεν άφηγε αμφιβολία για τον προσανατολισμό της εφημερίδας: «Θα συντελέσωμεν εις την ολοκλήρωσιν του έργου της κοινωνικής αλληλεγγύης και εθνικής ενότητας, εις την αναπτέρωσιν του πατριωτικού φρονήματος, την τόνωσιν του θρησκευτικού συναισθήματος, την προσήλωσιν εις μακράς ηθικάς και οικογενειακάς παραδόσεις(...). Υψώνομεν υπερηφάνως την σημαίαν των τιμίων αγώ-

νων μας. Αδέσμευτοι από πάσαν υποχρέωσιν, θα εργασθώμεν δια την επιτυχίαν των σκοπών μας με ανιδιοτέλεια και αντικειμενικότητα με αξιοπρέπεια και αισιοδοξίαν, με πίστιν και ειλικρίνειαν». Δημοσίευε ειδήσεις και σχόλια που ενδιέφεραν την τοπική κοινωνία και τα προβλήματα του νομού, άρθρα συνεργατών της και ειδησεογραφία για τα καλλιτεχνικά, τα οικονομικά, τα αθλητικά αλλά και τα εθνικά θέματα. Ακολούθησε η κήρυξη του πολέμου και η διακοπή της εκδόσεως της εφημερίδας, άγνωστο πότε.

Στα χρόνια 1943 και 1944 εκδόθηκαν από αντιστασιακές οργανώσεις τρεις εφημερίδες, πολυγραφημένες και δυσεύρετες που είναι φυσικό, λόγω του μυστικού χαρακτήρα τους, να μη δημοσιεύουν στοιχεία για τους εκδότες και ίσως πραγματικές χρονολογίες. Εξυπηρετούσαν περισσότερο ανάγκες του αγώνα και λιγότερο ειδησεογραφικές, ενώ η μορφή τους δεν είχε απαιτήσεις εφημερίδας.

Ο «Αγών της Χαλκιδικής» (sic) ήταν όργανο της ΕΕ [Επαρχιακής Επιτροπής] του ΕΑΜ Χαλκιδικής. Κατά τις πληροφορίες που υπάρχουν ήταν πολυγραφημένη και συντάκτης των περισσότερων κειμένων του ήταν ένας καθηγητής του Γυμνασίου Πολυγύρου. Είναι άγνωστο πότε πρωτοεκδόθηκε. Σύμφωνα με το διασωζόμενο φύλλο στις 19 Ιουνίου 1944 είχε αριθμό 7 και εκδόθηκε μετά τη λήξη των γερμανικών επιχειρήσεων στη Χαλκιδική εναντίον των ανταρτικών ομάδων. Η εφημερίδα δημοσίευε πατριωτικά άρθρα και σχολίαζε τοπικά ζητήματα πλημμυρισμένη από αγωνιστικότητα για την απελευθέρωση, όμως δεν έχουμε πληροφορίες για τους ανθρώπους που εργάστηκαν, για την παράνομη αυτή έκδοση. Μετά την απελευθέρωση η εφημερίδα συνέχισε να εκδίδεται, όμως δεν είναι γνωστό μέχρι πότε, ίσως το 1947.

Η «Νεανική Φλόγα» ήταν όργανο του Περιφερειακού Συμβουλίου της ΕΠΟΝ Χαλκιδικής και εκδόθηκε το 1944, στην αρχή πολυγραφημένη. Το τρίτο φύλλο της – που διασώζεται εκδόθηκε στις 25 Οκτωβρίου 1944, με άρθρα και σχόλια με προτροπές «όσοι δεν πήρατε τα άρματα, στα όπλα παιδιά». Είχε πέντε στήλες, πυκνοτυπωμένες και πάνω από τον τίτλο έγραφε το μοτίβο «Ενωμένοι παλεύουμε, οργανωμένοι νικούμε» που τα αρχικά των λέξεων συνθέτουν τη λέξη ΕΠΟΝ. Η εφημερίδα συνέχισε να εκδίδεται, άγνωστο για πόσο διάστημα και μετά την απελευθέρωση με διευθυντή τον Κ. Αγγέλου.

Είναι αβάσιμες οι πληροφορίες ότι στη διάρκεια της κατοχής εκδόθηκε η εφημερίδα με τον τίτλο «Αλλη-

λεγγύη της Χαλκιδικής». Το πρώτο φύλλο της, που διασώθηκε εκδόθηκε μετά την κατοχή, έχει ημερομηνία

16 Νοεμβρίου 1944 και ήταν όργανο της Περιφερειακής οργανώσεως της Εθνικής Αλληλεγγύης. Είχε στόχο να υποστηρίξει τη συγκέντρωση υλικού (τρόφιμα, έρανοι) για να αντιμετωπισθούν τα κοινωνικά προβλήματα, αναδείκνυε τις θυσίες των θυμάτων της αντιστάσεως, υποστήριζε να καταληφθούν τα κτήματα όσων δεν αγωνίστηκαν και υποσχόταν να αγωνιστεί για τη κοινωνική δικαιοσύνη και την λαϊκή πρόοδο.

Αναφέρεται εξ άλλου σε ένορκες καταθέσεις ότι εκδόθηκαν δύο εφημερίδες στην Ιερισσό (η «Νέα Γενιά» και ο «Αγωνιστής») και ορισμένα Δελτία Ειδήσεων, χωρίς να βρεθούν φύλλα τους.

Είναι άγνωστο γιατί η **Φωνή της Χαλκιδικής** καθυστέρησε να κυκλοφορήσει μετά τον Ιανουάριο του 1945, όταν εγκαταστάθηκαν οι νόμιμες αρχές. Εκδόθηκε πάλι στις 6 Μαΐου 1945 «εβδομαδιαία εφημερίς όργανον εθνικοφρόνων Χαλκιδικής». Στο προγραμματικό/χαιρετιστήριο «σημείωμα» της αναφέρει ότι διέκοψε την έκδοσή της στις 25 Δεκεμβρίου 1936 «λόγω των περιορισμών της εποχής της Δικτατορίας του Μεταξά» αποφεύγοντας να τοποθετηθεί απέναντι της όπως και για την περίοδο της Κατοχής και της μεταελευθερωτικής εποχής. «Ήδη επανεκδίδεται [και] δια να εξυπηρετήσει μίαν εθνικήν ανάγκην (...) δια την τόνωσιν του εθνικού φρονήματος έναντι της ύπουλου και αντεθνικής κομμουνιστικής προπαγάνδας (...) και την σθεναράν υποστήριξιν των γενικών συμφερόντων της Χαλκιδικής». Συνέχισε τον αγώνα αυτόν, αλλά την διέκρινε πλέον κάποια μετριοπάθεια και σύνεση, ίσως γιατί δεν αντιμετώπιζε πλέον ανταγωνισμό και παρέμενε η μοναδική εφημερίδα για αρκετά χρόνια, ακόμη και από τους διαδόχους του ιδρυτή της μετά το 1961. Αγωνίστηκε για να ιδρυθεί νοσοκομείο, να επεκταθεί το οδικό δίκτυο, να γίνουν σχολεία να αποκτήσει εξουσίες και αρμοδιότητες η τοπική διοίκηση και φυ-

σικά συμμετείχε στην εθνική προσπάθεια για την αντιμετώπιση του Εμφυλίου Πολέμου, για την ανασυγκρότηση της οικονομίας, για την ανάπτυξη του τοπικού τουρισμού και για την θερμή πολιτική κατάσταση.

Να σημειωθεί εδώ ότι δεν εκδηλώθηκε πλέον ενδιαφέρον του Αθ. Καραγκάνη για να επανεκδώσει εφημερίδα. Ανήσυχος και δραστήριο πνεύμα στην Κατοχή εντάχθηκε σε ομάδα εκδόσεων της Πανελληνίας Απελευθερωτικής Οργανώσεως (ΠΑΟ) χρησιμοποιώντας το τυπογραφείο του για την εκτύπωση προκηρύξεων. Λίγους μήνες αργότερα ειδοποιήθηκε φιλικά από το ΕΑΜ, να απομακρυνθεί από τον Πολύγυρο. Οι τυπογραφικές εγκαταστάσεις, ουσιαστικά κατασχέθηκαν από τον ΕΛΑΣ και είναι άγνωστο που μεταφέρθηκαν, ενώ ο ίδιος κατέφυγε στη Θεσσαλονίκη όπου συμμετείχε σε ομάδα εκτυπώσεως προκηρύξεων και εφημερίδων της ΠΑΟ. Αναμείχθηκε σε εκδοτικές ή δημοσιογραφικές ασχολίες, αφιερώθηκε στην πολιτική και ήταν υποψήφιος βουλευτής των Φιλελευθέρων στις εκλογές του 1946 ενώ συνέχισε να πολιτεύεται για την προστασία και την ανακούφιση συμπατριωτών του και για την επίλυση τοπικών προβλημάτων. Αποτέλεσμα ήταν να εκλέγεται δήμαρχος Πολυγύρου από το 1950 μέχρι την παύση του από τη Δικτατορία, το φθινόπωρο του 1967, αρνήθηκε δε – όπως γράφει – να επανέλθει το 1972 όταν κλήθηκε να συνεχίσει τα έργα του. Πέθανε το 1988 σε ηλικία 92 χρόνων.

Η **Φωνή της Χαλκιδικής** ξαναεκδόθηκε στις 31 Μαΐου 1953 και η έκδοση συνεχίστηκε μέχρι τις 29 Δεκεμβρίου 1974. Στην περίοδο όμως αυτή είχε σκληρό ανταγωνισμό με πολλές νέες- και βραχύβιες- εφημερίδες που εκδόθηκαν. Εξ άλλου αντιμετώπισε και το θάνατο του ιδιοκτήτη και διευθυντή της Νικολάου Γεροχρίστου (7-9-1961), που έμενε πάντοτε η ψυχή και ο οργανωτής της. Η οριστική όμως διακοπή της εκδόσεως της σημειώθηκε στις 11 Δεκεμβρίου 1977 και έκλεισε έτσι ο κύκλος της σημαντικής προσφοράς της στο τόπο.

***

Υπάρχει όμως μια ακόμη κατηγορία Χαλκιδικιωτών που χωρίς να είναι δημοσιογράφοι ή εκδότες, εμφανίστηκαν και άφησαν τη σφραγίδα τους στην εξέλιξη του Τύπου με τη συνεργασία τους με εφημερίδες ή με την προσπάθεια να εκδώσουν δικές τους εφημερίδες.

Διόρθωση ημαρτημένων

Στο προηγούμενο τεύχος Νο28 έγιναν μερικά λάθη από αβλεψία:

Στη σελίδα 20 κάτω από τη φωτογραφία του Καρατάσου να γραφεί το ορθό *Αρχιστράτηγος*.

Στη σελίδα 26 κάτω από το όνομα του συγγραφέα να γραφεί ορθά η λέξη *κειμηλίων*.

Στη σελίδα 56 να γραφεί ορθά: *Ο Αγιασμός επί τη ενάρξει...*

Στη σελίδα 57 η τελευταία φράση της πρώτης ανακοίνωσης να διορθωθεί στο ορθό: «... τη χορογραφία δίδαξαν η Παφάελα Μάνου και ο χοροδιδάσκαλος του Παγκαλκιδικού Θεόδωρος Φλώρος», και όχι ηθοποιοί του Εθνικού Θεάτρου.

Ως ο παλαιότερος Χαλκιδικιώτης που ασχολήθηκε με εκδόσεις και εφημερίδες αναφέρεται ο **Γεώργ. Μελισταγής** που εγκαταστάθηκε στην Ερμούπολη, ίδρυσε τυπογραφείο και εξέδωσε για δεκαετίες την «Εφημερίδα των Αγγελιών», αργότερα «Ένωση».

Αναφέρεται και ο γιατρός και λογοτέχνης (και ιδρυτής του Παγχαλκιδικού Συνδέσμου Θεσσαλονίκης "Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ" τον **Γεώρ. Παπανικολάου** που με το ψευδώνυμο Σκώτ έστελνε στη «Νέα Αλήθεια» και τη «Μακεδονία» ανταποκρίσεις για γεγονότα της Χαλκιδικής χρονογραφήματα που ξεχώρισαν. Γεννήθηκε το 1875 στον Πολύγυρο και εργάστηκε ως γιατρός και ως νομιάτρός της από το 1919 μέχρι το θάνατό του το 1949. Εκτός από χρονογραφήματα που έστελνε στις εφημερίδες, έγραψε και λογοτεχνήματα, ιστορήματα και ποιήματα.

Ανάμεσα στις πολλές σατιρικές εφημερίδες που εμφανίστηκαν στη Θεσσαλονίκη τα πρώτα χρόνια από την απελευθέρωσή της ήταν και η «Ασπίς» που την εξέδιδε ο **Χρίστος Μαλανδρινός** από τα Βραστά Χαλκιδικής. Το φύλλο που διασώθηκε εκδόθηκε στις 16 Δεκεμβρίου 1914. Ήταν έμμετρη εβδομαδιαία «πολιτικοσατιρική» και σημείωνε ότι είχε εκδοθεί πριν από 13 χρόνια. Τα θέματα της ήταν επίκαιρα και ποικίλα. Δεν βρέθηκαν στοιχεία για τον εκδότη της.

Σημαντική προσωπικότητα του χώρου του Τύπου (της Θεσσαλονίκης) με αξιόλογη παρουσία συγγραφική εθνική, κοινωνική και επιχειρηματική είχε ο **Μιχ. Τριανταφύλλου**. Γεννήθηκε το 1880 στον Ταξιάρχη (τότε Λόκοβη) της Χαλκιδικής, πήρε δίπλωμα δασκάλου και εργάστηκε με αυταπάρηση και με κινδύνους στον Μακεδονικό Αγώνα. Αργότερα ίδρυσε στη Θεσσαλονίκη βιβλιοπωλείο και τυπογραφείο. Το 1918 εξέδωσε την εφημερίδα «**Πάλη**» η οποία συνέχισε να εκδίδεται επί δύο και πλέον χρόνια. Αρθρογράφος της εφημερίδας ήταν ο **Νικ. Κώττας** από τα Πετροκέρασα, φοιτητής της Νομικής τότε, αδελφός της συζύγου του Τριανταφύλλου Περσεφόνης. Στο πρώτο άρθρο της στην «Πάλη» εκφράζονται οι στόχοι του εκδότη τους ότι «προτίθεται να προσφέρει εν τω κύκλω της την συμβολήν της εις τον αγώνα του Κράτους, του Λαού και του Ατόμου προς επικράτησιν των αρχών της ευγενούς εν τη ζωή αμίλλης αίτινες τείνουσι εις την δημιουργίαν ειλικρινούς κοινωνίας μεταξύ των ατόμων των φυλών των πολιτειών». Τον επόμενο χρόνο η εφημερίδα διέκοψε προσωρινά την έκδοσή της και ο Τριανταφύλλου περιορίστηκε στην τυπογραφική εργασία, ενώ μελετούσε ξένες γλώσσες, τους αρχαίους Έλληνες

συγγραφείς και ετοίμαζε δικές του εργασίες. Μετά τον πόλεμο έγραψε βιβλία εθνικοπατριωτικού περιεχομένου. Πέθανε τον Ιούλιο του 1951.

Ο **Νικόλαος Κώττας**, που γεννήθηκε το 1886 στα Πετροκέρασα της Χαλκιδικής (τότε Ραβνά), ενώ ακόμη σπούδαζε στη Νομική Σχολή των Αθηνών δραστηριοποιήθηκε στην αντιβενιζελική «Μακεδονική Νεολαία» και ήταν αρθρογράφος στην «Πάλη» με φλογερά άρθρα που χαρακτήριζαν την προσεγμένη εφημερίδα. Όταν τελείωσε τις σπουδές του, αποχώρησε από την «Πάλη» και δεν αναφέρεται άλλη δημοσιογραφική δραστηριότητά του. Ασχολήθηκε με την πολιτική, εκλέχθηκε βουλευτής το 1932, το 1935 και το 1946, έγινε υπουργός – γενικός διοικητής Μακεδονίας το 1946. Πέθανε το 1981.

Ένας άλλος από τη Χαλκιδική που αναμίχθηκε στον Τύπο (της Θεσσαλονίκης) δάσκαλος κι' αυτός, με έντονη και ιδιότυπη παρουσία ήταν ο **Αθανάσιος Βελώνης** από τον Ταξιάρχη (Λόκοβη). Γεννήθηκε το 1876 (;), διορίστηκε δάσκαλος και εργάστηκε ως πράκτορας στο Μακεδονικό Αγώνα. Μιλούσε αγγλικά, γαλλικά και γερμανικά και συνεργάστηκε με εφημερίδες της Θεσσαλονίκης αλλά και των Ηνωμ. Πολιτειών στις οποίες μετανάστευσε το 1916. Εκεί εξέδωσε εφημερίδα με τίτλο «Ο Έλληνας της Αμερικής». Όταν επέστρεψε στην Ελλάδα το 1924 εξέδωσε το περιοδικό «**Η Τσεκούρα του Βελώνη**», του οποίου εκδόθηκαν τουλάχιστον 12 τεύχη. Δημοσίευε μικρά μελετήματα για τη Χαλκιδική και τη Θεσσαλονίκη, χωρίς να επιτευχθεί αξιόλογη κυκλοφορία. Πέθανε το 1946.

Ολοκληρώνουμε με τον γνωστό δημοσιογράφο της Θεσσαλονίκης **Δημ. Ζαφειρόπουλο**. Γεννήθηκε το 1915 στη Γαλάτιστα, μεγάλωσε στη Θεσσαλονίκη και αφού πήρε μέρος ως οπλίτης στον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο, στην Εθνική Αντίσταση και στον Εμφύλιο και παρακολούθησε μαθήματα στην Ιατρική Σχολή Αθηνών αφοσιώθηκε αποκλειστικά στη δημοσιογραφία. Εργάστηκε στον «Ελληνικό Βορρά», ήταν ανταποκριτής Αθηναϊκών εφημερίδων και συνεργάτης στο Ραδιοφωνικό Σταθμό. Εργάστηκε ως ρεπόρτερ και σχολιογράφος-αρθρογράφος σε επιτελική θέση, ενώ κάλυψε κατά καιρούς διεθνή γεγονότα με αποστολές και έρευνες. Ήταν άριστος χειριστής της γλώσσας και καθιέρωσε δικό του δημοσιογραφικό ύφος. Από το 1969 εγκαταστάθηκε στην Αθήνα, όταν ανέλαβε τη Γενική Διεύθυνση Τύπου και Πληροφοριών και αργότερα σύμβουλος του πρωθυπουργού και του Προέδρου της Δημοκρατίας μέχρι τον Ιανουάριο του 1974. Πέθανε το 1989, αφού τιμήθηκε με ελληνικά και ξένα παράσημα.

ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ

Το επόμενο 30ο τεύχος θα κυκλοφορήσει τέλος Φεβρουαρίου με αρχές Μαρτίου 2017. Οι συνεργασίες των αρθρογράφων και τα σημειώματα των Συλλόγων κλπ. πρέπει να περιέλθουν στα χέρια του εκδότη (τηλ. 6946470157) το αργότερο μέχρι 10 Φεβρουαρίου 2017.

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Από την εννεαήμερη εκδρομή στην Ιταλία 7-15/10/2016 (βλ. σελ. 45)

Στη Φλωρεντία

Στη Σιένα

Στο Βατικανό. Πλατεία Αγίου Πέτρου

Στη Ρώμη. Κολοσσαίο

Στην Πίζα. Ο κεκλιμένος πύργος

Στην Πομπηία με τον Βεζούβιο στο βάθος

Από την παρουσίαση του βιβλίου "25 Χρόνια Ζωής" του Συλλόγου Πολυγυρινών Θεσσαλονίκης "Ο ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ" 9-11-2016 (βλ. σελ. 48-49)

Μαρία Μπουλάκη,
Πρόεδρος

Πάνος Βερριώτης,
Γεν. Γραμματέας

Γιάννης Τσούκαλας,
Αντιπρόεδρος

Απόστ. Κελιαφάνος,
Ταμίας

Το τελευταίο Δ.Σ. του Συλλόγου

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΧΟΡΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ
Τετάρτη 5 Οκτωβρίου 2016. Αίθουσα Τελετών Α.Π.Θ. Ώρα 19.30'
Διοργάνωση: - Παγχαλκιδικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης 'Ο Αριστοτέλης'
- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Συμμετέχουν: Ορφεία Αρμονία & Νεανικό Χορευτικό Παγχαλκιδικού Συλλόγου
Εορτασμός επετείων: 2400 χρόνων από τη γέννηση του Αριστοτέλη του Σταγειρίτη
Και 90 χρόνων από την ίδρυση του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Ο Πρόεδρος προσφέρει στον Πρύτανη τον "Παγχαλκιδικό Λόγο"

Ο παρουσιαστής της βραδιάς Γ.Γ. του Συλλόγου κ. Ι. Κοτσάνης

Οι επίσημοι καλεσμένοι

Η Ορφεία Αρμονία και οι "ιέρειες" του Παγχαλκιδικού "επί σκηνής"

Η Ορφεία Αρμονία και οι "ιέρειες" του Παγχαλκιδικού "επί σκηνής"

Η Ορφεία Αρμονία και οι "ιέρειες" του Παγχαλκιδικού "επί σκηνής"

Από τον εορτασμό της εφετινής επετείου του Ολοκαυτώματος της Κασσάνδρας (13-11-2016), παρέστη ο εξοχότατος Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Προκόπης Παυλόπουλος (βλ. σελ. 1-5)

Στον Ιερό Ναό Αγίου Γεωργίου Ν. Ποτίδαιας. Δοξολογία

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και λοιποί επίσημοι

Κατάθεση στεφάνου από τον ανώτατο άρχοντα της Ελλάδας

Όλοι σε στάση προσοχής. Εθνικός ύμνος

Στην εξέδρα για την παρέλαση

Στο επίσημο γεύμα

Από την παρουσίαση του βιβλίου "Ο δικός μου Πολύγυρος" του Ι. Τσίκουλα (βλ. σελ. 46)

Γιάννης Τσίκουλας

Χρήστος Παπαγιάννης

Σταύρος Αυγολούπης

Γιάννης Καραμήχος

Οι καλεσμένοι

Από τη φθινοπωρινή συνεστίαση με τον Μανώλη Μητσιά. 6-11-2016 (βλ. σελ. 47)

Καλωσόρισμα από τον Πρόεδρο στον μεγάλο τραγουδιστή

Λίγα λουλούδια εκ μέρους του Συλλόγου προσφέρει η νεαρή Δόμνα

Η απονομή της τιμητικής πλακέτας

Ο καλλιτέχνης συγκινημένος χαιρετίζει τους συμπατριώτες του

Ο Μανώλης τραγουδάει με τη χορωδία μας. Διευθύνει ο κ. Ν. Καλαϊτζής

Συγχαρητήρια στον μαέτρο Νίκο Καλαϊτζή

Ντουέτο Μητσιάς-Τσίκουλας

Οι μασσαλιόνοί της ημέρας Αλέκος Δίανος και Κατερίνα Βλάχου

Η κατάμεστη αίθουσα

Η κατάμεστη αίθουσα

ΑΓΙΟΡΕΙΤΕΣ, ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥ ΠΟΛΙΤΕΣ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ-ΑΙΜΙΛΙΟΣ Ν. ΤΑΧΙΑΟΣ

Ομότιμος καθηγητής Α.Π.Θ.

Αντεπιστέλλον μέλος της Ακαδημίας Αθηνών

Ήταν ένα πολύ ζεστό καλοκαίρι εκείνο το 1951. Μόλις είχα τελειώσει το δεύτερο έτος στην Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και βρέθηκα στην Αθήνα. Τότε έτυχε να γνωριστώ εκεί με τον γηραιό αρχιμανδρίτη π. Διονύσιο Μαυρία, διευθυντή της Ακαδημίας του Αγίου Βασιλείου στη Βοστώνη, και τον Βενεδικτίνο μοναχό π. Γρηγόριο Bainbridge, τον φημισμένο λειτουργιολόγο της Μονής του Chevetogne στο Βέλγιο. Αποφασίσαμε λοιπόν να πάμε οι τρεις στο Άγιον Όρος. Όταν φτάσαμε στην Θεσσαλονίκη, προστέθηκε στην συντροφιά και ο φίλος μου Πάννης Μάντακας, ο κατοπινός καθηγητής της μουσικής και διευθυντής της χορωδίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Κινήσαμε λοιπόν οι τέσσερις με το λεωφορείο της γραμμής, γιατί τότε ιδιωτικά αυτοκίνητα είχαν ελάχιστοι, μόνο πολύ πλούσιοι άνθρωποι. Το ταξίδι μέχρι την Ιερισσό διαρκούσε τότε τεσεράμισι έως πέντε ώρες και ήταν αρκετά κουραστικό, γιατί μετά την Αρναία και πριν από το Στρατώνι ο δρόμος έκοβε δεξιά και, όχι μόνο δεν ήταν ασφαλτος, αλλά δεν είχε καν τα χαρακτηριστικά δρόμου· ήταν ένα πέραςμα μέσα από ρέματα, πέτρες, λάσπες και ξεπλύματα από τα μέταλλα των πλησιόχωρων ορυχείων.

Αυτή η δύσκολη διαδρομή, με τις ατέλειωτες στάσεις τις οποίες έκανε το λεωφορείο σε χωριά που περνούσαμε, όπως και στάσεις σε διασταυρώσεις για χωριά αθέατα, κρυμμένα στα ενδότερα του όρους Χολομώντα, έκαναν την αναμονή της άφιξης ακόμη πιο έντονη. Το Άγιον Όρος φαινόταν πολύ απόμακρο, χώρος που έπρεπε να κοπιάσεις πολύ για να τον κατακτήσεις, ένας Θεσσαυρός αληθινός που έχει αξία επειδή είναι έξω από την εμπειρία της κοσμικής καθημερινότητας. Αυτή η απόσταση σου γεννούσε ακριβώς την αίσθηση ότι έφευγες έξω από αυτόν τον κόσμο και μετέβαινες σε έναν άλλο, ιερό και ανέγγιχτο από την φθορά και την τύρβη.

Αργά το μεσημέρι φτάσαμε στην Ιερισσό, ένα συμπαθητικό, νεότευκτο τότε χωριό, ξανακτισμένο ύστερα από τον ισχυρό σεισμό που το είχε καταστρέψει πριν από δεκαεννέα χρόνια. Εδώ τελείωνε το ταξίδι για εκείνη την ημέρα. Στην στάση του λεωφορείου περιμέναμε ένας αδύνατος άνδρας, ο Στέργιος Πάππας, ο οποίος ήταν ο ιδιοκτήτης του μοναδικού πανδοχείου του χωριού. Τον ακολουθήσαμε συνολικώς έξι άτομα, διότι προστέθηκαν και δυο ακόμη άγνωστοί μας πελάτες. Εμάς μας βόλεψε σε δύο δωμάτια. Αναπαυθήκαμε λίγο και το απόγευμα πήγαμε στην εκκλησία για τον Εσπε-

ρινό. Ο ιερέας ήταν ένας νέος συμπαθής άνθρωπος. Τον γνωρίσαμε και μας ξενάγησε στο αγίασμα του Αποστόλου Παύλου. Το βράδυ μαζευτήκαμε στο πανδοχείο και δεν τελείωναν οι ερωτήσεις μας προς στον Στέργιο. Θέλαμε να μάθουμε για το Άγιον Όρος όσο το δυνατόν περισσότερα· πώς είναι η ζωή εκεί, πώς είναι οι μοναχοί, πώς τούς προσφωνούμε, τί τους ρωτάμε, τί να προσέξουμε ιδιαιτέρως. Και ο Στέργιος μας έδινε υπομονετικά εξηγήσεις. Την νύχτα πέσαμε να κοιμηθούμε και δεν μου ερχόταν ο ύπνος. Σκεπτόμουν ότι θα έβλεπα τελικώς το Άγιον Όρος, αυτό που το είχε πλάσει η φαντασία μου με δικά μου μέτρα, αυτά που μου είχαν δημιουργήσει κυρίως το γραψίματα του αείμνηστου Φώτη Κόντογλου. Η νεανική μου αντίληψη μου έλεγε ότι θα έβλεπα τελικώς τον αληθινό τόπο της Ορθοδοξίας.

Όταν ξημέρωσε επιβιβαστήκαμε σε ένα μικρό λεωφορείο που χωρούσε μόλις δέκα άτομα, περάσαμε από τα Νέα Ρόδα και κατεβήκαμε στην Τρυπητή, από όπου θα παίρναμε το «μοτόρι», το μικρό δηλαδή πλοiάριο που θα μας έφερνε στην Δάφνη, το επίνειο του Αγίου Όρους. Οι επιβάτες ήταν ελάχιστοι, αλλά και πόσοι μπορούσαν να είναι στο μικρό εκείνο σκάφος, που ήταν ένας τύπος «βαρκαλά» περίπου δώδεκα μέτρων, με μία μικρή, στενή καμπίνα. Ένας ένας επιβιβαστήκαμε. Ο καπετάνιος ήταν ένας αγαθός Μικρασιάτης από την Αμμουλιανή, έχοντας έναν νεαρό μούτσο βοηθό. Έβαλαν σε λειτουργία την μηχανή, μία μονοκύλινδρη «σεμί-Ντίζελ», ελληνικής κατασκευής της Εταιρείας Αξελον, που με τις αργές στροφές της έκανε όλο το καϊκι να τραντάζεται και τα δόντια μας να χτυπάνε σαν να είχαμε ρίγος. Κάναμε τον Σταυρό μας και σαλπάρουμε. Πιάσαμε σκάλα στον Πύργο, όπως έλεγαν τότε την Ουρανούπολη, η οποία δεν είχε δρόμο για να συνδέεται με οποιοδήποτε άλλο μέρος. Ο μόνος τρόπος επικοινωνίας της ήταν η θάλασσα, σαν να ήταν νησί. Πρώτη γνωριμία με αγιορείτικο τοπίο ήταν ο βυζαντινής τεχνοτροπίας επιβλητικός πύργος της Ουρανούπολης. Ζούσε τότε εκεί η Αγγλίδα Κυρία Λώκ, της οποίας μάλιστα ο σύζυγος Sydney Lokh είχε γράψει και βιβλίο για το Άγιον Όρος, και η Ελβετίδα φίλη της Ελισάβετ. Είχαν αυτές ένα εργαστήριο κατασκευής κλιμιών και χαλιών, όπου τα κορίτσια τον χωριού μάθαιναν να υφαίνουν.

Στην Ουρανούπολη επιβιβάστηκε ο π. Ματθαίος ο Κομπολογάς, σεβάσμιος Αγιορείτης μοναχός, ο οποίος είχε ένα ωραίο κατάστημα στις Καρνές, στην πλατεία ακριβώς, στο μεγαλοπρεπές κελλίον του, που ανή-

κε στην Μονή Διονυσίου. Μικρασιάτης την καταγωγή, με μεγάλη γενειάδα, πρόσωπο σοβαρό και μάλλον αγέλαστο. Όλοι οι επιβάτες ήμασταν βολεμένοι στο κατάστρωμα, καθισμένοι επάνω στην χαμηλή καμπίνα, και συζητούσαμε, όσο μας άφηνε βέβαια ο δυνατός, ρυθμικός θόρυβος της μηχανής. Σιγά σιγά άρχισαν να προβάλλουν διαδοχικώς τα αγιορειτικά κτίσματα, οι αρσανάδες και ύστερα τα μεγάλα μοναστήρια Δοχειαρίου και Ξενοφώντος. Στους αρσανάδες υπήρχε κάποιος μοναχός που περίμενε την άφιξη του καϊκιού για να παραλάβει τιςπραμάτειες που είχε παραγγείλει το μοναστήρι ή κάποια εφημερίδα, που ήταν το μόνο μέσο ενημέρωσης για τα συμβαίνοντα στον «κόσμο». Οι περισσότεροι από αυτούς τους μοναχούς ήταν γέροντες, με πρόσωπα χαραγμένα από τον χρόνο και την άσκηση. Ο π. Ματθαίος μάντεψε τις σκέψεις μας: «Δεν υπάρχουν νέοι πια, δεν γίνονται μοναχοί. Αν συνεχιστεί έτσι, αν δεν μας οικονομήσει η Παναγία, θα σβήσει ίσως το Όρος». Λόγος σκληρός στα αυτιά μου. Να σβήσει το Άγιον Όρος τώρα που έρχομαι να το γνωρίσω εγώ; Αν είναι δυνατόν! «Θα οικονομήσει η Παναγία», σκέφθηκα.

Η ζέση ήταν αφόρητη πια. Ο ουρανός άρχισε σιγά σιγά να σκεπάζεται από μαύρα σύννεφα. Το ελαφρό αεράκι είχε κόψει εντελώς και μία γαλήνη έπεσε στην θάλασσα, αυτή η απότομη γαλήνη που είναι προάγγελος καταιγίδας. Και δεν άργησε. Μόλις είχαμε αφήσει την Μονή Ξενοφώντος και άρχισε το μπουρίνι να έρχεται με ταχύτητα. Ένας δυνατός αέρας, «γαρμπής», βροχή που έκοβε την ορατότητα και τα κύματα ορθώνονταν απειλητικά. «Κατεβήτε όλοι στην καμπίνα» πρόσταξε ο καπετάνιος, για να φέρει πιο χαμηλά το κέντρο του βάρους στο σκάφος. Τον ακούσαμε και στοιβαχθήκαμε σαν τα πρόβατα στο μαντρί. Ο π. Ματθαίος ήταν από ώρα εκεί. Οι αναθυμιάσεις του πετρελαίου επέτειναν την ναυτία που προκαλούσε ο κλυδωνισμός. Οι αστραπές και βροντές προκαλούσαν το δέος. Σταυροκοπηθήκαμε. Πότε θα φτάναμε στην Δάφνη; Ύστερα από τρία τέταρτα περίπου, ενώ η καταιγίδα συνεχιζόταν, παράδοξως έπαψαν οι κλυδωνισμοί και το σκάφος έπλεε πια κανονικά. Χωρίς εμείς να το έχουμε αντιληφθεί, ο καπετάνιος το είχε οδηγήσει μέσα στο μικρό τεχνητό λιμάνι της ρωσικής Μονής Αγίου Παντελεήμονος. Μόλις πλεύρισε το σκάφος στο μπουράγιο, ο καπετάνιος έσκυψε στο άνοιγμα της καμπίνας και μας είπε: «Οποιος θέλει μπορεί να κατεβεί εδώ, Όσπου να κοπάσει ο καιρός θα αργήσουμε να πάμε στη Δάφνη». Εμείς οι τέσσερις κατεβήκαμε. Πατήσαμε στο έδαφος. Ήμασταν κιόλας στο Άγιον Όρος. Σαν να βλέπαμε όνειρο.

Ξαφνικά πρόβαλε μπροστά μας το επιβλητικό κτηριακό συγκρότημα της ρωσικής μονής, το οποίο διέφερε σημαντικώς στην αρχιτεκτονική από εκείνο των ελληνικών μοναστηριών. Ανεβήκαμε αργά το ανηφορικό λιθόστρωτο και φτάσαμε στην μεγάλη πόρτα. Ήταν το πρώτο αγιορείτικο μοναστήρι που επισκέφθηκα. Έτσι

έγινε η πρώτη γνωριμία μου με το Άγιον Όρος και αυτή η γνωριμία άναψε μία άσβεστη αγάπη για τον ιερό αυτόν τόπο που αυτή διατηρείται έως αυτή την στιγμή. Από τότε επισκέφθηκα τον Άθω αμέτρητες φορές και κάθε φορά ήταν σαν να τον πρωτογνώριζα. Τότε τον Άθω τον βλέπαμε σαν ένα μέρος πολύ απόμακρο, χαμένο πέρα από αυτόν τον κόσμο, μέσα στον οποίο ζούσαμε εμείς. Ήταν τόσο απόμακρος όσο και το πνευματικό ύψος που πρέπει να φτάσεις για να αγγίξεις τον Θεσαυρό που κρύβει. Ήταν ένα μακρινό όνειρο, που με κόπο έπρεπε να το κάνεις πραγματικότητα. Έπρεπε να κουρασθείς, να ιδρώσεις, να πεινάσεις, για να γευθείς τελικώς μία πνευματική αγαλλίαση, που απάλυνε την ψυχή σου και σε ανέβαζε σε υψηλούς νοερούς τόπους. Έτσι δύσκολη και άπιαστη είναι και η αρετή, η άσκηση, η ταπείνωση, η υπομονή, οι θύρες αυτές που πρέπει να ανοίξεις για να κατανοήσεις τον Άθω και να αφήσεις έξω τον κοσμικό άνθρωπο.

Μπροστά στην πόρτα της Μονής καθόταν ένας γηραιός μοναχός, ο «πορτάρης», ο οποίος μας χαιρέτησε ευγενικά και ρώτησε ποιοί είμαστε. Του απαντήσαμε και μας οδήγησε στο «αρχονταρίκι», δηλαδή τον ξενώνα της Μονής, που ήταν δίπλα στον ναό της Αγίας Σκέπης, αυτό που κήκε το 1968. Ανεβήκαμε πέντε πατώματα. Αρχοντάρης ήταν ο Π. Αντώνιος, ένας γηραιός λευκογένης μοναχός, ο οποίος μας κατένειμε σε δωμάτια. Το εσωτερικό του αρχονταρικού έμοιαζε με έπαυλη των μέσων του 19ου αιώνα. Τα δωμάτια είχαν μία αυτοκρατορική αρχοντιά, τόσο στην διακόσμηση όσο και στην επίπλωσή τους. Ο Βενεδικτίνος π. Γρηγόριος μιλούσε ωραία ρωσικά και αυτό προκάλεσε την ιδιαίτερη προσοχή των Ρώσων πατέρων. Περάσαμε στην τραπεζαρία. Ενώ τρώγαμε, παρουσία του π. Αντωνίου, άρχισαν να ακούγονται στον διάδρομο κάτι πολύ βαριά και αργά βήματα, που όση ώρα ακούονταν μεγάλωνε η απορία μας για το τί θα αντικρίσουμε. Σε λίγο εμφανίστηκε η μορφή ενός μοναχού, με σκληρό, πονεμένο πρόσωπο. Αντί για παπούτσια είχε στα πόδια του δυο χοντρούς δερμάτινους κυλίνδρους, και όσο μπορούσε να διακρίνει κανείς, ο μοναχός δεν είχε πέλματα. Μπήκε μέσα περπατώντας με δυσκολία και κοντανασαίνοντας μας ρώτησε σε ποιά γλώσσα θέλουμε να μας μιλήσει, Γαλλικά, Αγγλικά, Γερμανικά, Ελληνικά ή Ρωσικά. Όταν τον απαντήσαμε, άρχισε να μας μιλάει. Είχε ένα βλέμμα ζωντανό, διεισδυτικό. Μέσα από τα πυκνά του γένια ξεπρόβαλλαν σαρκώδη χείλη. Ήταν ο π. Υπάτιος. Πέρασε πολλή ώρα ώσπου να ανακαλύψουμε ότι επρόκειτο για τον κατά κόσμο κόμη Δημήτριο Φρέντεριξ, ανεψιό του κόμη Β. Β. Φρέντεριξ, Υπουργού του αυτοκρατορικού οίκου του τσάρου Νικολάου Β'. Ο π. Υπάτιος ήταν ένας πολύ μορφωμένος άνθρωπος, ο οποίος μας κατατόπισε σε πολλές λεπτομέρειες για τον τόπο με τον οποίο πραγματοποιούσαμε την γνωριμία.

Στην συνέχεια ήρθε ο π. Ηλιανός, ο οποίος στα μετέ-

πειτα χρόνια έγινε ηγούμενος της Μονής. Ο π. Ηλιανός ήταν ένας πολύ αγαθός άνθρωπος. Καταγόταν από την Πετρούπολη, από ευσεβή οικογένεια, αφού και η μητέρα του είχε γίνει μοναχή. Τον διέκρινε μία βαθύτατη ευσέβεια, μία εμφανής οσιότητα. Στεκόσουν δίπλα του και ένιωθες να σε επηρεάζει η γαλήνη και η ταπεινώση αυτού του ανθρώπου. Μας μίλησε με πόνο για την λειψανδρία που γνώριζε η Μονή, η οποία, κάποια εποχή, είχε φθάσει να αριθμεί δύο χιλιάδες μοναχούς, ενώ τώρα είχαν απομείνει μόνο εκατόν σαράντα, οι περισσότεροι ανήμποροι γέροντες. Ήταν λεπτός και ασκητικός, αισθανόσουν να αποπνέει καλοσύνη, να σε τυλίγει η γαλήνη και η πραότητα που είχε στην ψυχή του. Είχε μία βαθιά αγάπη για το μοναστήρι και νοιαζόταν για το μέλλον του, εναποθέτοντας ευλαβικά τις ελπίδες του στην Παναγία και στον άγιο Παντελεήμονα, τον προστάτη της Μονής.

Την επομένη ημέρα μας παρουσίασαν στον ηγούμενο της Μονής, τον αρχιμανδρίτη Ιουστίνo. Ήταν ένας ήσυχος, ταπεινός, σιωπηλός και μάλλον ολιγογράμματος μοναχός. Μετά βίας θα αναγνώριζες στο πρόσωπό του έναν ηγούμενο. Στην βιβλιοθήκη μας ξενάγησε ο βιβλιοθηκάριος π. Βησσαρίων. Αυτός ήταν μία σεβάσμια μορφή με κατάλευκα γένηια, ένας πραγματικά μορφωμένος μοναχός. Μας έδειξε τα χειρόγραφα και την τεράστια συλλογή των πολλών χιλιάδων εντύπων βιβλίων. Γνωρίσαμε και τον π. Βαρσανούφιο, ένα πρόσχαρο, κοντό γεροντάκι, πού μας πήγε στον ναό της Αγίας Σκέπης και μας τοποθέτησε στα στασίδια. Ήταν μία αγία ψυχή, γεμάτη αγάπη και πνευματική χαρά. Ο νεότερος μοναχός στην Μονή ήταν ο διάκονος π. Δαβίδ, ο οποίος ήταν τότε σαράντα εννέα ετών. Ο π. Δαβίδ ξεχώριζε ανάμεσα στους Ρώσους για την άριστη γνώση της ελληνικής γλώσσας. Ήταν ο γραμματέας της Μονής και ασχολείτο με τις εξωτερικές υποθέσεις της. Όλοι τον εκτιμούσαν και τον αγαπούσαν στο Άγιον Όρος για τον ήπιο και συγκρατητικό χαρακτήρα του. Ήταν Καρπαθορώσος και καταγόταν από την πόλη Ούζγκοροντ της δυτικής Ουκρανίας. Μιλούσε άπταιστα και τα ουγγρικά. Τον χαρακτήριζε η διάκριση και η σύνεση, γεγονός που ωφέλησε πολύ τις σχέσεις της Μονής με την Ιερά Κοινότητα του Αγίου Όρους και τις ελληνικές αρχές. Άλλος Καρπαθορώσος, σχετικώς νέος, ήταν ο π. Σεραφείμ. Άνθρωπος πρόσχαρος και γελαστός, πάντοτε πρόθυμος στην φιλοξενία και την ελεημοσύνη.

Την επόμενη ημέρα αφήσαμε την Μονή Παντελεήμονος με συναισθήματα χαράς, αλλά και λύπης, γιατί βλέπαμε την παρακμή ενός μοναχισμού, ο οποίος μπορεί να μην υπήρξε στην ακμή του φυσιολογικός σε όγκο, ανέδειξε όμως πολλούς οσίους μοναχούς, όπως ο π. Σιλουανός, διάδοχοι των οποίων ήταν αυτά τα ήσυχια και ταπεινά γεροντάκια, που κρατούσαν άσβηστα τα καντήλια της Μονής και αδιάκοπη την γεμάτη ελπίδα προσευχή.

Στον δρόμο μας για τις Καρμές μας συνόδεψε ένας

άλλος ιερομόναχος, ο π. Σεραφείμ, άλλοτε μοναχός της Σκήτης του Προφήτου Ηλίου και την εποχή εκείνη εφημέριος τον ρωσικού ναού στην Θεσσαλονίκη. Μολονότι ζούσε και εφημέρευε σε πόλη, ο π. Σεραφείμ διατηρούσε τον καλογερικό σκούφο και παρέμενε ένας γνήσιος Αγιορείτης. Φθάσαμε στην αγιορείτικη πρωτεύουσα, τις Καρμές και, όπως οφείλαμε κατευθυνθήκαμε στην Ιερά Κοινότητα. Εδώ είχαμε συστάσεις για τον εκπρόσωπο της Μονής Διονυσίου, τον π. Γρηγόριο, ο οποίος φρόντισε για τα διαμονητήριά μας και μας πήρε στο κονάκι της Μονής του να μας φιλοξενήσει. Στο γραφικό κονάκι προσκυνήσαμε τον κατασκευαστή του ναού του αγίου Πρωτομάρτυρα Στεφάνου. Εδώ ακούσαμε για κάποιο θαύμα του αγίου. Κάποια χρονιά, στην εορτή του αγίου Στεφάνου, επειδή δεν είχαν διάκονο, ο π. Γρηγόριος παρακάλεσε τον αντιπρόσωπο της ρωσικής Μονής στις Καρμές, τον π. Νικόστρατο, ο οποίος ήταν ηλικιωμένος, σεμνός ιεροδιάκονος, να έρθει για την λειτουργία. Πραγματικώς ο αγαθός π. Νικόστρατος ήρθε στην ώρα του, αλλά μόλις μπήκε στον ναΐσκο, όπου ήταν συναγμένοι οι πατέρες, κοίταξε προς το ιερό και τους είπε: «Γιατί με καλέσατε εμένα, αφού έχετε διάκονο, που έχει μάλιστα φορέσει κιόλας το στιχάρι». Τον κοίταξαν όλοι παραξενεμένοι και τον ρώτησαν: «Πού βλέπεις, πάτερ Νικόστρατε, τον διάκονο;». Ο π. Νικόστρατος έμεινε για λίγο άφωνος και ύστερα, με δάκρυα στα μάτια του, τους είπε: «Αυτός ήταν, τον είδα ολοζώντανο, φωτεινό με την στολή και το θυμιατήρι στο χέρι», και έδειξε την εικόνα του πρωτομάρτυρα Στεφάνου. Οι πατέρες θαύμασαν για το θαύμα, δόξασαν τον Κύριο και με μεγάλη κατάνυξη άρχισαν την Θεία Λειτουργία.

Αυτή ήταν η πρώτη γνωριμία μου με τον Άθω. Ξαναγύρισα εκεί αμέτρητες φορές. Έζησα μέσα στα μοναστήρια και αξιώθηκα να γνωρίσω πάρα πολλούς πατέρες. Θα μπορούσα να γράψω ένα βιβλίο οδοιπορικό ή εντυπώσεων, αλλά δεν θα το κάνω. Όταν μπορέσω θα γράψω για κάποιες μόνο στιγμές στο Όρος και για κάποιους πατέρες εκείνης της περασμένης εποχής, που τα πρόσωπά και η πνευματικότητά τους χαράχθηκαν ανεξάλειπτα στην μνήμη μου. Κάθε φορά που τους θυμάμαι αναπολώ τις στιγμές κοντά τους και τις συζητήσεις μας, και νιώθω μία κατάνυξη να κατακλύζει την καρδιά μου, μία ανάπαυση. Νιώθω πάντοτε μία θλίψη γιατί έλειψαν και δεν υπάρχουν πια. Ήταν αυτοί οι πατέρες μία ισχυρή παρουσία στην ζωή μου. Πολλές φορές είχα την αφελή σκέψη να αξιωθώ στην μετά θάνατο ζωή να τους ξανασυναντήσω, ήμουν δε βέβαιος ότι θα τους έβλεπα τότε να έχουν ένα πρόσωπο εντελώς φωτεινό, που θα το φώτιζε η Θεία Χάρις. Θα ήταν ένας χορός αγίων, που ο πολύς κόσμος δεν τους έχει γνωρίσει και ίσως δεν τους είχε καταλάβει και όταν ζούσαν. Δεν είχα τότε ούτε και εγώ καταλάβει ακριβώς τι θησαυρό έκρυβαν στην ψυχή τους αυτά τα γεροντάκια του Άθω.

ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ ΤΟ ΑΕΡΟΠΛΑΝΟ «ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ»

(ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ», 1935-1936)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Θ. ΚΥΡΟΥ

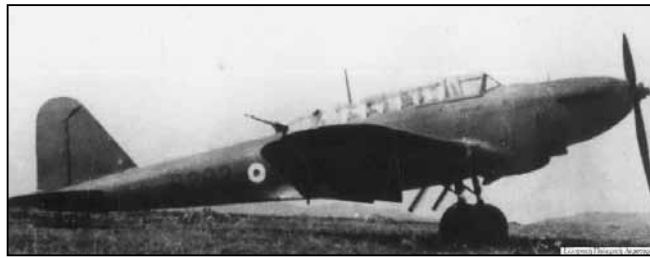
Φιλολόγος

Την 1η Μαρτίου του 1935 εκδηλώθηκε στρατιωτικό επαναστατικό Κίνημα από την βενιζελική παράταξη (που κυβερνούσε τη Χώρα, με μικρές διακοπές, από το 1910 και μετά) κατά της Κυβερνήσεως του Λαϊκού Κόμματος του Παναγή Τσαλδάρη, για να επανέλθει στην εξουσία και να σταθεροποιήσει τη θέση της και το δημοκρατικό πολίτευμα, που κινδύνευε, όπως πίστευε, από το κυβερνών Κόμμα. Στο Κίνημα συμμετείχε μεγάλο τμήμα του Στόλου και τμήματα του Στρατού Ξηράς. Το Κίνημα κατεστάλη από τις πρώτες κιόλας ημέρες, αφού προηγήθηκε η κήρυξη Στρατιωτικού Νόμου και μερική επιστράτευση τριών κλάσεων και χρησιμοποιήθηκε η Πολεμική Αεροπορία για τον εξαναγκασμό του Στόλου σε παράδοση ή και για τη βύθισή του ακόμα, και για άλλες αποστολές στην Ξηρά.

Η εφημερίδα της Χαλκιδικής «ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ», που υποστήριζε την Κυβέρνηση του Λαϊκού Κόμματος, έγραψε για την δραστηριότητα της Αεροπορίας, που είχε ως σκοπό την καταστολή του επαναστατικού Κινήματος, στο ειδησεογράφημά της με τίτλο: «Από το αντεθνικόν κίνημα. Πλήρης η συντριβή των κινηματιών. Η ραγδαία πρόελασις του στρατού» (φ. 43/17-3-1935, σ. 1): «Πρωί, μεσημέρι, βράδυ σμήνη αεροπλάνων απεγειούνται από το αεροδρόμιον Θεσσαλονίκης και εβομβάρδιζαν τας θέσεις των επαναστατών. Και ήτο πραγματικώς τεραστία η συμβολή των εις την προσπάθειαν της Κυβερνήσεως, όπως επιβάλλη την έννομον τάξιν. Ο βομβαρδισμός των αεροπλάνων είχεν διττήν αποστολήν. Απέβλεπεν αφ' ενός να κλονίση το ηθικόν των επαναστατών και να πείση τους άνδρας των περί της υπεροχής της Κυβερνήσεως και της σταθεράς αποφάσεώς της να πατάξη διά παντός μέσου την ανταρσίαν, εβοήθει αφ' ετέρου εις την εκτόπισιν των ανταρτικών δυνάμεων από επικαίρους τινάς θέσεις από των οποίων θα ηδύναντο να παρενοχλήσουν την προέλασιν του κυβερνητικού στρατού».

Επειδή, λοιπόν, η Αεροπορία έπαιξε σημαντικότερο ρόλο στην καταστολή του επαναστατικού Κινήματος της 1ης Μαρτίου του 1935, γι' αυτό, κατά την εφημερίδα (βλ. ειδησεογράφημα με τίτλο: «Θαυμαστά χειρονομία. Το αεροπλάνο «ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ» πατρι-

ωτική προσφορά του λαού Χαλκιδικής, φ. 44/24-3-1935, σ. 4) «η ενίσχυσίς της είναι ου μόνον ανάγκη εθνική μεγίστη, αλλά και καθήκον παντός πραγματικού Έλληνος πολίτου. Και η γενναία και υπέροχος δράσις της των τελευταίων αυτών ημερών μάς παρέχει την ευκαιρίαν, όπως όλοι μας προθυμώτατοι δώσωμεν τον οβολόν μας προς ενίσχυσίν της. Αυτό δε απεφάσι-

σεν να κάμη το πανελλήνιον» και όταν η Κυβέρνηση ανάγγειλε ότι «θα εδέχετο ευχαρίστως την διά λαϊκών εράνων ενίσχυσιν του θαυματουργήσαντος κατά το τελευταίον αντεθνικόν κίνημα αεροπορικού μας στόλου» τότε, κατά την Κυ-

βέρνηση (στο ίδιο ειδησεογράφημα), «όλοι οι Οργανισμοί, όλοι αι επαρχίαι, όλοι αι τάξεις, όλοι αι κρατικάι υπηρεσίαι, όλοι οι Έλληνες απεφάσισαν να δώσουν τον οβολόν των προς κατασκευήν ενός ΙΔΙΚΟΥ των αεροπλάνου (φέροντος δηλαδή το όνομα, τον τίτλον, το διακριτικόν του δωρητού). Και η Χαλκιδική - πρωτοπόρος και πρότυπον πάντοτε παρομοίων ευγενικών προσπαθειών - (συνεχίζει η εφημερίδα) δεν ήτο δυνατόν να υστερήση και την φοράν αυτήν εις πατριωτισμόν και φιλότιμον των λοιπών επαρχιών της Ελλάδος. Πρώτη μάλιστα και πάλιν αυτή των άλλων επαρχιών», μετά την παραπάνω αναγγελία της Κυβερνήσεως, «έσπευσε να καταρτίση κατά χωρία επιτροπάς εξ επιλέκτων πολιτών προς διενέργειαν εράνων διά την κατασκευήν ενός αεροπλάνου φέροντος το ένδοξον όνομα της ιστορικωτάτης και υπερηφάνου εξ εθνικού μεγαλείου πατρίδος μας Χαλκιδικής» αφού προηγουμένως σχηματίσθηκε στην πρωτεύουσά της, τον Πολύγυρο, η «Κεντρική Επιτροπή Συλλογής Εράνων», η οποία στις 19-3-1935 απηύθυνε στον λαό της Χαλκιδικής έκκληση, στην οποία, ανάμεσα στα άλλα εθνικοπατριωτικά μηνύματα και συνθήματα, αναγράφονταν τα εξής ουσιαστικά: «Η Χαλκιδική με τας βαθείας εθνικάς παραδόσεις της και πρωτοπόρος εις όλους τους ευγενείς και εθνικούς αγώνας θα σπεύση και ήδη δίδουσα τον οβολόν της διά την απόκτησιν και δωρεάν εις το κράτος ενός αεροπλάνου, όπερ θα φέρη το όνομά της. Προς τούτο ποιούμεθα έκκλησιν εις τα ευγενή αισθήματα των απανταχού Χαλκιδικέων, όπως έκαστος εκ του υστερήματός του προσφέρη διά των κατά χωρίον προέδρων των Κοινοτήτων τον οβολόν του,

ίνα διά του συλλεγηθησομένου ποσού αγορασθή το υπερήφανον αεροπλάνον “Χαλκιδική”».

Σύμφωνα με την παραπάνω έκκληση «το προϊόν του εράνου εκάστου χωρίου» θα αποσπελλόταν «προς τον διορισθέντα ως ταμίαν της Κεντρικής Επιτροπής» Χρίστο Χριστίδη πολιτευτή στον Πολύγυρο.

Την έκκληση υπόγραφε η Επιτροπή, την οποία αποτελούσαν ο Πρόεδρος Βασ. Θεοδοσίου, Νομάρχης Χαλκιδικής, και τα Μέλη Ι. Κότσιανος, Δήμαρχος Πολυγύρου, Ν. Ζαχαρίας, Πρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου, Ι. Κότσιανος, Πρόεδρος Ιατρικού Συλλόγου, Αθαν. Γεροχρίστου, Πρόεδρος Δικηγορικού Συλλόγου, Βασ. Βασιλικός, Βουλευτής, Αθαν. Οικονόμου, Γερουσιαστής, Χρ. Χριστίδης, Πολιτευτής, Νικόλ. Γεροχρίστος, Διευθυντής «Φωνής της Χαλκιδικής», Αριστ. Τσανάκας, Συμβολαιογράφος, Αλέξ. Αλεξάνδρου, Πρόεδρος Κοινότητας Αρναίας, και οι Πρόεδροι των Κοινοτήτων Συκιάς, Γαλάτιστας, Ν. Μουδανιών, Αγίου Νικολάου, Ιερισού και Βάλτας (χωρίς να αναγράφονται τα ονοματεπώνυμά τους).

Απ’ όλα τα χωριά της Χαλκιδικής πρώτο κατέθεσε (κατά το ίδιο, όπως παραπάνω, ειδησεογράφημα) ο Άγιος Νικόλαος με 10.000 δρχ. από το Ταμείο της Κοινότητας (με απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου αρ. 84) και με 5.500 δρχ. από τους κατοίκους του (χωρίς ονοματεπώνυμα).

Συνεχίζουσα στο επόμενο σχετικό ειδησεογράφημά της με τίτλο: «**Εθνικό φιλότιμο. Αι πατριωτικά προσφοραί του λαού Χαλκιδικής υπέρ της εθνικής Αεροπορίας** (φ. 47/14-4-1935, σ. 3) η εφημερίδα γράφει ότι «η κίνησης διά την ενίσχυσιν της εθνικής αεροπορίας εντείνεται καθ’ όλην την Ελλάδα» και ότι συγκεκριμένα «όλοι αι επαρχίαι – και αι πλέον μικραί – όλοι οι Οργανισμοί, όλοι οι άνθρωποι, ακόμη και οι μικροί μαθηταί, φιλοτιμούνται ποίος πρώτος να προσφέρη τον οβολόν του διά την ενίσχυσιν της αεροπορίας» και στη συνέχεια δημοσιεύει μακροσκελέστατη έκκληση, που απηύθυνε προς τον ελληνικό λαό «η συσταθείσα υπό την επίτιμον προεδρίαν του υπουργού της Αεροπορίας» Γ. Σχινά «μεγάλη Κεντρική Επιτροπή Πανελληνίων Εράνων υπέρ της αεροπορίας», όπου αναφέρει τις ανάγκες της αεροπορίας και τις δυσκολίες, που αντιμετωπίζει το Κράτος για την κάλυψή τους, και ζητεί την οικονομική υποστήριξη των Ελλήνων καταλήγοντας ως εξής: «Προσφέρατε παν ό, τι έκαστος δύναται να προσφέρη εκ των αποταμιεύσεών του, εκ του ημερομισθίου του, εκ του υστερήματός του ακόμη. Διότι ούτω εξασφαλίσετε την ακεραιότητα της Ελλάδος, την γαλήνην της εστίας σας, την ζωήν σας. Προσφέρατε τον ιδρώτα μιας ημέρας προς τας ελληνικάς πτέρυγας. Διότι ούτω θα δύνασθε να απολαμβάνητε ήσυχον τον ιδρώτα των κόπων σας υπό τον ήλιον της ελευθερίας. Καταστήσατε την Αεροπορίαν φοβεράν εις ισχύν, ίνα έχητε την εγγύησιν της Ειρήνης και του Μεγαλείου της Χώρας σας».

Μετά την έκκληση δημοσιεύεται Κατάλογος 100 περίπου κατοίκων του Αγίου Νικολάου με τα χρήματα που έδωσε ο καθένας (συνολικά 4.864 δρχ.), που τον υπογράφει «Η επί του εράνου επιτροπή: Άγγελος

Δ. Κάρας, Β. Στάμου και Κ. Ε. Αβαγιανός» (πρόκειται για το ποσό, που αναφέρθηκε στο προηγούμενο ειδησεογράφημα, που λαβεμένα αναγράφεται ο αριθμός 5.500) και στο τέλος δημοσιεύεται επιστολή του Μαθητικού Συμβουλίου του Δημοτικού Σχολείου Μεγάλης Παναγίας, με την οποία κάνουν γνωστό ότι αποφάσισαν να δώσουν από το μαθητικό ταμείο τους 100 δρχ. και να κάνουν έρανο σε όλο το σχολείο με αποτέλεσμα να συγκεντρωθούν πάνω από 200 δρχ.

Αυτούσια η επιστολή έχει ως εξής:

«Ακούσαμε πριν από μερικές ημέρες, που έγινε το άθλιο κίνημα, ότι κάποιο αεροπλάνο χάλασε και έπεσε σε ένα μέρος της Χαλκιδικής, που λέγεται “Άγιος Πάννης”, λυπηθήκαμε πολύ γι’ αυτό το επεισόδιο. Τώρα ακούμε ξανά – μας είπε βέβαια ο δάσκαλος μας – ότι η Χαλκιδική απεφάσισε να κάμη ένα αεροπλάνο να το δωρίση στο κράτος, στην Ελλάδα μας. Συμφωνήσαμε η Ε’ και ΣΤ’ τάξις του σχολείου μας να δώσουμε από το ταμείο μας το μαθητικό 100 δραχμές και να κάνουμε έρανο σε όλο το σχολείο, μαζεύτηκαν πάνω από 200 δραχμές. Το αεροπλάνο “Χαλκιδική” θα είναι το καμάρι μας και το καμάρι του κράτους μας, όσο περισσότερο αεροπορικό στόλο έχουμε τόσο δεν φοβόμαστε τους εχθρούς μας. Λυπούμαστε που δεν είμαστε μεγάλοι να δώσουμε περισσότερα, ευτυχής εκείνος ο Χαλκιδικεύς αεροπόρος στο αεροπλάνο “Χαλκιδική”. Όλα τα παιδιά της Χαλκιδικής, θα δώσουμε παράδειγμα ημείς οι μικροί.

Μεγάλη Παναγία 6/4/35

Το μαθητικό συμβούλιο

Ιωάν. Γ. Αδραχτάς, Ιωάν. Στρίκος,

Θ. Παπαοικονόμου, Κ. Σταμάτης, Δ. Αδαμίδης,
Ν. Καλτσός, Άννα Ταραζά, Αικατερίνη Φυλάτου,
Αργυρή Παπαγιάννη».

Η εφημερίδα στο επόμενο ειδησεογράφημά της (φ. 49/28-4-1935, σ. 3) με τον τίτλο: «**Ο έρανος διά το αεροπλάνο “Χαλκιδική”**», τον οποίο (τίτλο) διατηρεί και σε αρκετά επόμενα ειδησεογραφήματα, γράφει στην αρχή: «Το πατριωτικόν φιλότιμο, που κατέλαβε τον λαόν της Χαλκιδικής διά την ενίσχυσιν της εθνικής Αεροπορίας, πήρε την μορφήν καθαρού συναγωνισμού – αληθινής θρησκευτικής προσφοράς – ποίος πρώτος και καλύτερα θα προσφέρη τον οβολόν του χάριν αυτής. Έτσι Κοινότητες, Οργανώσεις, άτομα σπεύδουν να διενεργήσουν μεταξύ των εράνουσ και οι Κατάλογοι εισφορών, που κατακλύζουν καθημερινώς τα γραφεία μας, είναι άπειροι».

Στη συνέχεια δημοσιεύει: Τα ποσά που κατέθεσαν κάτοικοι αρκετών κοινοτήτων.

Στα επόμενα τρία φύλλα (50-52) δημοσιεύονται τα ποσά που κατέθεσαν Κοινότητες και κάτοικοι.

Στο επόμενο από αυτά φύλλο (αρ. 53/26-5-1935, σ. 3) δημοσιεύεται με τίτλο: «**Από το Κασσανδρινό. Διά το αεροπλάνο “Χαλκιδική”**». Μια γιορτή που τιμά τους οργανώσαντας αυτήν» το παρακάτω ειδησεογράφημα του Μήτσου Σπανού:

«Εις το όμορφο χωριό Κασσανδρινό της Κασσάνδρας εδόθη προ ημερών μία ωραία εορτή οργανωθείσα

από το προσωπικόν του Σχολείου και το Κοινοτικόν Συμβούλιον προς τον σκοπόν ενισχύσεως της εθνικής αεροπορίας. Κατά την εορτήν αυτήν επαιχθη το ωραίο έργο του Περεσιάδη “Η Γκόλφω”. Παρέστησαν δε σ’ αυτήν όλοι οι κάτοικοι του χωρίου και προσκληθέντες υπό των οργανωτών τής εορτής πολλοί εκ των υπαλλήλων Κασσάνδρας και τα Κοινοτικά Συμβούλια διαφόρων γειτονικών Κοινοτήτων.

Κατ’ αυτήν συνελέγη το ποσόν των 1300 δραχμών, το οποίον διετέθη διά το αεροπλάνο “Χαλκιδική”. Αξίζει ένα μεγάλο εύγε εις τους οργανώσαντας την ωραίαν αυτήν εορτήν».

Διακόπτοντας για τρία φύλλα τη δημοσίευση Καταλόγων εισφορών για το αεροπλάνο η εφημερίδα συνεχίζει (στο φ. 56/16-6-1935, σ. 2) και καταγράφει με τον γνωστό τίτλο τις Κοινοότητες και τα ποσά, που πρόσφερε η κάθε μία.

Πάλι διακόπτοντας, για επτά φύλλα αυτή τη φορά, τη δημοσίευση των σχετικών Καταλόγων για το αεροπλάνο συνεχίζει στα φύλλα 64 και 65 καταγράφει τα κατατεθέντα ποσά Κοινοτήτων και κατοίκων.

Στο μεθεπόμενο φύλλο (αρ. 67/1-9-1935, σ. 4) και στην στήλη: «Η γνώμη μας» δημοσιεύεται το παρακάτω σημαντικό κείμενο απάντηση σχετικού με τον έρανο σχολίου της εφημερίδας “ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ”: «Η συνάδελφος “Χαλκιδική” παρασυρθείσα από το αντιπολιτευτικόν της μένος ολίσθησεν εις συκοφαντίας. Ανέγραψεν ότι θα έδη να κατατίθενται τα χρήματα του εράνου εις τράπεζαν, χωρίς να εξετάση, αν πράγματι συμβαίνει το αντίθετον, όπερ και δεν θα είχε σημασίαν, εφόσον ταμίας της Επιτροπής των εράνων έχει ορισθή ο κ. Χριστίδης. Θα ώφειλε η συνάδελφος, εάν θέλη να μην χαρακτηρίζεται το ολιγώτερον επιπολαία, να ζητήσει πρώτον πληροφορίας και κατόπιν να γράψη και να δώσει συμβουλάς, των οποίων όμως δεν είχε ανάγκην ο κύριος Χρηστίδης, όστις καλύτερον παντός άλλου είναι εις θέσιν να διασφαλίξη χρήματα, όταν ταύτα ανήκουν εις τρίτον, και όστις από της ενάρξεως του εράνου καταθέτη εις το ταμιευτήριον τας εισπράξεις εκδοθέντος την 15 Μαΐου του υπ’ αριθ. 472.468 βιβλιαρίου. Όσον αφορά τον τερματισμόν του εράνου τούτου ουδέν βιάζει. Η επιτροπή αναμένει τον οβολόν όλων των Χαλκιδικέων, μεταξύ των οποίων και της συναδέλφου, ήτις εκ λόγων ίσως ανεξαρτήτων της θελησεώς της δεν ηδυνήθη μέχρι της στιγμής να προσφέρει αυτόν. Θα είναι δε, ασφαλώς, υπερήφανοι οι Χαλκιδικεείς, εάν το φέρον το όνομα της πατρίδος των αεροπλάνων διαδραματίση ρόλον και προσφέρη εις την Ελληνικήν Πατρίδα υπηρεσίας ανταξίας εκείνων τας οποίας προσέφερον τα υπό τον γενναίον Ρέπαν αεροπλάνα, συντελέσαντα εις την καταστολήν μιας εγκληματικής διά την χώραν βενιζελικής ανταρσίας και περιφρουρήσαντα τας ελευθερίας του Ελληνικού λαού».

Στα φύλλα 68, 69, 71, 74 και 79 καταγράφει τα ποσά που κατέθεσαν Κοινοότητες και κάτοικοι.

Λόγω της έντονης πολιτικής κατάστασης, που επικρατούσε στη χώρα από τα τέλη Νοεμβρίου 1935 ανεστάλη από την εφημερίδα για 12 φύλλα η δημοσίευση

ση ερανικών Καταλόγων. Επανήλθε, σχετικά, στο φ. 92/16-2-1936, σ. 2, με τον γνωστό τίτλο καταγράφοντας τις προσφορές των Κοινοτήτων.

Μετά από νέα αναστολή δημοσιεύσεων ερανικών Καταλόγων για 10 φύλλα λόγω της πολιτικής αστάθειας επανήλθε, σχετικά, στο φ. 103/3-5-1936, σ. 1, με το παρακάτω, μόνο, ειδησεογράφημα με τον τίτλο «**Το αεροπλάνο “ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ”**»: «Εκ του ενεργηθέντος εράνου μεταξύ των Κοινοτήτων της Χαλκιδικής και των Χαλκιδικέων υπέρ της αγοράς αεροπλάνου “Χαλκιδική” συνεκεντρώθη αρκετόν ποσόν υπερβαίνον τας 300.000 δραχμάς. Ο έρανος δεν έκλεισεν ακόμη, διότι καθυστερούν τας εισφοράς των αρκεταί Κοινοότητες, μεταξύ των οποίων πρώτος ο Δήμος Πολυγύρου. Χωρίς να χρειάζεται προς τούτο ειδική υπόμνησις, νομίζομεν ότι αι υπολειπόμεναι Κοινοότητες οφείλουσι το ταχύτερον να εμβάσωσιν όπου δει τας εισφοράς των, διά να κλείση ο έρανος και να αποσταλή το ποσόν, ώστε να ιδώμεν λίαν προσεχώς το αεροπλάνον με το όνομα της Χαλκιδικής. Ο Δήμος Πολυγύρου δεν έχει λόγον να αναβάλη επιπλέον την λήψιν της σχετικής αποφάσεως».

Τελευταία αναφορά στον έρανο για το αεροπλάνο “ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ” γίνεται, μετά από διακοπή στα δύο επόμενα φύλλα, στο φ. 106/ 24-5-1936, σ. 3, με ένα ενδιαφέρον ειδησεογράφημα με το τίτλο: «**Το αεροπλάνο “ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ”. Τι προσέφερον αι Κοινοότητες και οι πολίται. Θα σταλώσι τα συλλεγέντα χρήματα**», όπου γίνεται εισαγωγικά μία ανακεφαλαίωση σχετικά με το κίνητρο για τη διενέργεια εράνου σε όλη την Ελλάδα για την κατασκευή από διάφορους τόπους αεροπλάνων με την ονομασία των τόπων και την προσφορά τους στην Ελληνική Αεροπορία για ενίσχυσή της και ιδιαίτερα από την Χαλκιδική, η οποία από τις πρώτες περιοχές προσφέρθηκε να δωρήσει στην Αεροπορία ένα αεροπλάνο με το όνομά της. Το εισαγωγικό τμήμα του ειδησεογραφήματος με μεγάλη δόση υπερβολής έχει ως εξής: «Μετά την καταστολή του απαισίας μνήματος της 1ης Μαρτίου του 1935 όλαί αι πόλεις και τα χωρία της Ελλάδος, όλοι οι νομοί και αι επαρχιαί, όλοι οι Δήμοι και αι Κοινοότητες, όλοι οι Οργανισμοί και όλοι οι Έλληνες προσεφέρθησαν, όλως αυθορμήτως να ενισχύσουν τον Αεροπορικόν μας Στόλον, διότι αυτός, κατά μέγιστον λόγον, συνετέλεσεν εις την καταστολήν του επαράτου εκείνου κινήματος, προσφέροντες ο καθείς τον οβολόν του. Και η Χαλκιδική – Κοινοότητες και πολίται – εκ των πρώτων προσεφέρθη να δωρήση εις την Αεροπορίαν ένα αεροπλάνο με το όνομά της. Άπασαι σχεδόν αι Κοινοότητες Χαλκιδικής και οι πλείστοι των κατοίκων της συνεισέφερον δια τον σκοπόν τούτον. Και συνελέγη το ποσόν των 300 και πλέον χιλιάδων δραχμών. Ήδη, προκειμένου να αποσταλώσι τα χρήματα ταύτα εις τον προς όνον, επαναδημοσιούμεν κατωτέρω τα συνολικά ποσά, τα οποία προσέφερε εκάστη Κοινοότης εκ του προϋπολογισμού της καθώς και τα εξ εράνων συλλεγέντα τοιαύτα εν εκάστω χωρίω. Συνιστώμεν δε εις τας καθυστερούσας

εισέτι την αποστολήν τών σχετικών κονδυλίων Κοινοτήτας, όπως επιταχύνωσι ταύτην, καθ' ότι πρόκειται κατ' αυτές να αποσταλώσι τα συλλεγένητα χρήματα εις το υπουργείον Αεροπορίας». Στη συνέχεια του ειδησεογραφήματος αναδημοσιεύονται σε δύο συγκεντρωτικούς Καταλόγους τα συνολικά ποσά από τις Κοιότητες και τους πολίτες.

Οι Κατάλογοι, τους οποίους, από έλλειψη χώρου στο περιοδικό, ενώσαμε σε έναν, έχουν τους τίτλους:

«Έρανος εξ εισφορών των Κοινοτήτων του Νομού Χαλκιδικής υπέρ κατασκευής αεροπλάνου “Χαλκιδική”», και «Έρανος μεταξύ των κατοίκων του Νομού Χαλκιδικής υπέρ κατασκευής αεροπλάνου “Χαλκιδική”».

Κλείνοντας το άρθρο αυτό πρέπει να σημειώσουμε ότι δε γνωρίζουμε, αν τελικά αγοράσθηκε και πότε το αεροπλάνο “ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ”. Ο γνωρίζων ας μας ενημερώσει μέσω του περιοδικού.

A.A	Κοιότητες και κάτοικοι	Ποσά	A.A.	Κοιότητες και κάτοικοι	Ποσά
1	Νέα Τρίγλια	7.000 + 2.000	31	Ταξιάρχης	5.000
2	Νέος Μαρμαράς	5.000 + 970,50	32	Βάλτα	5.000
3	Ορμύλια	5.000 + 4.589	33	Κασσανδρινόν	3.000 + 1.284
4	Καλάνδρα	5.000 + 1.235	34	Άθυτος	2.000
5	Φούρκα	3.000	35	Παρθενών	1.000
6	Παλαιόκαστρον	2.000	36	Μαραθούσα	1.500
7	Βραστά	5.000 + 1.281	37	Πετροκέρασα	2.000 + 1.000
8	Σάρτη	1.200	38	Ανθεμούς	12.000
9	Νέα Φώκαια	5.000	39	Γεροπλάτανος	1.500
10	(Νέα) Φλογητά	3.000 + 860	40	Παζαράκια	3.000
11	Άγιος Μάμας	2.500 + 562	41	Μελισσουργός	1.000 + 200
12	Πολύχρονον	3.000	42	Κρήμη	1.000
13	Ποτίδαια	3.000	43	Αγία Παρασκευή	2.000 + 1.380
14	Νέα Μάδυτος	10.000 + 282	44	Άγιος Νικόλαος	10.000 + 4.864
15	Άνω Σταυρός	1.000	45	Παλαιοχώρα	2.300 + 700
16	Δουμπιά	3.000 + 532,50	46	Αρναία	5.000 + 15.665
17	Σανά	500 + 150	47	Γομάτιον	1.500
18	Ριζά	3.000	48	Νέα Μουδανιά	13.000 + 4.520
19	Κρήνη	3.000 + 350	49	Μεταμόρφωσις	1.061
20	Λάκκωμα	2.000	50	Βατοπέδιον	1.423
21	Νέα Γωνιά	3.500 + 350	51	Συκιά	5.055
22	Νέα Καλλικράτεια	10.000	52	Πυργαδίκια	250
23	Νέα Σύλλατα	3.000	53	Μεταγγίτσιον	1.013
24	Νέα Απολλωνία	1.000 + 1.143	54	Καρκάρα	450
25	Αμμουλιανή	2.000 + 724	55	Νικήτη	4.551
26	Νέα Ρόδα	10.000 + 415	56	Στρατώνι	26.238
27	Στανός	1.000 + 828	57	Παληούρι	1.121,30
28	Στρατονίκη	10.000 + 2.297	58	Νέα Σκιώνη	680
29	Μεγάλη Παναγία	12.000 + 3.551	59	Βαρβάρα	4.000
30	Στάγειρα	5.000 + 1.582	60	Άγιος Πρόδρομος	2.618

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΑ

«Βάγια, βάγια κόλιντα...»

ΑΓΓΕΛΟΣ ΦΙΛ. ΜΑΝΤΣΙΟΣ

Βρισκόμαστε στην Νικήτη της Χαλκιδικής μας, την «εύανδρον», όπως με έκδηλη... μετριοφροσύνη την χαρακτήρισε ένα από τα... πολλά άξια τέκνα της – νά την πάλι αυτή η μετριοφροσύνη μας -, παραμονή Πρωτοχρονιάς του 1951, όταν πιά αυτοί οι δύο οι πόλεμοι, ο ένας χειρότερος απ' τον άλλο, μας αποχαιρέτησαν οριστικά και μας άφησαν ν' ανασάνουμε λιγάκι.

Πρωί – πρωί, πριν ακόμα ο ήλιος σκάσει πίσω απ' τις «ντούμπες» που τον εμποδίζουν και που τον καθυστερούν χαρακτηριστικά, ο Αγγελάκης ο εννιάχρονος είναι πανέτοιμος για την δική του... μάχη. Αυτός ο περιέργος, με την διπλή έννοια του όρου, πιτσιρικάς ετοιμάζεται να εξορμήσει, να πει τα «κόλιντα», να... «κολεντήσει». Πέραν του ότι ο ίδιος έχει μέσα του έμφυτη την περιέργεια για το κάθε τι, και οι άλλοι, όλοι βλέπουν περίεργα αυτόν τον λιπόσαρκο με τα πεταγμένα και διάφανα από την αναφαγιά, αυτιά, με το κοντοπαντέλονο κι ας είναι καταχείμωνο, να αφήνει εκτεθειμένα τα «λιανοπουδαρούδια» του, φρεσκοκουρεμένο για τις γιορτές με την «ψηλή», με την πάνινη σάκα του περασμένη, με το επίσης πάνινο... λουρί της, διαγωνίως στην πλάτη του. Αυτή τη σάκα την υφαντή, την «γεράνια», την ύφανε, την έκοψε και την έραψε η θεία του η Τριανταφυλλιά, μια παραδοσιακή υφάντρα. Μ' αυτήν, που κουβαλάει καθημερινά, μπρος-πίσω, τα τετράδιά του στο σχολείο, κρεμασμένη στην πλάτη του, άδεια τώρα για τους δικούς του λόγους, ολομόναχος... «λύκος μοναχός» για τους δικούς του λόγους, με τα κλαδιά, τα «βάρια» της ελιάς, στα χέρια του, εξορμά. Κύριος στόχος του η καρυδένια πόρτα, η... «πόρτα η καρένια» του διώροφου σπιτικού της γιαγιάς Αικατερίνης της «Κ'τσιούπαινας».

Την γνώριζε καλά την γιαγιά Αικατερίνη. Γειτόνισσα τους, πρωτεξαδέλφη του παππού του, του γερο – Αγγελάκη, ψηλή, μιά πιθαμή ψηλότερη από τον άντρα της τον γερο – «Κ'τσιούπ'(ι)», λυγερόκορμη, σπαθάτη με χαρακτηριστικά που παρέπεμπαν σε μια όμορφη γυναίκα στα νιάτα της. Η γιαγιά Αικατερίνη εδώ στο χωριό της, την Νικήτη, ασκούσε το λειτούργημα του... οφθαλμίατρου. Ναι καλά το διαβάσατε. Θεράπευε τα μάτια του κοσμάκη και απάλυνε τον πονόματο από ελαφρές παθήσεις, από ερεθισμούς, από το... «κριθαράκι», με από την ίδια φτιαγμένα... «κολλύρια» που τα είχε σε μπουκαλάκια και... «τα φύλαγε σαν τα μάτια της». Έβγαζε, ακόμα, με το πίσω μέρος της βελόνας, τους μικρούς αθέρους

από τα μάτια των θεριστάδων, τα μικρά αιωρούμενα λιχνίσματα από τα μάτια των αλωνάρηδων, πιτσιλιές «λάσπης» από τα μάτια των κτιστάδων, ρινίσματα από τα μάτια των σιδεράδων, των «χαλκιάδων», μικρο-κόκκους αμμούδας από τα μάτια των απρόσεκτων ψαράδων, μα κυρίως τα... «μπάμπαρα», τα σκουπιδάκια, από τα μάτια των ακατασύχαστων γαβριάδων και του μικρού Αγγελάκη, πολλές φορές. Κι όλα τούτα... αμιοθί.

Ήταν εργατικοί και νοικοκυραίοι οι «Κ'τσιούπηδες». Με κτήματα και ελαιώνες, μά το σπουδαιότερο με ένα

πολύ μεγάλο περιβόλι, στον Αη Γιώργη, δυόμιση χιλιόμετρα περίπου από το χωριό μας, με φράχτη ντουβαρίσιο, βορινό, ν' απαγκιάζει, μη και παγώνουν τον χειμώνα οι λεμονιές, με πηγάδι, με πόσιμο νερό, και διώροφο υποστατικό. Περιβόλι με ζαρζαβάρια, με λεμονιές, με οπωροφόρα και μηλιές που κάνουν εκείνα τα μικρά μήλα, τα «μ'λούδια» τα αρωματικά, τα φιρίκια.

Αυτά τα φιρίκια είχε στο μυαλό του ο Αγγελάκης για τούτο και η σάκα η άδεια, για τούτο και... «λύκος μοναχός», μη και μοιράζεται με άλλους, τα... «κατά παρέκκλιση», πολλά φιρίκια που λογάριαζε να του δώσει η γιαγιά Αικατερίνη που και τον αγαπούσε, πολύ.

Χτύπησε με τα κλαδιά της ελιάς την εξώπορτα της γιαγιάς Αικατερίνης, ο Αγγελάκης, κολέντησε, τραγούδησε τσιριχτά και τα κόλιντα:

Βάγια, βάγια κόλιντα
κι πουλλά αρνούδια
κι πουλλά κατσ'κούδια...

Βγήκε στην εξώπορτα η γιαγιά Αικατερίνη, «χρόνια πολλά, καλή πρωτοχρονιά», τού 'δωσε λίγα λεμόνια να πάει στη μάνα του και γέμισε, μέχρι απάνω, την σάκα του την πάνινη με εκείνα τα «μ'λούδια» τα αρωματικά, τα φιρίκια, που τα διατηρούσε ίσαμε τις γιορτές, φρεσκοτάτα, δροσερά, στο σκοτεινό κατώ, μέσα σε αμμούδα.

«Κι πουλλά... φιρίκια...», μουρμούρισε φεύγοντας, κατευχαριστημένος, ο Αγγελάκης.

Κι ύστερα τροχάδη, μην τον προλάβουν άλλοι, στο μπακάλικο της γειτονιάς του, στο μπακάλικο του κυρ – Μιχάλη που ήταν και τσαγκάρης ταυτόχρονα και καλός ναυτικός στα νιάτα του, να πει τα κόλιντα στην Μίνα, την θυγατέρα του κυρ – Μιχάλη, που είχε μεγαλώσει, που είχε γίνει κοπελούδα και είχε αναλάβει εκείνη το μπακάλικο. Γειτονάκι ο Αγγελάκης τον γνώριζε καλά η Μίνα και τον αντάμειψε με καραμέλες, φλόκες και...

«ξυλοκέρατα» που αλλού τα έλεγαν και χαρούπια.

Η Μίνα, ο ορισμός του... επιχειρηματία, δελέαζε τους μικρούς πελάτες της, με τα γλειφιτζούρια, εκείνα τα στρόγγυλα τα κατακόκκινα που τα κρεμούσε «μόστρα» μπροστά στο παράθυρο του μπακάλικου, ανάποδα, απ' τα ξυλάκια τους, σ' έναν τεντωμένο σπάγγο, με... μανταλάκια. Τον Αύγουστο όμως, ντάλα μεσημέρι, με 40ο υπό σκιάν και 55ο πίσω από το τζάμι που το χτυπούσε ώρες ο ήλιος, τα γλειφιτζούρια... χαλάρωσαν τον... δεσμό τους με τα ξυλάκια τους και έπεσαν στο πάτωμα τα καημένα, αφήνοντας τα ξυλάκια μόνα τους, παραπνευμένα, παρέα μοναχά με τα... μανταλάκια τους.

Σειρά τώρα, για τα κόλεντα, η θειά του η παπαδιά η Ευγενία, η αδελφή της μάνας του, που του 'δωσε και ματαρίνια και γερό χαρτζιλίκι γιατί γνώριζε καλά πόσο το... εκτιμούσε ο Αγγελάκης.

Τέλος στην άλλη θειά του, την Τριανταφυλλιά, την αδελφή του πατέρα του, που τον τρατάρισε γλυκό του κουταλιού, σταφύλι ροζάκι από το αμπέλι τους στην Στενούρα και του 'δωσε και μια αρμαθιά σύκα ξερά και ένα πάνινο σακουλάκι γεμάτο τσιπομύγδαλα από τον αμυγδαλεώνα τους που είχαν και που υπάρχει ακόμα στην πλαγιά του λόφου, στην Καλύβα του Τζιτζιού.

Πλούσια τα ελέη, επιστροφή στο σπίτι του για απολογισμό και άσε τους άλλους να γυρίζουν από πόρτα σε πόρτα, να ξελαρυγγίζονται... «βάγια βάγια κόλιντα...» και να... επινοούν διάφορες παραλλαγές - προσθήκες, ανάλογα και με τις επαγγελματικές ενασχολήσεις των νοικοκυραίων: «κι πουλὺ λαδ'», «κι πουλὺ στ(ι)άρ'», «κι πουλλά ψάρια»... Η συνήθης όμως, η πιο ευρηματική, η πιο επιτυχημένη παραλλαγή - προσθήκη ήταν αυτή που απευθύνονταν σε νοικοκυραίους που είχαν ανύπαντρες θυγατέρες και ανύπαντρα... παιδιά, «μεγαλοκοπέλες» και «τραχοπαλήκαρα»... ωσαύτως.

«βάγια βάγια κόλιντα

κι πουλλοί γαμπροί

κι πουλλές νύφες...»...

και τότε τα «πεσκέσια» ήταν σε ποσότητες... προκλητικές.

Αυτά με τα κόλεντα, τα πρωινά, γιατί τα κανονικά τα κάλαντα τα λέγανε το απόγεμα την παραμονή της Πρωτοχρονιάς, παρέες - παρέες, γυρνώντας από σπίτι σε σπίτι, μέχρι να θαμπώσει.

«Αρχιμηνιά κι αρχιχρονιά κι αρχή καλός μας χρόνος...»

«Αρχιμηνιά κι αρχιχρονιά, ψηλή μου δενδρολιβανιά...»

Και το βράδυ, παραμονή Πρωτοχρονιάς, παρέα με το ραδιοφωνάκι και την μικρότερη αδελφή του, παρακολουθούσε με ενδιαφέρον την προετοιμασία της ρυζόπιτας, με φύλλα χειροποίητα, ανοιγμένα στο «πλαστήρι» με τον «μπλάστηρ», και γέμιση ρύζι, αυγά, γάλα και ζάχαρη. Και βοηθούσε στο ψήσιμο της, στο τζάκι της πατωσιάς, στριφογυρίζοντας αργά - αργά το σινί πάνω στην χαμηλή, μεγάλη πυροστιά, να ψηθεί η πίτα ομοιόμορφα, και προσπαθούσε να αποτυπώσει στο μυαλό του, βάζοντας σημάδια, σε ποιο σημείο έβαλε η μάνα του η Μαρίγια το φλουρί. Ποιο φλουρί, απλά ένα μικρής αξίας, μικρό παλιό χάλκινο νόμισμα τυλιγμένο με λίγο

αλουμινόχαρτο, από το πακέτο των... σιγαρέτων.

Και τα μεσάνυχτα, την στιγμή που οι δείκτες στο στρογγυλό επιτραπέζιο ρολογάκι συμπέσουν στο 12 και οι παρευρισκόμενοι ανταλλάξουν τις ευχές, κόβουν την ρυζόπιτα - βασιλόπιτα με το... φλουρί, και ο Αγγελάκης προσπαθεί εναγωνίως να εντοπίσει την θέση του.

Αυτή, την ρυζόπιτα, έχουν για βασιλόπιτα στο σπίτι του Αγγελάκη. Τον Τερκενλή, με τις περίφημες βασιλόπιτές του, δεν έχουν την... τιμή να τον γνωρίζουν.

Κύριο φαγητό την παραμονή της Πρωτοχρονιάς, στο σπιτικό τους και άλλων οικογενειών, είναι η «πηχτή» η... τρεμουλιαστή. Ήταν παρασκευασμένη από τις νοικοκυρές, την 27η Δεκεμβρίου, του Αη Στέφανου ανήμερα, την ημέρα της ομαδικής... «θυσίας των χοίρων», και είχε φυλαχτεί κρύα και πηγμένη για 4 μέρες σε σκοτεινό, δροσερό μέρος του σπιτιού.

Τα κύρια υλικά παρασκευής της πηχτής ήταν, το **κεφάλι** (γ' ρουνουπάτ(ι)) και τα **ποδαράκια** (γ' ρουνουπόδαρα), ζεματισμένα με τον «θερμό», με την βοήθεια της λινάτσας, αποτριχωμένα, ξυρισμένα καλά, βρασμένα με προσθήκη σκόρδου και φύλλων δάφνης.

Την επομένη, την Πρωτοχρονιά ανήμερα, πρωί - πρωί, χαράματα, στην εκκλησούλα, στην Αγία Τριάδα, γιατί τον Αη Νικήτα μας, μας τον έχουν κάψει οι αντάρτες, να προλάβει ο Αγγελάκης να μπει στο Ιερό, να ντυθεί για τα εξαπτέρυγα, τα «ξιφτέρια», για την μεγάλη σε διάρκεια, την... «ιδιαίτερα μακροσκελή», την «μεγαλοπρεπή» θεία λειτουργία του Μεγάλου Βασιλείου.*

Ν' ακούσει ο Αγγελάκης μαζί με όλο το εκκλησίασμα τις ευχές που... «στην συγκεκριμένη Θεία Λειτουργία είναι εκτενέστερες με βαθύ θεολογικό περιεχόμενο».

Ν' ακούσει να ψάλλονται αργά οι ύμνοι:

«Άγιος - Άγιος - Άγιος Κύριος Σαβαώθ...»

«Σε υμνούμεν...».

Ν' ακούσει τον γνωστό ύμνο:

«Επί Σοι χαίρει Κεχαριτωμένη...»

Ν' ακούσει ο Αγγελάκης μαζί με όλο το εκκλησίασμα το «Απολυτίκιο» σε ήχο α' :

«Εἰς πάσαν τὴν γῆν ἐξήλθεν ὁ φθόγγος σου, ὡς δεξαμένην τὸν λόγον σου...».

Και νωρίς το μεσημέρι, λίγο μετά την «απόλυση», όλη η οικογένεια, καθισμένη στο Πρωτοχρονιάτικο τραπέζι, μαζί τους στην κορυφή του τραπέζιού ο γερο - Αγγελάκης, ν' απολαύσουν το εθιμικό φαγητό αυτής της ημέρας. Κόκορας σούπα, και στην συνέχεια τσιγαρισμένος στο τηγάνι με αγνό ελαιόλαδο, παραγωγής τους. Και ποιός κόκορας. Ο μεγαλύτερος, ο διπλοχάχαλος, ο αλαζόνας που δεν γνώριζε... τι τον περιμένει, ο καλοταϊσμένος που τον είχαν... ταμένο γ' αυτήν ακριβώς τη μέρα.

Το βράδυ οι μεγάλοι βγαίνουν για επισκέψεις στον Βασίλη, στην Βασίλω, στην Βασιλεία, στην Βασιλική και ο Αγγελάκης να γυροφέρνει στο μυαλό του όλα τούτα τα γεγονότα του διήμερου, προσπαθώντας να τα απομνημονεύσει, μήπως και με το άνοιγμα του σχολείου, η δασκάλα τους, εκείνη η αυστηρή, η «Δεσποινίς», η Φυλίτσα τους ζητήσει να της τα γράψουν, στην Έκθεση.

ΣΤΙΑΡ' ΦΑΪ, ΣΤΙΑΡ' ΨΟΥΜΙ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΙΚΟΥΛΑΣ

Ομ. Καθηγητής Παιδιατρικής Α.Π.Θ.

«Μα του ψουμί!» Τουτέστιν «Μα το ψωμί!»

Έτσι ορκιζόμασταν για να πείσουμε ότι λέμε την αλήθεια. Όπως λέγαμε «μα του Θεού», «μα του Χριστού», «μα ντ' Παναγία». Η λαϊκή σοφία ανέβαζε το ψωμί σε θεϊκό ύψος. Το θεοποιούσε. Ένα από τα βασικά αιτήματα των ανθρώπων από το Θεό ήταν να τους δώσει το καθημερινό τους ψωμί, **«τον άρτον ημών τον επιούσιονδος ημίν σήμερον»**, καθ' όσον η ύπαρξη ψωμιού ήταν συνώνυμο της επιβίωσης. Άκουγα τους παλιούς Πολυγυρινούς να ονομάζουν το ψωμί **«θεμέλιο»**. Θεμέλιο προφανώς της διατροφής τους και της ύπαρξής τους.

Έτσι οι ενήλικες ενέπνεαν σε εμάς τα παιδιά μεγάλο σεβασμό για το ψωμί και μας δίδασκαν πόσο έπρεπε να το τιμούμε. Αν μας έπεφτε ένα κομμάτι ψωμί στο πάτωμα έπρεπε να το πάρουμε με ευλάβεια και να το φιλήσουμε πριν το φάμε. Μετά από κάθε γεύμα έπρεπε απαραίτητως να φροντίσουμε για την τύχη των ψίχουλων, που έμεναν στο τραπέζι ή έπεφταν στο πάτωμα. Γι' αυτό το τραπεζομάντηλο το «τινάζαμε» πάντα έξω από το σπίτι για να **«φαν' τα πλούδια»** όσα ψίχουλα παρέμειναν σ' αυτό. Τα ψίχουλα επίσης του πατώματος, επειδή ήταν μεγάλη αμαρτία να τα ποδοπατήσουμε, τα μαζεύαμε και τα ρίχναμε έξω από το σπίτι **«να τα φαν' τα πλούδια»** κι αυτά. Τα ψίχουλα του πατώματος όμως μπορούσαμε να τα ρίξουμε, αντί για έξω, στο αναμμένο τζάκι. Αυτό επιτρεπόταν. Αυτό που δεν επιτρεπόταν με τίποτα, καθ' όσον ήταν πολύ μεγάλη αμαρτία, ήταν να τοποθετήσουμε ένα καρβέλι ψωμί ανάποδα.

Σ' αυτή τη (χυδαία;) θέση **«πιργιλούσι (κοροΐδευε) του Θιό»**.

Γεννημένος μέσα στην Κατοχή και ζώντας την πρώτη μου παιδική ηλικία στα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια, τα στερημένα, είχα γαλουχηθεί στο μεγάλο σεβασμό προς το ψωμί που έφθανε μέχρι λατρείας και στην απόλυτη εξάρτηση από το ψωμί που ήταν όντως το θεμέλιο της λιτότατης διατροφής μας. Ήταν δεδομένο ότι η βάση κάθε γεύματος θα ήταν το ψωμί. Ήταν αδιανόητο να φάει κάποιος φαγητό χωρίς ψωμί.

Άλλωστε κάποιες φορές υπήρχε στο σπίτι μόνο ψωμί χωρίς φαγητό. Πολλές μάνες έλεγαν στα παιδιά τους, όταν κάθονταν να γευματίσουν, **«τσιμούδα φαΐ, πουλύ ψουμί»**, στην προσπάθειά τους να τα κάνουν να χορτάσουν με ψωμί, καθ' όσον ήταν λιγοστό το φαγητό που διέθεταν. Άλλη συνηθισμένη εντολή προς τα παιδιά ήταν: **«Να τρώτι λίγου φαΐ ίσια ίσια για να ξιγιάτι του ψουμί να κατιβαίν' (ι) σιακάτ (προς τα κάτω)»**.

Όταν κάποια φορά ο αείμνηστος καθηγητής μου στο Γυμνάσιο Γ. Φιλιππακόπουλος μας είπε ότι ορισμένα φαγητά όπως πατάτες και μακαρόνια αυτός τα έτρωγε χωρίς ψωμί, μας φάνηκε τόσο παράξενο, τόσο εξωπραγματικό, που το σχολιάζαμε για πολύ καιρό.

Τα περισσότερα σπίτια εκείνη την εποχή στον Πολύγυρο είχαν το ψωμί σε αφθονία ή τουλάχιστον είχαν το απαραίτητο καθ' όσον μεγάλο μέρος του πληθυσμού ήταν αγρότες. Έτσι το **«θεμέλιο»** για τη διατροφή τους υπήρχε γιατί όλοι αγρότες και μη αγρότες είχαν ως βασική τους φροντίδα να έχουν εξασφαλίσει και να έχουν στο σπίτι τους το απαραίτητο σιτάρι για **«το ψωμί της χρονιάς»**. Σημειώτεον ότι όλα τα σπίτια τότε το ψωμί τους το παρασκεύαζαν οι ίδιοι.

Δεν υπήρχε **«αγοραστό ψωμί»**. Επομένως κάθε σπίτι έπρεπε να είχε προμηθευτεί το σιτάρι του, να το κάνει αλεύρι στους μύλους του χωριού, να ζυμώνει το αλεύρι, να πλάθει τα ψωμιά και να τα ψήνει στο φούρνο της αυλής του. Έτσι σε κάθε σπίτι πάντα υπήρχε σιτάρι, αλεύρι και ψωμί και με αυτά ως θεμέλιο καλούνταν να αντιμετωπίσει την καθημερινή του διατροφή.

Θα περιγράψω, όπως τους έχω στη μνήμη μου, όσους τρόπους επινοούσαν οι άνθρωποι εκείνης της εποχής για να αξιοποιήσουν στην καθημερινή τους διατροφή το σιτάρι, το αλεύρι και το ψωμί που είχαν στη διάθεσή τους και να δημιουργήσουν με αυτά μια μεγάλη ποικιλία εδεσμάτων, που τους έδινε τη δυνατότητα να ξεφεύγουν από την αφόρητη μονοτονία της κατανάλωσης καθημερινά επί μεγάλο χρονικό διάστημα του ίδιου προϊόντος. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι έκαναν **«μια μετάλλαξη στο σιτάρι, στο αλεύρι και το**

Μόλις βγήκε από το φούρνο το «πλαστό».

ψωμί, που χρωμάτιζε τη γεύση τους και τη ζωή τους. Ήταν αξιοθαύμαστη η επινοητικότητα τους για τη δημιουργία ποικιλίας «αρτοποιημάτων».

ΕΙΔΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΛΛΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΨΩΜΙΟΥ

Ας αρχίσουμε από το ίδιο το ψωμί για να δούμε τα είδη του και τον τρόπο που το έτρωγαν. Πρέπει να σημειωθεί ότι **το ψωμί ήταν μαύρο** «ολικής αλέσεως» όπως θα λέγαμε σήμερα. Δεν υπήρχε σε μας το «**άσπρο ψωμί**» προϊόν αποφλοιώσης του σιταριού, που γνωρίζαμε ότι υπήρχε μόνο στη Θεσσαλονίκη και το θεωρούσαμε ότι ανήκε στην υψηλή γαστρονομία. Το ονομάζαμε και **χάσ(ι)κου ή σημίτ'**. Ήταν αδιανόητο να πάει κάποιος στη Θεσσαλονίκη και να μη φέρει χάσ(ι)κου ψωμί ή σημίτια (κουλούρια από άσπρο ψωμί και σουσάμι) τόσο για τον εαυτό του όσο και για τους φίλους και συγγενείς! Υπήρχαν δυο βασικά σχήματα καρβελιού η **βδούλα** που είχε σχήμα επίμηκες σαν της φραντζόλας και το **πλαστό** στρογγυλού σχήματος. Οι νοικοκυρές, όταν ζύμωναν και έπλαθαν τις βδούλες και τα πλαστά, έπλαθαν συνήθως και μια **φαρφούνα**. Η φαρφούνα ήταν ένα καρβέλι λεπτό και ωοειδές σαν τη λαγάνα. Αυτή ψηνόταν γρήγορα στο φούρνο πολύ ωριότερα από τις βδούλες και τα πλαστά. Γι' αυτό την ονόμαζαν και **προφταστήρα**. Δηλαδή να την φάει όποιος πεινούσε πολύ και δεν μπορούσε να περιμένει να ψηθούν τα κανονικά ψωμιά. Να προφτάσει ή προφταστήρα να κορέσει την πείνα του πολύ πεινασμένου! Με κομμάτια ζυμαριού, όταν ζύμωναν ψωμί, συνήθιζαν να πλάθουν και τα **κλίκια ή κλικούδια**, στρογγυλά κουλουράκια σε σχήμα κρίκου, τα οποία τηγάνιζαν. Με ένα κομμάτι ζυμάρι επίσης έκαναν το **πτιαρ'**. Έπλαθαν το ζυμάρι λεπτό σαν λαγάνα, γινόταν έτσι μια μικρή πίτα στρογγυλή, την οποία τηγάνιζαν. Με ζυμάρι στο οποίο πρόσθεταν στο πλάσιμο τυρί και αυγά γινόταν το **τυρουπίτ'** το οποίο έψηναν στο φούρνο σε ταψί αλειμμένο με λάδι.

ΤΡΟΠΟΙ ΠΟΥ ΕΤΡΩΓΑΝ ΤΟ ΚΑΝΟΝΙΚΟ ΤΟ ΨΩΜΙ

Το ψωμί το έτρωγαν βέβαια καθημερινά μαζί με το φαγητό, κομμένο σε φέτες. Όταν όμως ξεραίνονταν, τότε το ξαναέψηναν στο φούρνο πάλι κομμένο σε φέτες και έκαναν τα **καψ'(ι)μάδια** (παξιμάδια), τα οποία έτρωγαν με τσάι, με γάλα ή με σουπες.

Κάποιοι έτρωγαν τα καψ'(ι)μάδια ως πρωινό μέσα σε ζεστό κρασί. Το ονόμαζαν **κρασουβρόχ(ι)** και το θεωρούσαν ιδιαίτερα τονωτικό. Το κακό είναι ότι το έδιναν και σε παιδιά το πρωί πριν πάνε στο σχολείο και όταν πήγαιναν στο σχολείο τα περισσότερα από αυτά «ή **ψοφολογούσαν** (μισοκοιμούνταν), ή **ξερνοβολούσαν και βρωμοκοπούσε η τάξη κρασίλα**»,

όπως έλεγε ένας δάσκαλος! Εκτός από τα «καψ'(ι)μάδια φούρνου» υπήρχαν και τα «**καψ'(ι)μάδια τσιμπιδιού**». Πάνω στο τσιμπίδι (μασιά) έβαζαν μια φέτα ψωμιού και την έψηναν στα κάρβουνα του τζακιού. Πάνω συνήθως έτριβαν μαύρες ελιές και τις έτρωγαν. Συχνά επίσης ξεροτηγάνιζαν φέτες ψωμιού σκέτες (**φρυγανιές**) ή βουτηγμένες σε αυγό και γάλα (**αυγόφετες**).

ΣΤΙΑΡ ΨΟΥΜΙ ΣΤΙΑΡ ΦΑΪ

Θα αναφέρω εδώ όσους τρόπους σοφίζονταν οι άνθρωποι της εποχής εκείνης για να αξιοποιήσουν στην καθημερινότητά τους το σιτάρι και το αλεύρι και να κάνουν με αυτά κάποια διαφορετικά φαγώσιμα (όχι ψωμί), τα οποία θα έτρωγαν βέβαια με το κανονικό ψωμί. «**Για να ξεγελάσουν το ψωμί να κατεβαίνει σιακάτ'**! Έτσι έμειναν έντονα στη θύμησή μου τα λόγια της γιαγιάς μου της Όλγας, που πολλές φορές όταν τη ρωτούσαν πρωί πρωί οι γειτόνισσες (πράγμα πολύ συνηθισμένο) «Τι καλό φαί έχεις σήμια;», απαντούσε «**Τι νάχουμι. Στιαρ φαΐ, στιαρ ψουμί έχουμι πάλι**». Με αυτό εννοούσε ότι από στιαρ' (σιτάρι) είχε παρασκευάσει και το φαγητό της και από σιαρ' (σιτάρι) βέβαια ήταν και το ψωμί της. Κυριολεξία! «**Στιαρ φαΐ, στιαρ ψουμί**».

Για να δούμε τι φαί μπορούσε να γίνει από «**στιάρ**»!

1. Μπλουγκούρ. Μπλουγκούρ (πλιγούρι) ονόμαζαν το χοντραλεσμένο σιτάρι, το οποίο το έβραζαν, το ζεματούσαν με λάδι και το έτρωγαν ως «κύριο πιάτο» πάντα με ψωμί. Άλλος τρόπος μαγειρέματος ήταν να το βράσουν και μετά να το ψήσουν μέσα σε ταψί στο φούρνο. Οι Πολυγυρινοί αγαπούσαν ιδιαίτερα το μπλουγκούρ γι' αυτό τους έδωσαν το παρατσούκλι «**μπλουγκουράδες**». Το έκαναν στα σπίτια τους αλλά κυρίως στα πανηγύρια σε μεγάλα καζάνια και το μοίραζαν στους πανηγυριώτες. Με μπλουγκούρ βρασμένο σε γάλα έκαναν και τα **τραχανά**, που τα έτρωγαν βέβαια και αυτά με ψωμί. (**Στιαρ' φαΐ, στιαρ' ψουμί!**)

2. Κουρκούτ' Έριχναν σε ζεματιστό λάδι στο τηγάνι αλεύρι και το ανακάτευαν μέχρι να ροδίσει, οπότε έριχναν ζεστό νερό και γινόταν χυλός. Το έτρωγαν επίσης ως κύριο πιάτο με ψωμί. (**Στιαρ' φαΐ, στιαρ' ψουμί!**)

3. Ψιρούγκια (με ζυμάρι). Έπλαθαν μικρούς βώλους από ζυμάρι και τους έριχναν σε μια σύβραση με λάδι, κρεμμύδια και νερό στο τηγάνι οπότε γινόταν χυλός, που τον έτρωγαν επίσης με ψωμί. (**Στιαρ' φαΐ, στιαρ' ψουμί!**)

4. Ψιρούγκια (με αλεύρι). Έριχναν σε βραστό νερό αλεύρι και λάδι και το ανακάτωναν μέχρι να γίνει ένας σβολώδης χυλός. Καταναλώνονταν επίσης με ψωμί. (**Στιαρ' φαΐ, στιαρ' ψουμί!**)

5. **Παπάρα.** Τσιγάριζαν στο τηγάκι κρεμμύδι, έριχναν μετά βραστό νερό και κόκκινο πιπέρι. Τη σύβραση αυτή την έριχναν σε μια **μσούρα** (πιατέλα) την οποία είχαν γεμίσει με πολύ ξερές **κουρές** (κόρες). Ήταν κι αυτό ένα «**στιαρ' φαϊ, στιαρ' ψουμί**» που το έτρωγαν κυρίως ως πρωινό.

6. **Ξυδοπαπάρα.** Γέμιζαν μια μσούρα με ξερές **κουρές** κι έριχναν μέσα κρύο νερό, ξύδι, σκόρδο και αλάτι. Ήταν το κατ' εξοχήν μεσημεριανό κύριο πιάτο των θεριστάδων που χρειάζονταν ένα γεύμα δροσερό, χορταστικό και ελαφρύ. Αυτό μάλλον το έτρωγαν σκέτο χωρίς επιπλέον ψωμί. Ήταν απλό «**στιαρ' φαϊ**»!

ΓΟΥΝΙΔΙΑ ή ΓΟΥΝΙΔΙΣ. ΥΠΑΙΘΡΙΑ ΓΕΥΜΑΤΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΨΩΜΙ (ΨΟΥΜΙ ΚΙ ...!)

Γουνίδ' ή γουνίδα στην κυριολεξία ονομαζόταν το κομμάτι του ψωμιού, που προερχόταν από την γωνία, την άκρη του καρβελιού αλλά κατέληξε να σημαίνει ένα **μεγάλο κομμάτι, μια μεγάλη φέτα ψωμιού**. Επίσης το αγόρι που αναπτυσσόταν γρήγορα το προσφωνούσαν «**α ρε γουνίδα**», προφανώς γιατί είχε φάει πολλά γουνίδια για να φθάσει σ' αυτή την ανάπτυξη. Υπήρχε και η έκφραση «**Μο' για γουνίδια ίνι αυτός**», για κάποιον που ήταν τεμπέλης και μόνο έτρωγε χωρίς να δουλεύει. Το γουνίδ' τουτέστιν η μεγάλη φέτα ψωμιού ήταν ο πρωταγωνιστής στις αλάνες, στους δρόμους και στις αυλές που έπαιζαν παιδιά. Δεν υπήρχε παιδί τις απογευματινές ιδίως ώρες, που να μην κρατάει στο χέρι του ένα γουνίδ' και να το τρώει ενώ συγχρόνως έπαιζε. Ήταν θεσμός να δίνει η μάνα στο παιδί της ένα γουνίδ' και να το στέλνει έξω να το φάει παίζοντας. Ήταν αφάνταστη η ποικιλία που συνόδευε το κομμάτι αυτό του ψωμιού. Ήταν πάντα «**ψουμί κι ...**», δηλαδή **κι** κάτι συνοδό του ψωμιού.

ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΤΟΥ «ΨΟΥΜΙ ΚΙ ...»

Το συνηθέστερο ήταν να κρατάει το παιδί στο ένα του χέρι το γουνίδ' και στο άλλο ένα κομμάτι τυρί (το κλασσικό ψωμοτύρι) ή ένα κομμάτι **λουκάνικο** την μετά τα Χριστούγεννα περίοδο.

Το πιο εντυπωσιακό όμως ήταν η αφάνταστη ποικιλία των τροφών που ήταν απλωμένες ή αλειμμένες πάνω στο γουνίδ'. Έτσι τα συνοδά του ψωμιού εδέσματα έκαναν παρέλαση πάνω στην τεράστια φέτα απόλυτα εκτεθειμένα στην κοινή θέα. Τι δεν έχουν δει τα μάτια μου απλωμένο ή αλειμμένο πάνω στα γουνίδια! Απλωμένο **λάδι πασπαλισμένο με αλάτι και ρίγανη**. Αλειμμένη **λίγδα, τσιγαρίδες ή πιτσουρούδες**, άπαντα προϊόντα του χοιρινού λίπους. Απλωμένη **ταραμοσαλάτα**. Απλωμένες **ψιλοκομμένες ελιές**. Απλωμένη **ζάχαρη** σε βρεγμένο γουνίδ'. Αλειμμένο **βούτυρο, μέλι, μαρμελάδα, γλυκά κουταλιού** κλπ. κλπ.

Αξίζει εδώ στα συνοδά του ψωμιού να αναφέρω και κάτι απίστευτο. Μια μέρα εμφανίστηκε στην αλάνη που παίζαμε η Αννούδα, μοναχοκόρη χαϊδεμένη. Η Αννούδα ερχόταν προς το μέρος μας σιγά σιγά κρατώντας με μεγάλη προσοχή ένα τεράστιο γουνίδ'. Όταν πλησίασε είδαμε έκπληκτοι ότι πάνω στο γουνίδ' ήταν απλωμένη μια σάλτσα με ψιλοκομμένο κρεμμύδι και από πάνω πέντε έξι **σιαλιακοί** (σαλιγκάρια) με τα καύκαλά τους! Πώς θα τα έτρωγε; Πώς θα τα ισορροπούσε πάνω στο γουνίδ'; Πώς θα τα έβγαζε από το καύκαλο; Τώρα που θυμάμαι αυτό το γεγονός σκέφτομαι πως ή η μάνα της ήταν τελείως ανόητη που της ετοίμασε μια τέτοια φετα ή ενέδωσε στην επιμονή της χαϊδεμένης και προφανώς κακομαθημένης Αννούδας να «**φάει σιαλιακες**» παίζοντας. Περισσότερο να πω ότι σε λίγο όλοι οι σιάλακες ήταν πεσμένοι στο χώμα και τους κλωτσούσαμε, ενώ η Αννούδα έτρωγε μισοκλαίγοντας τη φέτα με όσα κρεμμύδια έμειναν πάνω της. Το «**ψουμί κι ... σιαλιακοί**» δεν φτούρισε!

Όμως υπήρχαν και παιδιά που έτρωγαν μόνο ψωμί «**ψουμί κι ... ψουμί**», ελλείπει άλλης τροφής. Με θλίψη θυμάμαι αυτό που έζησα με τη Στιλλούδα, που η μάνα της, της έδινε ένα μεγάλο γουνίδ', που της έλεγε να το τρώει με μεγάλες χαψιές (μπουκιές) και ένα μικρότερο που της έλεγε αυτό να το τρώει με μικρές χαψιές, εναλλάξ με το μεγάλο, για ... τυρί! Όταν το αντιληφθήκαμε εμείς τα παιδιά την περικυκλώσαμε και αρχίσαμε να την κοροϊδεύουμε φωνάζοντας «**οϊντε αυτήν' (ι) τρώει 'ψουμί κι ψουμί' αντί να τρώει 'ψουμί κι τυρί!**». Η Στιλλούδα κατέρρευσε και εγώ είμαι ακόμα γεμάτος τύψεις που συμμετείχα στη διαπόμπευσή της.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τρώγαμε λοιπόν πολύ ψωμί στις πολλές και ποικίλες εκδοχές του εκείνα τα χρόνια. Ήταν το «**θεμέλιο**» της διατροφής μας. «**Μπλουγκουράδης**» μας χαρακτήριζαν εμάς τους Πολυγυρινούς οι υπόλοιποι Χαλκιδικιώτες, οι αγαπημένοι μας συμπατριώτες, γιατί, λέει, τρώγαμε πολύ μπλουγκούρ και φυσικά πολύ ψωμί. Μάλλον άδικα. Γιατί; Αυτοί δεν έτρωγαν πολύ μπλουγκούρ και ψωμί; **Τί έτρωγαν αυτοί; Παντεσπάνι; Τέλος πάντων.**

Όποιος έχει νιώσει την ευτυχία, που προσέφερε η μυρωδιά του ψωμιού, που ψηνόταν στο φούρνο της αυλής, όποιος έχει γευτεί «**στιαρ' φαϊ, στιαρ' ψουμί**» στο σπίτι του ή «**ψουμί κι ...**» παίζοντας στους δρόμους και τις αλάνες, πιστεύω ότι κουβαλάει έναν πολύτιμο θησαυρό στις αναμνήσεις του και στην ψυχή του.

*Υ.Γ. Κάποιες επιπλέον γνώσεις επί των συνταγών τις οφείλω στον φίλο μου **Σταύρο Αυγολούπη**, καθηγητή Αστρονομίας του ΑΠΘ, τον οποίο ευχαριστώ θερμά!*

ΣΑΝ ΑΠΟΨΙ ΤΕΤΟΙΑ ΜΕΡΑ...

ΓΙΑΝΝΗΣ Δ. ΚΑΝΑΤΑΣ - ΧΡΙΣΤΟΣ ΓΕΡΟΧΡΙΣΤΟΣ

• *Ειδήσεις, τοπικά νέα, συμβάντα και σχόλια από τα χωριά της Χαλκιδικής, δράσεις και πεπραγμένα του Παγχαλκιδικού Συλλόγου όπως τα διαβάσαμε κι εμείς σε παλιές εφημερίδες της Χαλκιδικής, της Θεσσαλονίκης, των Αθηνών, ακόμη και της Κωνσταντινουπόλεως. Επιδίωξή μας είναι να φιλοξενούμε κάθε φορά όσο το δυνατόν περισσότερες εφημερίδες, σε θέματα που αφορούν τα χωριά της Χαλκιδικής και τον Παγχαλκιδικό, που το καθένα δίνει το κλίμα της εποχής που αναφέρεται.*

ΕΜΠΡΟΣ

31 Οκτωβρίου 1910: ΕΞΟΝΤΩΣΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Εν τη Χαλκιδική χερσονήσω, ήτις κατοικείται αποκλειστικώς σχεδόν υπό Ελλήνων, από δύο σχεδόν εβδομάδων, δεν παρέρχεται ημέρα χωρίς να ευρεθεί κάπου και έν πτώμα Έλληνος φονευθέντος υπ' αγνώστου συμμορίας, ως αναγράφουν τα εγχώρια φύλλα. Κατ' ιδιαιτέρας όμως θετικής πληροφορίας, άς ηδυνήθην να αρυσθώ, η συμμορία αυτή δεν είναι άγνωστος, αλλά γνωστοτάτη, καταρτισθείσα κατ' εντολήν των Τουρκικών αρχών και υποβοηθουμένη και περιθάλπωμένη υπ' αυτών. Η συμμορία αυτή είναι Τουρκική, έχει δε εντολήν του Κομιτάτου να ενεδρεύει και να φονεύει τον ένα μετά τον άλλον τους προ της ανακηρύξεως του Συντάγματος λαβόντας μέρος εις τα ανταρτικά σώματα Έλληνας, μέχρι τελείας εξολοθρεύσεως αυτών...

Εννοείται ότι δια τας διαπρατομένας δολοφονίας των Ελλήνων εν Χαλκιδική υπό της εν λόγω τουρκικής συμμορίας, συλαμβάνονται και ρίπτονται εις τας φυλακάς χωρικοί Έλληνες ως δράσται των δολοφονιών τούτων.

Ν. ΑΛΗΘΕΙΑ

28 Οκτωβρίου 1927: ΕΙΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΝ ΕΝΕΦΑΝΙΣΘΗ Ο ΤΖΑΤΖΑΣ

Κατά τηλεγράφημα εκ Πολυγύρου προς την Γεν. Διοίκησιν χθεν την μεσημβρίαν παρά την θέσιν Γατόκα του Χωρίου Καγιατζικίου ενεφανίσθη τριμελής ληστοσυμμορία με βραχύκανα όπλα μάλιγχερ και εκακοποίησε τον αγωγιάτην Λ. Τσιμκίαν εκ Γαλατίστης διότι δεν εξετέλεσε εντολήν της συμμορίας όπως μεταφέρει εκβιστικήν επιστολήν προς ένα πλούσιον χωρικών της περιφέρειας.

Καθ' ά αναγράφει το τηλεγράφημα εκ της συμμορίας ανεγνωρίζονται εκ φωτογραφιών οι λησταί Γ. Καντάρας και Τζατζάς δράστες της γνωστής μεγάλης ληστείας του Όρλιακου. Ο Αστ. Διοικητής Πολυγύρου απέστειλε επί τόπου αποσπάσματα προς καταδίωξιν της συμμορίας ήτις φαίνεται ότι ετράπη προς Λιαριγκόβην.

ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

3 Νοεμβρίου 1930: Η ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ ΕΟΡΤΑΣΕ... ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΜΑΣ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΑ - ΟΙ ΚΑΤΑΤΕΘΕΝΤΕΣ ΣΤΕΦΑΝΟΙ

Μετά την κατάθεσιν του στεφάνου της Κυβερνήσεως ήρχισεν η κατάθεσις των λοιπών στεφάνων, της Βουλής δια του βουλευτού κ. Καλλιδοπούλου, του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης δια του Πρυτάνεως αυτού κ. Βογιατζίδη, του Δήμου Πολυγύρου δια του Δημάρχου κ. Γ. Μαγδάλη, του εν Θεσ/νίκη Παγχαλκιδικού Συλλόγου δια του κ. Βασιλικού, των Εφέδρων Αξιωματικών δια του κ. Κ. Κασίκα, ... της Ι. Μητροπόλεως και του Γυμν. Πολυγύρου δια του Γυμνασιάρχου κ. Παπαϊωάννου, του Δημ. Σχολείου δια του διευθυντού αυτού κ. Καραγκάνη, του Εργατοεπαγγελματικού Συλλόγου δια του προέδρου αυτού κ. Καστρέτσιου, και των εγγονών του αρχηγού των κατά το 1854 σφαγιασθέντων Γιαννάκη Αικατερινάρη και Χρ. Αικατερινάρη, μεθ' ό επηκολούθησεν ο πανηγυρικός του κ. Παπανικολάου...

Εορταί εκατονταετηρίδας. Εν Πολυγύρω, 2-11-1930.

6 Οκτωβρίου 1957: Η ΠΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΙΝ ΕΝΟΣ ΔΩΔΕΚΑΕΤΟΥΣ ΟΝΕΙΡΟΥ (Κύριο άρθρο)

Ο ανδριάς του Αριστοτέλους εστήθη εις τον παρά τα Στάγειρα προσδιορισθέντα χώρον.

Το εξαιρετικόν τούτο γεγονός μας προκαλεί βαθυτάτην συγκίνησιν αλλά και περισσήν υπερηφάνειαν διότι η τόσον ωραία εκπλήρωσις της οφειλής της Χαλκιδικής προς τον υπέροχον πρόγονόν μας, οφείλεται κατά μέγα μέρος εις την εφημερίδα μας, της οποίας ο διευθυντής (Νικόλαος Γεροχρήστος) δεν υπήρξε απλόν μέλος της Ερανικής Επιτροπής, αλλά την ανέγερσιν του ανδριάντος του μεγάλου Σταγειρίτου την έκαμεν όνειρο της ζωής του και ηγωνίσθη με όλας τας δυνάμεις του... ώστε εκείνο, το οποίον, ότε το ενεπνεύσθη ο αείμνηστος Επιθεωρητής των Δημοτικών Σχολείων του Νομού μας την εποχήν εκείνην Πετσάλας, εθεωρείτο απραγματοποίητον όνειρον να είναι σήμερα πραγματικότητα...

Η δράση του Συλλόγου μας

Αγιασμός επί τη ενάρξει του νέου συλλογικού έτους 2016-2017. Απόγευμα Δευτέρας 26-9-2016.

Τη Δευτέρα 26 Σεπτεμβρίου, το απόγευμα ώρα 7, τελέσθηκε στην Εστία μας από τον αιδεσιμότατο π. Παντελεήμονα, του Ιερού Ναού των Τριών Ιεραρχών, στην ενορία του οποίου υπαγόμαστε, ο Αγιασμός επί τη ενάρξει του νέου συλλογικού έτους 2016-2017. Παρόν σύσσωμο του Δ.Σ. και αρκετά μέλη του Συλλόγου. Ο ιερέας και ο πρόεδρος του Δ.Σ. απήθυσαν χαιρετισμούς και ευχές για υγεία και ευόδωση των σκοπών και των δράσεων του Συλλόγου τη χρονιά που αρχίζει, μέσα σε μια ατμόσφαιρα ιλαρότητας, που δημιουργήθηκε κυρίως από τη συνάντηση ύστερα από τρεις μήνες των μελών που είναι τόσο φιλικά δεμένα μεταξύ τους. Σημειώνεται ότι για τους πολλούς ο Σύλλογος αποτελεί ένα όμορφο κομμάτι της κοινωνικής τους ζωής και, όπως ομολογούν, εδώ βρίσκουν αυτό που κάθε άνθρωπος επιζητεί, ζεστασιά, φιλία και αγάπη από τους «πλησίον» τους.

Στο τέλος οι κυρίες του Δ.Σ. Μάχη Κωστοπούλου, Άννα Τσότσου και Νατάσα Δάφφα, περιποιήθηκαν τους παρισταμένους με προσφορά καφέ, τσαγιού κι γλυκών, ενώ οι ευχές και τα χαμόγελα που φέρνουν η ελπίδα για ένα καλύτερο χρόνο, έδιναν και έπαιρναν. Καλή χρονιά σε όλους.

Μεγάλη εκδήλωση, με την υποστήριξη του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου. Θέμα: Μουσική και χορός από την Αρχαία Ελλάδα. Με την Ορφεία Αρμονία και το νεανικό χορευτικό μας. Τετάρτη 5 Οκτ. 2016 στην Αίθουσα Τελετών ΑΠΘ.

Παρουσία του Πρυτάνεως του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καθηγητή Περικλή Μήτκα, καθηγητών του ιδρύματος, του βουλευτή Χαλκιδικής δρ. ιατρού κ. Γεωργίου Βαγιωνά, μεγάλου ευεργέτη του Παγχαλκιδικού, των μεγάλων επίσης μεγάλων ευεργετών μας κ.κ. Ορέστη Σιμώνη και Μόσχου Μόσχου, του προξένου της Κύπρου κ. Αντ. Μανδρίτη, άλλων δωρητών και χορηγών του Συλλόγου, του διοικητή της Ναυτικής Διοίκησης Βορείου Ελλάδος πλοίαρχου Χρήστου Παυλούδη, προέδρων πολιτιστικών και κοινωνικών φορέων, αντιπροσώπων του Παγχαλκιδικού στα Παραρτήματα του Συλλόγου στη Χαλκιδική και πολλών μελών με σύσσωμο το Δ. Σ. και πλήθους κόσμου, πραγματοποιήθηκε με επιτυχία, την Τετάρτη 5 Οκτωβρίου 2016, και ώρα 7.30' μ.μ., στην αίθουσα Τελετών του Πανεπιστημίου η προγραμματισμένη εκδήλωση με θέμα «Μουσική και χορός από την αρχαία Ελλάδα».

Η εκδήλωση οργανώθηκε από τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο και το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο με την ευκαιρία του εορτασμού του επετειακού έτους του Αριστοτέλη, που ανακηρύχθηκε από την UNESCO με πρωτοβουλία του ΑΠΘ, αλλά και στα πλαίσια του εορτασμού των 90 χρόνων από την ίδρυση του ΑΠΘ.

Το πρόγραμμα που είχε καταρτισθεί έγκαιρα, εκτελέστηκε κανονικά σε μια υπερπλήρη αίθουσα στην οποία οι θεατές επί 2 και πλέον ώρες άφωνα παρακολουθούσαν με αυξημένο ενδιαφέρον τα δρώμενα επί σκηνής.

Παρουσιαστής του προγράμματος ήταν ο Γεν. Γραμματέας του Συλλόγου κ. Γιάννης Κοτσάνης, ο οποίος μετά το καλωσόρισμα και την ενημέρωση του κοινού για το περιεχόμενο της εκδήλωσης, κάλεσε τον πρύτανη του ΑΠΘ καθηγητή Περικλή Α. Μήτκα για έναν χαιρετισμό. Ο κ. Πρύτανης χαιρέτισε τους παρευρισκο-

μένους λέγοντας ότι το 2016 το Πανεπιστήμιο γιορτάζει διπλά: το επετειακό έτος του Αριστοτέλη και τα ενενητάχρονα του Πανεπιστημίου και τόνισε «Για τους λόγους αυτούς συνδιοργανώνουμε απόψε με τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο αυτήν την εκδήλωση. Ο υπερεκατονταετής Παγχαλκιδικός Σύλλογος, που από την ίδρυσή του φέρει το όνομα του φιλοσόφου Αριστοτέλη, έχει κάθε λόγο να περηφανεύεται. Όλοι οι Χαλκιδικιώτες μπορούν να καυχώνται, διότι ο πανεπιστήμονας και οικουμενικός φιλόσοφος Αριστοτέλης ο Σταγειρίτης είναι γέννημα της δικής τους γης, είναι θρέμμα της Χαλκιδικής. Μπορούν επίσης να χαίρονται διότι με πρωτοβουλία και δαπάνη του Συλλόγου τους, ανήγειραν προ εξαετίας τον μεγαλοπρεπή ανδριάντα του Αριστοτέλη στο χώρο του Πανεπιστημίου μας και τους ευχαριστούμε θερμά γι' αυτό».

Στη συνέχεια δόθηκε ο λόγος στον πρόεδρο του Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού Συλλόγου κ. Μιχαήλ Θεμ. Καρσιώτη ο οποίος ευχαρίστησε τον κ. πρύτανη για την υποστήριξη της εκδήλωσης. Ευχαρίστησε επίσης και όλες τις υπηρεσίες του ιδρύματος για την προθυμία με την οποία εργάστηκαν για την προετοιμασία της καθώς και τους καλεσμένους και το κοινό που προσήλθε. Στη συνέχεια αναφέρθηκε στις εκδηλώσεις που ο Παγχαλκιδικός πραγματοποίησε γιορτάζοντας το έτος του Αριστοτέλη: Αφιέρωση τευχών του περιοδικού "Παγχαλκιδικός Λόγος", επίσκεψη στα αρχαία Στάγειρα με τον Κώστα Σισμανίδη, όπου ανακοινώθηκε από τον ίδιο, σε παγκόσμια πρώτη, η εύρεση του τάφου-ηρώου του Αριστοτέλη, πραγματοποίηση και άλλων περιφερειακών εκδηλώσεων, με τελευταία στο θεατράκι του 1ου Λυκείου Πανοράμος σε συνεργασία με το Δήμο Πυλαίας Χορτιάτη, που είχε μεγάλη επιτυχία κλπ.

Αναφέρθηκε επίσης εκτενώς στην ανέγερση του ανδριάντα του Αριστοτέλη και τα αποκαλυπτήρια αναφερόμενος στα ονόματα των συντελεστών του μεγάλου έργου.

Τέλος ευχαρίστησε το μουσικό σύνολο Ορφεία Αρμονία με το μαέστρο της κ. Δημ. Δελφινόπουλο και τα κορίτσια του νεανικού χορευτικού τμήματος του Παγχαλκιδικού με το χοροδιδάσκαλο κ. Θεόδ. Φλώρο που τόσο κοπίασαν για την προετοιμασία της εκδήλωσης, για να ευχηθεί στο Πανεπιστήμιο να αξιωθεί να γιορτάσει και τα 100χρονα και όχι μόνο, με ειρήνη, κοινωνική ευημερία και γαλήνη και πάντα με μια αξιοπρεπή θέση στους αξιολογικούς πίνακες των πανεπιστημίων του κόσμου, όπως συμβαίνει σήμερα. «Χρόνια πολλά Κύριε Πρύτανη, Χρόνια πολλά Ακαδημαϊκοί Δάσκαλοι. Χρόνια πολλά σε όλους».

Τέλος το λόγο δόθηκε στον καθηγητή της Αστρονομίας του ΑΠΘ Σταύρο Αυγολούπη, οποίος έκανε και την Κύρια ομιλία της βραδιάς με θέμα «Ο Αριστοτέλης σήμερα». Γνωστός ως εξαιρετος επιστήμων και άριστος ομιλητής ο κ. καθηγητής με μια θαυμάσια περιεκτική ομιλία του εξέθεσε τις απόψεις του Αριστοτέλη για τη δημοκρατία, την άριστη πολιτεία, τη μεσότητα, την αρετή την ευδαιμονία, την παιδεία, κλπ. για να συνοψίσει καταλήγοντας: «Η απέραντη πνευματική περιουσία του μεγαλοουργού Αριστοτέλη, καταθεθειμένη στην Τράπεζα του Πολιτισμού όλης της ανθρωπότητας, είναι ιδιαίτερα προσίτη σε εμάς τους Έλληνες δια μέσου της γλώσσας του και η παρουσία του, παρά το διαχωριστικό φράγμα εικοσιτεσσάρων αιώνων, είναι παγκοσμίως αγέραστη. Ας ευχηθούμε ο πλανήτης μας με οδηγό τα αριστοτελικά διδάγματα να γιορτάσει με ειρήνη και

τα 2.500 χρόνια από τη γέννησή του Αριστοτέλη».

Στο δεύτερο μέρος του προγράμματος τον λόγο πήρε η ορχήστρα της Ορφείας Αρμονίας. Οι είκοσι μουσικοί της, άνδρες και γυναίκες, με πάλλευκες ενδυμασίας υπό την διεύθυνση του αρχιμουσικού κ. Δημήτρη Δελφινόπουλου, για μία και πλέον ώρα ερμήνευσαν μουσικά αποσπάσματα από την αρχαιότητα, με αρχαία όργανα που το σύνολο σχεδόν των θεατών έβλεπε και άκουγε για πρώτη φορά. Ήταν δε τόσο υποβλητικός και ο ήχος και οι απαγγελίες και τα άσματα από τους επαγγελματίες μουσικούς και ηθοποιούς που πραγματικά καθήλωσαν το κοινό και απόλυτη σιγή επικρατούσε παντού. Ας σημειωθεί, ότι την ιδέα της πρόσκλησης της Ορφείας Αρμονίας είχε ο Γ.Γ. κ. Γιάννης Κοτσάνης.

Το αποκορύφωμα της βραδιάς ήρθε τη στιγμή που οι «έριές», τα κορίτσια του νεανικού χορευτικού τμήματος του Παγχαλκιδικού, ντυμένες στα πάλλευκα φορέματα σε αρχαία ελληνική ραφή, μπήκαν αργά με τον ήχο τυμπάνου στη σκηνή και βημάτιζαν ρυθμικά. Αμέσως μετά άρχισαν να χορεύουν με υπέροχους σχηματισμούς, με ακρίβεια, υπό τους ήχους των αρχαίων οργάνων, δημιουργώντας μια ατμόσφαιρα μοναδική, που μετέφερε τους θεατές-ακροατές σε χρόνους αλλοτινούς, τότε που ζούσε ο Αριστοτέλης, του οποίου κομμάτια είχαν ήδη απαγγείλει οι ηθοποιοί (Ύμνος στην αρετή, Ορισμός της τραγωδίας κλπ.) και είχαν προετοιμάσει την ατμόσφαιρα.

Και όταν τα κορίτσια με αργά, σταθερά και ρυθμικά βήματα ξεκίνησαν για την έξοδο ο κ. Πρύτανης, οι λοιποί καλεσμένοι και όλος ο κόσμος χειροκροτούσαν παρατεταμένα και ζωηρά με πλατεία χαμόγελα και επευφημίες. Μπράβο στους μουσικούς, μπράβο στις κοπέλες, μπράβο σε όλους, ακούγονταν.

Τέλος ο αρχιμουσικός κ. Δημ. Δελφινόπουλος παρουσίασε έναν έναν τους μουσικούς της Ορφείας Αρμονίας και ο χοροδιδάσκαλος του Παγχαλκιδικού κ. Θεόδωρος Φλώρος μία μία τις κοπέλες του χορευτικού του Παγχαλκιδικού, μαζί με χαιρετισμό προς τα κορίτσια και το κοινό.

Άλλη μια μεγάλη εκδήλωση γράφτηκε με χρυσά γράμματα στις σελίδες της ιστορίας του Παγχαλκιδικού. Αυτή τη φορά με συνδιοργανωτή το ανώτατο ίδρυμα της πόλης μας το Πανεπιστήμιό μας το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, το οποίο με επί κεφαλής τον Πρύτανή του στήριξε και έδωσε ιδιαίτερο χρώμα και κύρος στην εκδήλωση. Ευχαριστούμε και πάλι Το Δ.Σ.

Σημ. Τα πλήρη κείμενα του χαιρετισμού Πρύτανη του ΑΠΘ καθηγητή Περικλή Μήτκα, της προσφωνήσης του Προέδρου του Παγχαλκιδικού Μιχαήλ Θεμ. Καρτσιώτη και της ομιλίας του καθηγητή του ΑΠΘ Σταύρου Αυγολούπη δημοσιεύονται στις σελίδες 10-15 του παρόντος τεύχους.

Η εννεαήμερη μεγάλη εκδρομή στην Ιταλία (Φλωρεντία-Ρώμη κλπ.) 7-15 Οκτωβρίου 20016.

Πραγματοποιήθηκε και φέτος από 7/10 – 15/10 η μεγάλη εκδρομή του συλλόγου η καθιερωμένη πλέον ετήσια πολυήμερη εκδρομή.

Προορισμός η ΡΩΜΗ, η περιοχή της ΤΟΣΚΑΝΗΣ (Φλωρεντία, Σιένα, Πίζα, Σαν Τζιμινιάνο) και η ΠΟΜΠΗΙΑ.

Η εκδρομή φέτος είχε μια ιδιαιτερότητα. Για την μετάβαση μας στην Ιταλία 93 άτομα ταξίδεψαν με αεροπλάνο, σύμφωνα με επιθυμία τους και 43 με πλοίο. Η επιστροφή έγινε με πλοίο από το Μπάρι. Δύσκολα οργανωτικά εγχείρημα αλλά πέτυχε.

Στις 8/10 συναντηθήκαμε όλοι στην Φλωρεντία και εκεί χωρίστηκαν τα γκρουπ. Τρία λεωφορεία με 136 άτομα συνολικά.

Η δεύτερη ημέρα μετά την άφιξη μας ήταν αφιερωμένη στην Φλωρεντία. Κάθε λεωφορείο ξεχωριστά με ακουστικά ο καθένας μας ξεναγηθήκαμε από Ελληνόφωνο τοπικό ξεναγό για 3 – 4 ώρες στην πανέμορφη πόλη, πρωτεύουσα της Ιταλικής Αναγέννησης. Θαυμάσαμε την πιάτσα Σαν Τζιοβάνι με το βαπτιστήριο, τον Καθεδρικό Ναό Σάντα Μαρία Ντέιλ Φιόρι, με τον περίφημο τρούλο του Μπουονελέσκι και το όμορφο καμπαναριό του Τζιότο. Περάσαμε από την Πιάτσα ντε λα Σινιόρα με το σιντριβάνι του Ποσειδώνα, από το Παλιό Δημαρχείο και τον Ναό Σάντα Κρότσε. Είχαμε ελεύθερο χρόνο για καφέ και βόλτα στα μαγαζιά. Ο κόσμος τόσος που ήταν δύσκολο να περπατήσεις. Έβλεπες όλου του κόσμου τις φυλές. Εντυπωσιάστηκαν όσοι επισκέφτηκαν την Πινακοθήκη των Ουφίτσι και το Παλάτσο Πίτι (πολυτελή κατοικία των Μεδίκων). Το βράδυ όσοι ακολούθησαν την έξοδο στην πόλη, αφήλασαν την Φλωρεντία χωρίς κόσμο, φωτισμένη, υπέροχη.

Η Δευτέρα 10/10 ήταν αφιερωμένη στην περιοχή της Τοσκάνης. Πρώτος σταθμός το μαγευτικό Σαν Τζιμινιάνο, το μεσαιωνικό Μανχάταν, όπως αποκαλείται, με τους πύργους να ξεπροβάλλουν σαν μαγευτικό τοπίο. Περιπλανηθήκαμε στα στενά, στην πλατεία και ορισμένοι επισκέφτηκαν τον Καθεδρικό Ναό. Δεύτερη στάση μας η Σιένα, από τις πιο παλιές και ιστορικές πόλεις της Ιταλίας. Θαυμάσαμε την Κεντρική Πλατεία Πιάτσα Ντελ Κάμπο, όπου γίνεται το αγώνισμα με τα άλογα (Παλιό). Ίσως η εντυπωσιακότερη πλατεία που είδαμε μέχρι σήμερα στις εκδρομές μας. Περιπλανηθήκαμε στα κεντρικά δρομάκια και στην πλατεία. Πλήθος τουριστών και εδώ. Τυχεροί όσοι επισκέφτηκαν τον Καθεδρικό Ναό που θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα έργα τέχνης σ' ολόκληρη την Ιταλία. Τρίτη στάση η Πίζα. Φτάσαμε αργά το απόγευμα. Μας περιμένε ένα καταπληκτικό θέαμα. Το συγκρότημα των κτιρίων: Καθεδρικός Ναός, Βαπτιστήρι και Κεκλιμένος Πύργος, το πιο διάσημο αξιοθέατο της πόλης. Υπέροχα φωτισμένα μας πρόσφεραν μια καταπληκτική εικόνα. Όλοι σχεδόν έβγαλαν φωτογραφίες και αποθανάτισαν τον Κεκλιμένο Πύργο της Πίζας. Νωρίς το βράδυ πήραμε το δρόμο της επιστροφής για τα ξενοδοχεία. Μια ώρα ευχάριστης διαδρομής ενθουσιασμένοι για όσα είδαμε. Απολαύσαμε το δείπνο μας και αμέσως διανυκτέρευση.

Την άλλη μέρα 11/10 αποχαιρέτισαμε την Φλωρεντία και ξεκινήσαμε για Ρώμη. Τέσσερις ώρες διαδρομής σε υπέροχη Οδοστράτα με μια στάση ενδιάμεσα για καφέ.

Πριν μεταβούμε στα ξενοδοχεία, επισκεφτήκαμε για 2,5 ώρες το μεγαλύτερο εμπορικό κέντρο της Ρώμης για φαγητό και ψώνια στα καταπληκτικά αλλά πανάκριβα καταστήματα. Μετά την τακτοποίηση μας στα ξενοδοχεία, λίγη ξεκούραση, φαγητό νωρίς και αμέσως μετά βραδινή βόλτα στην αιώνια πόλη. Είδαμε την Ρώμη με φωτισμούς και χρώματα που θα μας μείνουν αξέχαστα. Δυστυχώς το κρύο και η ψιλή βροχή εκείνης της βραδιάς δεν μας επέτρεψε να μείνουμε πολύ ώρα στην Πιάτσα Ναβονα που επισκεφτήκαμε, την μεγαλύτερη Μπαρόκ πλατεία της Ρώμης.

Την Τετάρτη 12/10 χωρισμένοι πάλι σε 3 γκρουπ όλοι με ακουστικά ξεναγηθήκαμε από Ελληνόφωνους ξεναγούς στην Ρώμη. Απολάυσουμε τον λόφο του Καπιτωλίου, την Αψίδα του Μ. Κων/νου, την επιβλητική πιάτσα Βενέτσια, τον λόφο Παλατίνο και τον Τίβερη Ποταμό με το νησί Τιβερίνα και πολλά άλλα. Επισκεφτήκαμε το μοναδικό Πάνθεον, την περιβόητη Φοντάνα ντι Τρέβι, καθώς και την πλατεία Πιάτσα Ντι Σπάνια. Είχαμε ελεύθερο χρόνο για καφέ, πριν επισκεφτούμε την Ρωμαϊκή Αγορά

και το περίφημο Κολοσσαίο, το μεγαλύτερο σωζόμενο αμφιθέατρο του κόσμου. Οι τουρίστες και εδώ πλήθος απ' όλο τον κόσμο. Εντυπωσιακό πραγματικά.

Το βράδυ συναντήθηκαν οι εκδρομείς στο ξενοδοχείο Barceló Aran Park που έμειναν τα δύο λεωφορεία, για βραδινό φαγητό και το καθιερωμένο πλέον γλέντι που γίνεται σε κάθε εκδρομή. Καταπληκτική η Ιταλική ορχήστρα, που απέδωσε Ιταλικά και όχι μόνο τραγούδια. Διασκεδάσαμε μέχρι τα μεσάνυχτα. Την επόμενη ημέρα επισκεφτήκαμε το Βατικανό και τον Άγιο Πέτρο. Πλήθος τουριστών και εδώ. Περιπατούσαμε σημειωτών. Με εισιτήρια προπληρωμένα όπως άλλωστε σ' όλα τα μέρη που επισκεφτήκαμε για να μην χάνουμε χρόνο στις τεράστιες ουρές μπήκαμε στο ανεξάρτητο κρατίδιο του Βατικανού. Με ξεχωριστό πάλι Ελληνόφωνο ξεναγό κάθε λεωφορείο απολαύσαμε μια μοναδική ξενάγηση στις αίθουσες του Βατικανού.

Μοναδικά αγάλματα του αρχαίου κόσμου με πολλά στοιχεία του Ελληνικού πολιτισμού και Αριστουργημάτων της Αναγέννησης και του σήμερα θαυμάσαμε μοναδικούς θησαυρούς, όπως τον διάδρομο των κηροπηγίων, των τοιχοπατηγίων, των γεωγραφικών χαρτών, τα δωμάτια που έχει διακοσμήσει ο μεγάλος ζωγράφος Ραφαήλ και καταλήξαμε στην Καπέλα Σιξτίνα με οροφωτοιοχογραφία του Μιχαήλ Άγγελου που θεωρείται ένα από τα μεγαλύτερα αριστουργήματα της Παγκόσμιας Ζωγραφικής. Στον χώρο αυτό γίνεται και η εκλογή του Πάπα. Στη συνέχεια επισκεφτήκαμε την μεγαλύτερη εκκλησία της Χριστιανοσύνης τον Ναό του Αγίου Πέτρου, όπου μεταξύ άλλων θαυμάσαμε και την αποκάλυψη του Μιχαήλ Άγγελου.

Εντυπωσιαστήκαμε πραγματικά από τον πλούτο, από τα μοναδικά και ανεπανάληπτα εκθέματα του Βατικανού, από την εκκλησία του Αγ. Πέτρου. Αλλά και εκείνη η Ελληνική Επιγραφή στο κέντρο του Καθολικισμού, στο θόλο της Βασιλικής του Αγ. Πέτρου, σίγουρα ανακάλεσε στην μνήμη πολλών από μας, τους Ορθόδοξους Βυζαντινούς ναούς μας και τις ανυπέβλητες τοιχογραφίες, που με τις αφαιρετικά απεικονισμένες μορφές της Παναγίας μας, του Ιησού Χριστού και των Αγίων μας, οπωσδήποτε υποβάλλουν περισσότερο και συντελούν στην ψυχική ανάταση και στην Θεία Μέθεξη.

Αφού απολαύσαμε έναν καφέ στην GALERIA του ALBERTO SIRNTI και όσοι ήθελαν επισκέφτηκαν τα πανάκριβα καταστήματα στην οδό VIA DEL CORSO, καταλήξαμε το απόγευμα στην κατακόμβη του Αγ. Καλλίστου που μας προσέφερε μια διαφορετική αίσθηση, 30 μ. περίπου κάτω από την γη όπου οι πρώτοι χριστιανοί, έθαβαν τους νεκρούς και επιτελούσαν τα θρησκευτικά τους καθήκοντα. Μετά την πολύ γεμάτη ημέρα χωρίς το βράδυ, φτάσαμε στο ξενοδοχείο για ξεκούραση και ετοιμασία για την αναχώρηση μας.

Την τελευταία ημέρα του ταξιδιού μας επισκεφτήκαμε την Πομπηία. Την νεκρόπολη που καταστράφηκε το 79 μ.Χ. από την λάβα και τις στάχτες του Βεζούβιου. Χωρισμένοι σε 2 γκρουπ εδώ και με ακουστικά πάλι ο καθένας για δύο ώρες περιπατήσαμε στην Αρχαία Πόλη. Θαυμάσαμε τον Αρχαίο Ναό του Απόλλωνα και της Αρτέμιδος, την Πύλη του Νέρωνα, την Πανέμορφη Αρχαία Αγορά, τους πλακόστρωτους δρόμους, τις κατοικίες αρχόντων και απλών κατοίκων, αλλά και πορνεία που υπήρχαν πολλά, το Ιπποδρόμιο Πολεοδομικό Σύστημα κ.α. Μια πολιτεία όπως ήταν πριν 2000 χρόνια περίπου χωρίς τις σκεπές. Δεν υπάρχουν λόγια να περιγράψουμε τον θαυμασμό μας. Μετά την ξενάγηση πήραμε το δρόμο για το Μπάρι, σε μια ακόμη υπέροχη διαδρομή και στις 19:30 ξεκίνησε το πλοίο για την επι-

στροφή μας στην πόλη μας.

Μια ακόμη εκδρομή του Παγχαλκιδικού Συλλόγου τελείωσε με επιτυχία παρά τα απρόοπτα που υπήρχαν τα οποία αντιμετωπίστηκαν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στους οδηγούς των υπέροχων λεωφορείων που ταξιδέψαμε, οι οποίοι ήταν άψογοι σ' όλη την διαδρομή. Πολλά συγχαρητήρια στους ξεναγούς Γιώργο Κτενίδη, Γιώργο Κωστή και Δημήτρη Ζόγαλη που με ιδιαίτερη μαεστρία, σε συνεργασία με τους οδηγούς κατεύθυναν τα τρία λεωφορεία, ώστε να μην υπάρχει πουθενά καθυστέρηση και αναμονή. Καταπληκτικές και οι ξενάγησες τους, όπου δεν υπήρχαν τοπικοί ελληνόφωνοι ξεναγοί. Τους ευχαριστούμε θερμά. Τέλος συγχαρητήρια αξίζουν και σ' όλους τους εκδρομείς για την συνέπεια τους και την χωρίς κανένα παράπονο συμμετοχή τους όλες τις ημέρες. Γενικά η εκδρομή σχεδιάστηκε και εκτελέστηκε άψογα, με γενικό υπεύθυνο τον Γραμματέα του Συλλόγου Ιωάννη Κοτσάνη που επί μήνες, με πολύ κόπο, πολύ προσοχή και φροντίδα την οργάνωνε. Άξιοι συμπαραστάτες του τις ημέρες της εκδρομής, ο Πρόεδρος Μιχ. Καρτσιώτης που όπου χρειάζονταν έδινε λύσεις, η Αναστασία Δάφφα και ο Αβραάμ Παπαδόπουλος που ανά πάσα στιγμή έλυναν τυχόν προβλήματα που προέκυπταν στα λεωφορεία που ήταν επικεφαλής. Πολλά συγχαρητήρια.

Η παρουσίαση του βιβλίου του καθηγητή Ι. Τσίκουλα «Πράματα και θάματα της παιδικής μου ηλικίας». Τετάρτη 19 Οκτωβρίου 2016.

Την Τετάρτη 19 Οκτωβρίου 2016 και ώρα 20:00 στην Εστία του Π.Σ. έγινε η παρουσίαση του βιβλίου του ομοτ. Καθηγητή της Παιδιατρικής του Α.Π.Θ. Γιάννη Τσίκουλα στην αίθουσα μας η οποία ήταν γεμάτη ασφυκτικά, με τίτλο «Ο δικός μου Πολύγυρος, Πράματα, της παιδικής μου ηλικίας». Την παρουσίαση έκαναν οι : Σταύρος Αυγολούπης(καθηγητής Αστρονομίας του Α.Π.Θ.), Χρήστος Παπαγιάννης(Γεν. Αρχίατρος, ακτινολόγος) και ο Γιάννης Καραμίχος (Φιλολόγος – ποιητής). Την εκδήλωση παρακολούθησε πλήθος κόσμου (Πολυγυρινοί, μέλη του Π.Σ. και φίλοι) ενώ τίμησαν με την παρουσία τους τον συγγραφέα τα εκλεκτά τέκνα της Χαλκιδικής κ. Γ. Βαγιωνάς και Αστ. Ζωγράφος καθώς και επώνυμα μέλη της Πολυγυρινής κοινωνίας. Ο Γ.Γ. του Π.Σ. κ. Ι. Κοτσάνης ήταν ο συντονιστής της παρουσίασης.

Ο Στ. Αυγολούπης ανέδειξε με άκρως παραστατικό ύφος το ιλαρό κλίμα των αφηγημάτων του βιβλίου. Ο Χρ. Παπαγιάννης με την ευαισθησία που τον διακρίνει έφερε στο φως συγκινητικές ιστορίες του βιβλίου κάνοντας εύστοχα κοινωνικά σχόλια. Ο Γ. Καραμίχος με τη φιλολογική του σκέψη έκανε μια γενική λογοτεχνική αποτίμηση του βιβλίου επισημαίνοντας το ιδιαίτερο γλωσσικό, κοινωνικό εθμικό ενδιαφέρον του. Ο ίδιος ο συγγραφέας εμφανώς συγκινημένος ευχαρίστησε τους εκλεκτούς παρουσιαστές και με χαρισματικό τρόπο ξετύλιξε το τρυφερό, ευαίσθητο, νοσταλγικό και περιπαικτικό κλίμα των ιστοριών του αναδύοντας από το παρελθόν μνήμες οικείες σε όλους. Ο πρόεδρος του Π.Σ. κ. Μ. Καρτσιώτης ευχαρίστησε τους συντελεστές της παρουσίασης και με έμφαση αναφέρθηκε στο υψηλό επίπεδο των πολλών και εκλεκτών επιστημόνων της Χαλκιδικής.

Ακολούθησε παραδοσιακό κέρασμα από τη σύζυγο του Γ.Τ. κ. Τασούλα(Πλακωτό) με συνταγή φερμένη από τη Σαμφούντα και διανομή δωρεάν του βιβλίου σε όλους τους παρευρισκόμενους.

Η φθινοπωρινή συνεστίαση με το Μανώλη Μητσιά την Κυριακή 6 Νοεμβρίου 2016 στο FOCUS.

Την Κυριακή 6 Νοεμβρίου 2016 στο κέντρο FOCUS στη Θεσ/νίκη πραγματοποιήθηκε η φθινοπωρινή συνεστίαση του Π.Σ. με τιμώμενο πρόσωπο τον καταξιωμένο πανελληνίως για την καλλιτεχνική πορεία και για το ήθος του συμπατριώτη μας τραγουδιστή από τα Δουμπιά, Μανώλη Μητσιά. Ένα ανθρώπινο ποτάμι κατέκλυσε την αίθουσα με τη γλυκιά προσμονή της παρουσίας του. Εφτακόσια άτομα από κάθε γωνιά της Χαλκιδικής έδωσαν βροντερό παρών. Με φρενήρη χειροκροτήματα και θερμές εκδηλώσεις υποδέχτηκε το κοινό στο πάλκο τον Μ. Μητσιά που αμισθί προσφέρθηκε να ψυχαγωγήσει τους συμπατριώτες του. Ο πρόεδρος του Π.Σ. Μιχάλης Καρτσιώτης συγκινησιακά φορτισμένος υποδέχτηκε με θερμά λόγια τον καλλιτέχνη επισημιάνοντας το εύρος του ανδρός, το τραγουδιστικό ύψος και το ανθρώπινο ήθος καθώς και την «ευλογία» να ερμηνεύσει κολοσσούς της Ελλ. Ποίησης και να συνεργαστεί με τους πιο καταξιωμένους Έλληνες συνθέτες. Με ιδιαίτερη υπερηφάνεια αναφέρθηκε στη γενέτειρα του Μανώλη με την οποία τον συνδέουν ξεχωριστοί δεσμοί. Στον υψηλό καλεσμένο προσφέρθηκε από τη νεαρή Δόμνα Αστ. Λυρτζή ανθοδέσμη και από τον Γ.Γ. Γιάννη Κοτσάνη ειδική πλακέτα, εκ μέρους ολόκληρης της Χαλκιδικής. Ο Μανώλης σε κλίμα απόλυτης εξοικείωσης, με σεβασμό και αυτογνωσία αναφέρθηκε στα παιδικά του χρόνια και στην τύχη που τον ευνόησε να μπει στις συντροφικές μεγαλώνυμων στιχουργών, ποιητών και συνθετών.

Το καθαρά τραγουδιστικό πρόγραμμα περιελάμβανε μεγάλες διαχρονικές επιτυχίες του συνοδεία πολυμελούς ορχήστρας έμπειρων μουσικών, που συνεπήραν το κοινό. Ευχάριστη έκ-

πληξη ήταν η σύμπραξη της χορωδίας μας υπό τον κ. Ν. Καλαϊτζή με τον καλλιτέχνη και η παρότρυνση του Μ. Μ. να τραγουδήσουν από κοινού Χαλκιδικιώτικα και Μακεδονίτικα τραγούδια. Η αναχώρηση του Μ. Μ. στις 4:30 σηματοδότησε και τη λήξη του α' μέρους.

Στο β' μέρος ακολούθησε η κλήρωση των λαχείων με πλούσια προσφορά προϊόντων από επώνυμους Χαλκιδ. επιχειρηματίες. Ο Π.Σ. τους ευχαριστεί θερμά. Λίστα με τα προϊόντα και τα ονόματα των δωρητών υπήρχε σε όλα τα τραπέζια. Η μικρή παρένθεση των δύο χαρισματικών μασαλιολόγων της Κατερίνας Βλάχου και του Αλέκου Δίανου με τα πιπεράτα μασάλια τους, σκόρπισε άφθονο γέλιο. Ακολούθησε το β' τραγουδιστικό πρόγραμμα από την ορχήστρα και μια χαριτόβρυτη τραγουδίστρια μέχρι τις βραδινές ώρες, ενώ η πίστα «πήρε φωτιά» από τους λικνιζόμενους χορευτές.

Την συνεστίαση τίμησαν με την παρουσία τους οι: Γεώργιος Βαγιωνάς ιατρός-βουλευτής, Αστέριος Ζωγράφος Δήμαρχος Πολυγύρου, Στέλλιος Βαλιάνος περιφερειακός σύμβουλος, Μαρία Λαθούρη-Πάργα αντιδήμαρχος Σιθωνίας, Χρήστος Παυλούδης πλοίαρχος Π.Ν., Δ/τής Ν.Δ.Β.Ε. κ.α.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: τη γενική ευθύνη της οργάνωσης είχε ο Γ. Γ. του Δ. Σ. κ. Ι. Κοτσάνης, ο οποίος για μια ακόμη φορά έδειξε την οργανωτική του εμπειρία και την προσήλωσή του στην επιτυχία. Σύσσωμο το Δ. Σ. πρωτοστάτησε με τον επιμερισμό ευθυνών, στην άψογη οργάνωση της συνεστίασης.

Σημειώνεται ότι ο υπέροχος ο αξιαγάπητος λόγω χαρακτήρα και προσωπικότητας κ. Φώτης Ταλέας, μερίμνησε και για δεύτερη χρονιά ήρθε από Ιερισσό ένα πλήρες λεωφορείο και παρευρέθηκε στην αλησμόνητη εκδήλωση.

Μανώλη σ' ευχαριστούμε και πάλι.

* * *

Η δράση άλλων Συλλόγων και φορέων

Της Ένωσης Βαβδινών Θεσσαλονίκης

Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο της Ένωσης Βαβδινών Θεσσαλονίκης «Νικόλαος Γερμανός», συγκροτήθηκε σε σώμα για την περίοδο 2016-2018 ως εξής:

Πρόεδρος: ΒΟΥΓΙΟΥΚΑ ΕΥΑΝΘΙΑ

Α' Αντιπρόεδρος: ΜΠΙΤΛΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Β' Αντιπρόεδρος: ΚΡΟΥΣΤΑΛΑΚΗ ΒΙΤΛΗ ΣΤΕΛΛΑ

Γ. Γραμματέας: ΜΠΙΤΛΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ειδικός Γραμματέας: ΑΓΡΑΦΙΩΤΗΣ ΑΧΙΛΛΕΑΣ

Ταμίας: ΜΠΟΥΛΑΚΗ ΕΙΡΗΝΗ

Μέλη: ΖΕΡΒΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, ΚΑΡΡΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΖΟΥΡΟΠΟΥΛΟΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Του Παγκαλκιδικιώτικου Συλλόγου Αθηνών

"Αφανείς Αγιορείτες στον Μακεδονικό Αγώνα"

Με αυτό το εξαιρετικό ενδιαφέρον θέμα πραγματοποιήθηκε ομιλία στις 6 Νοεμβρίου στην Αθήνα (πολιτιστικό κέντρο "Μελίνα" του δήμου Αθηναίων, στην αίθουσα "Οδοιπορικό της παλαιάς Αθήνας) από τον πρώην βουλευτή Χαλκιδικής, δρ. Βασίλειο Πάππα, Πρόεδρο της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Χαλκιδικής και Γενικό Γραμματέα της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών.

Η εκδήλωση αυτή πραγματοποιήθηκε από τον Πολιτιστικό Παγκαλκιδικιώτικο Σύλλογο Αθηνών ο «Αριστοτέλης» με την υποστήριξη της Ομοσπονδίας Συλλόγων Κεντρικής Μακεδονίας Αττικής και

του Οργανισμού Πολιτισμού Αθλητισμού και Νεολαίας του Δήμου Αθηναίων.

Προλογίζοντας και χαιρετίζοντας την εκδήλωση ο Πρόεδρος του Συλλόγου μας κ. Γεώργιος Σουλινάρης επισήμανε την πρωτοτυπία του θέματος της ομιλίας του κ. Πάππα και αναφέρθηκε εκτενώς στο βιογραφικό του ομιλητή.

Κατά την ανάπτυξη του θέματος ο ομιλητής κ. Β.Ν. Πάππας έδωσε πολλά ανέκδοτα στοιχεία από την έρευνά του στα Αγιορειτικά Αρχεία τα οποία είδαν για πρώτη φορά το φως της δημοσιότητας και εντυπωσίασαν το κοινό.

Κατά την προσέλευση των προσκεκλημένων και πριν την έναρξη της ομιλίας προβλήθηκε άγνωστο στο ευρύ κοινό φωτογραφικό υλικό που αποτύπωνε την συμμετοχή των Αγιορειτών μοναχών

στον Μακεδονικό Αγώνα.

Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους μέλη του Συλλόγου μας, μέλη της Ομοσπονδίας Συλλόγων Κεντρικής Μακεδονίας Αττικής καθώς και της Παμμακεδονικής Συνομοσπονδίας, ο εκπρόσωπος του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Αθηνών κ. Αθηναγόρας και ο πρώην Υπουργός και πρώην Δήμαρχος Αριστοτέλη κ. Χρήστος Πάχτας.

Το ευρύ κοινό θα έχει την ευκαιρία να γνωρίσει εκτενώς τα αποτελέσματα της έρευνας του κ. Πάππα μέσα από το βιβλίο του "Η Αθωνική Πολιτεία στους Εθνικούς Αγώνες", το οποίο τελεί υπό έκδοση.

Του Συλλόγου Ιερισσιωτών Θεσσαλονίκης

Ο Σύλλογος Ιερισσιωτών Θεσσαλονίκης ανέπτυξε τις εξής δράσεις:

•22/5/2016 : Στην αίθουσα της ΙΛΕΧ διεξαγωγή αρχαιρεσιών για την ανάδειξη του νέου Δ.Σ του Συλλόγου για την επόμενη 2ετία με την εξής σύνθεση: Πρόεδρος - Νικόλαος Μπούλος, Αντιπρόεδρος - Γεώργιος Πασχαλίδης, Γραμματέας - Νίκη Καλαϊτζή, Ταμίας - Θεόφιλος Αλεξανδρίδης, Μέλη - Αλέκα Μούτσιου, Χρυσούλα Κεφαλά, Γλυκερία Κακούρη. Εξελεγκτική επιτροπή: Πρόεδρος - Μαίρη Παντελιάδου, Μέλη - Μαίρη Σαμαρά, Ιωάννα Κεφαλά.

Οι καλοκαιρινές εκδηλώσεις του Συλλόγου στην γενέτειρά του πραγματοποιήθηκαν κατά τα καθιερωμένα ως εξής:

•19-20/6/2016 : Συμμετοχή στο πανηγύρι του Προφήτη Ηλία και προσφορά με δική του δαπάνη, της παραδοσιακής ορχήστρας.

•4/8/2016 : Προσκυνηματική εκδρομή στον Ι.Ν Μεγάλης Παναγίας σε συνεργασία με τον Σύλλογο "Φίλοι Περιβάλλοντος" της Ιερισσού.

•12/8/2016 : Τελετή της καθιερωμένης αρτοκλασίας στο εξωκλήσι του Αγίου Παύλου και συγκέντρωση χρημάτων για βοήθεια άπορων οικογενειών της Ιερισσού.

•18/8/2016 : Συμμετοχή στον λαμπρό εορτασμό της βραδιάς πανσελήνου στο λόφο της Αρχαίας Ακάνθου, σε συνεργασία με τον Σύλλογο "Φίλοι Περιβάλλοντος" Ιερισσού.

•20/8/2016 : Αντάμωμα Αγάπης και αποχαιρετισμός του καλοκαιριού, σε κοσμικό κέντρο της Ιερισσού με μεγάλη συμμετοχή μελών και φίλων του Συλλόγου.

•8/9/2016 : Συμμετοχή στο μεγάλο πανηγύρι Γεννήσεως της Θεοτόκου της Ιερισσού και προσφορά διαφόρων εδεσμάτων στους επισκέπτες από τον Σύλλογο.

Εκτός όλων τούτων, ο Σύλλογος κατά το διάστημα του καλοκαιριού έδωσε δείγμα συμπαράστασης στην γενέτειρά του, διαθέτοντας σεβαστό χρηματικό ποσό για την περίφραξη του Αρχαίου Λόφου της Ακάνθου.

Συμμετείχε στον έρανο ο οποίος διενεργήθηκε στην Ιερισσό για σοβαρό φιλανθρωπικό σκοπό καθώς και ακόμη δώρισε στο 1ο Δημοτικό σχολείο 4 καλαίσθητα παγκάκια για τον προαύλιο χώρο του. Εν συνεχεία ο Σύλλογος προγραμματίζει για την 27η Νοεμβρίου, ημέρα Κυριακή, ημερήσια εκδρομή στην πόλη της Καβάλας και στους Φιλίππους ακολουθώντας πιστά το πρόγραμμά του.

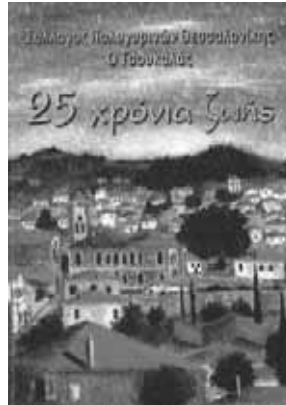
Του Συλλόγου Πολυγυρινών Θεσ/νίκης «Ο ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ».

Παρουσίαση του βιβλίου "25 ΧΡΟΝΙΑ ΖΩΗΣ".

Την Τετάρτη, 9/11/2016 και ώρα 8 μ.μ., στην «ΕΣΤΙΑ» του Παγχαλκιδικού Συλλόγου πραγματοποιήθηκε εκδήλωση, με κύρια θέματα: α) την παρουσίαση του βιβλίου του Συλλόγου Πολυγυρινών, με τίτλο : «Σύλλογος Πολυγυρινών Θεσ/νίκης Ο ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ, 25 χρόνια ζωής», β) την αναφορά στην 25/χρονη δημιουργική πορεία του Συλλόγου, από της ιδρύσεώς του (1989) και μέχρι σήμερα και γ) την ανακοίνωση της ολοκλήρωσης του κύκλου ζωής

του. Στην εκδήλωση παραβρέθηκε σύσσωμο το Δ.Σ. και μέλη του Συλλόγου Πολυγυρινών καθώς και ο Πρόεδρος, τα μέλη του Δ.Σ. και πολλά άλλα μέλη του Παγχαλκιδικού Συλλόγου. Την εκδήλωση παρουσίασε ο Γ. Γραμματέας του Παγχαλκιδικού Συλλόγου κ. Γιάννης Κοτσάνης.

Στην αρχή της εκδήλωσης, η Πρόεδρος του Συλλόγου Πολυγυρινών Κα Μαρία Μπουλάκη – Λυπηρίδη χαιρέτησε τους παρευρισκόμενους και αναφέρθηκε σε γενικές γραμμές στο

περιεχόμενο του βιβλίου και στην επιτυχημένη 25/ετή πορεία του Συλλόγου, τονίζοντας τις πολλές και ποικίλες δραστηριότητές του, όπως έργα φιλανθρωπίας και αλληλεγγύης, διαλέξεις ιατρικού, λογοτεχνικού, εθνικού και θρησκευτικού περιεχομένου, συναυλίες, ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές για την προβολή του τόπου μας και την διάδοση και διατήρηση της παράδοσης και εκδρομές, χορούς και συνεστιάσεις. Τέ-

λος αναφέρθηκε στις χορηγίες προς τα περιοδικά «Πολύγυρος» και «Παγχαλκιδικός Λόγος», χρηματικές δωρεές προς το Δήμο Πολυγύρου για κοινωφελή και εξωραϊστικά έργα της πόλης, καθώς και χρηματικές δωρεές για ενίσχυση του αθλητικού έργου του Α.Ο.Π. και την οικονομική ενίσχυση του εξωκκλησίου του Αγ. Αθανασίου, για βελτιωτικά έργα.

Ο Γ. Γραμματέας κ. Πάνος Βερροιώτης παρουσίασε το βιβλίο του Συλλόγου Πολυγυρινών, κάνοντας συγχρόνως εκτενή αναφορά στην επιτυχημένη 25/ετή πορεία του Συλλόγου και την ολοκλήρωση του κύκλου ζωής του και στη συνέχεια ανέφερε τα συμπεράσματα από μια γενικότερη έρευνα, σχετική με την ίδρυση, τη λειτουργία, την ακμή, την παρακμή και το μέλλον των πολιτιστικών συλλόγων που εδρεύουν στη Θεσ/νίκη και εκπροσωπούν χωριά και κωμοπόλεις της Χαλκιδικής.

Ο Αντιπρόεδρος κ. Γιάννης Τσικουλας αναφέρθηκε σε προσωπικές σκέψεις και σε προσωπικά βιώματα, σχετικά με τη συμμετοχή του στο Σύλλογο, από την ημέρα της ίδρυσής του και μέχρι την ολοκλήρωση της 25/ετούς πορείας του.

Ο Ταμίας του Συλλόγου κ. Απόστολος Κελιαφάνος, μέλος της Ιδρυτικής Επιτροπής και του πρώτου Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου, ανέφερε σε συντομία την ευτυχή συγκυρία της συμμετοχής του στην ίδρυσή του, γεγονότα από την πολύχρονη και επιτυχημένη πορεία του, αλλά και την ατυχή συγκυρία της συμμετοχής του στο τελευταίο Δ. Σ. που κλείνει τον κύκλο της ζωής του.

Στη συνέχεια προσφέρθηκε ανθοδέσμη στην τελευταία Πρόεδρο του Συλλόγου Κα Μαρία Μπουλάκη – Λυπηρίδη.

Τέλος, την εκδήλωση έκλεισε ο Πρόεδρος του Παγχαλκιδικού Συλλόγου κ. Μιχάλης Καρτσιώτης, ο οποίος αναφέρθηκε στη δημιουργική πορεία του Συλλόγου Πολυγυρινών και στην πολύ γόνιμη συνεργασία των δύο Συλλόγων. Ιδιαίτερη αναφορά έκανε στην μεγάλη προσφορά του Συλλόγου στο Δήμο Πολυγύρου για την εκτέλεση σημαντικών κοινωφελών και εξωραϊστικών έργων, καθώς και στην προσφορά του στον αθλητισμό και στους άλλους τομείς της κοινωνικής ζωής της πόλης. Τέλος, ευχαρίστησε το Δ.Σ. του Συλλόγου Πολυγυρινών για τις δύο χορηγίες προς το περιοδικό «Παγχαλκιδικός Λόγος». Π. Β.

Του Συλλόγου Απανταχού Ταξιαρχιωτών

Α) 9ο ανάμωμα των Απανταχού Ταξιαρχιωτών με τους μόνιμους κατοίκους και τους φίλους του χωριού μας 3-9-2016

Με επιτυχία πραγματοποιήθηκε η καθιερωμένη ετήσια εκδήλωσή μας το πρώτο Σάββατο του Σεπτεμβρίου, 3-9-2016, στην πλατεία του χωριού μας. Την εκδήλωση άνοιξε με ένα σύντομο χαιρετισμό ο Πρόεδρος του Συλλόγου κ. Αστέριος Λυρτζής καλώντας όλους τους Συλλόγους και τους φορείς του χωριού για συνεργασία και ομαδική δουλειά, για να επιτευχθεί το καλύτερο αποτέλεσμα για το χωριό. Στη συνέχεια έδωσε το λόγο στην Πρόεδρο του Τοπικού Συμβουλίου του χωριού μας κ. Φωτεινή Μπόλματη, η οποία καλωσόρισε τους Απανταχού Ταξιαρχιώτες και ευχαρίστησε το σύλλογο για τις εκδηλώσεις που διοργανώνει στο χωριό. Ακολούθησε ο χοροδιδάσκαλος του Παγκυβερνητικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ» κ. Θεόδωρος Φλώρος ο οποίος έκανε μικρή ανάλυση των παραδοσιακών χορών που θα παρουσίαζε το χορευτικό του Συλλόγου. Για άλλη μια φορά το χορευτικό κέρδισε τα θερμότερα χειροκροτήματα των παρευρισκομένων. Μετά ακολούθησε λαϊκό γλέντι με ζωντανή μουσική και μεγάλο κέφι όλων των συμμετεχόντων, που κράτησε μέχρι πρωΐας. Σε όλη τη διάρκεια της βραδιάς προβαλλόταν, σε μεγάλη οθόνη, παλιές ασπρόμαυρες φωτογραφίες από εκδηλώσεις του χωριού.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου Απανταχού Ταξιαρχιωτών ευχαριστεί όλους του Ταξιαρχιώτες (Απανταχού και Μόνιμους) και τους φίλους του χωριού μας για τη συμμετοχή τους στην εν λόγω εκδήλωσή. Να μας έχει ο Θεός γερούς ώστε ανάλογες εκδηλώσεις να επαναληφθούν και του χρόνου με την ίδια επιτυχία.

Β) Φθινοπωρινή εκδρομή.

Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκε η τετραήμερη εκδρομή του Συλλόγου μας στη Σκύρο στις 15,16,17,18/9/2016, με το παρακάτω συνοπτικό πρόγραμμα

-Την πρώτη μέρα μετά από μικρές στάσεις για καφέ και μια μεγαλύτερη στάση στη Χαλκίδα, φτάσαμε στην Κύμη από όπου πήραμε το πλοίο για τη Σκύρο. Μετά το βραδινό φαγητό απολαύσαμε το ποτό μας στο μπαράκι του ξενοδοχείου.

-Τη δεύτερη μέρα μετά από επίσκεψη στο Μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου στο Κάστρο, το Λαογραφικό Μουσείο του Μάνου Φαλιτίτς και το Αρχαιολογικό Μουσείο, περιηγήθηκαμε στα σοκάκια της Χώρας, όπου ήπιαμε τον καφέ μας. Φάγαμε μεσημεριανό και ήπιαμε τα ουζάκια μας σε παραλιακές ταβέρνες του νησιού. Επιστρέψαμε στο ξενοδοχείο για απογευματινό μπάνιο στην πισίνα και τη θάλασσα. Μετά από το βραδινό φαγητό στο ξενοδοχείο επισκεφτήκαμε τη Χώρα για νυχτερινή βόλτα και διασκέδαση.

-Την άλλη μέρα περιηγήθηκαμε περιμετρικά το νησί, είδαμε τις όμορφες παραλίες του, τα σκυριανά αλογάκια, ήπιαμε καφέ στη Χώρα και φάγαμε μεσημεριανό σε παραλιακές ταβέρνες. Όπως και την προηγούμενη μέρα επιστρέψαμε στο ξενοδοχείο για απογευματινό μπάνιο στην πισίνα και τη θάλασσα. Το βράδυ, μετά το φαγητό, στο μπαρ του ξενοδοχείου διοργανώσαμε ένα μικρό «γλεντάκι» με CD μέχρι τα «περασμένα» μεσάνυχτα.

-Την τελευταία μέρα επισκεφτήκαμε για καφέ τη Λιναριά, που είναι το λιμάνι του νησιού και πήραμε το δρόμο της επιστροφής

Γ) Προσεχείς εκδηλώσεις:

Για τις προσεχείς εκδηλώσεις, τη γενική συνέλευση, τις εκλογές και την κοπή πίτας, τον ετήσιο χορό του Συλλόγου, τις εκδρομές κλπ, τα μέλη μας θα ενημερωθούν με την καθιερωμένη χριστουγεννιάτικη επιστολή. Φυσικά όλοι μπορούν να ενημερώνονται και να αντλούν περισσότερες πληροφορίες για το σύλλογο και το χωριό μας, από την ιστοσελίδα του Συλλόγου των Απανταχού Ταξιαρχιωτών Χαλκιδικής, στη διεύθυνση <http://www.taxiarchis.net>, το facebook του Συλλόγου, το κανάλι του Συλλόγου στο youtube/taxiarchisdotnet όπου μπορούν να δουν όλα τα ανηρτημένα βίντεο. **Σ.Λ.**

Του Συλλόγου Λειβαδιωτών Θεσσαλονίκης

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Εκπολιτιστικού Συλλόγου Λειβαδιωτών Θεσσαλονίκης που εξέλεξε η Γ.Σ. της 3ης Οκτωβρίου 2016, έχει ως εξής: Δημήτρης Β. Γουδήρας, πρόεδρος, Δημήτρης Κελαναστάς, αντιπρόεδρος, Αθανασία Κομήτου, γραμματέας, Ιωάννης Τερζής, ταμίας, Φωτεινή Παγώνη, μέλος.

Η δράση και το πρόγραμμα θα ανακοινωθούν στο επόμενο τεύχος.

* * *

ΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΜΑΣ ΓΙΟΡΤΑΣΑΝ ΤΟ ΕΠΕΤΕΙΑΚΟ ΕΤΟΣ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ ΜΕ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΔΙΗΜΕΡΙΔΕΣ

Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Ο Σύλλογος Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Χαλκιδικής «Ο Αριστοτέλης» συμμετέχοντας στον παγκόσμιο εορτασμό των 2400 χρόνων από τη γέννηση του μέγιστου των φιλοσόφων Αριστοτέλη του Σταγειρίτη οργάνωσε και πραγματοποίησε διημερίδα στις 8 και 9 Οκτωβρίου 2016, στις πανεπιστημιακές εγκαταστάσεις του Ταξιάρχη Χαλκιδικής με κεντρικό θέμα «Η διαχρονικότητα του Αριστοτέλη. Στη διημερίδα εξέχοντες πανεπιστημιακοί δάσκαλοι και άλλοι επιστήμονες ανέπτυξαν θέματα σχετικά με τη ζωή και το έργο του μεγάλου φιλοσόφου, ώστε να ξαναθυμηθούν οι παλιοί και να μάθουν οι νεότεροι τη προσφορά του στις επιστήμες, η οποία τον έχει κατατάξει στην κορυφή της παγκόσμιας πνευματικής πυραμίδας.

Τη πρώτη μέρα στη διημερίδα συμμετείχαν με εισηγήσεις οι κ.κ. α) Σταύρος Αυγολούπης, καθηγητής της αστρονομίας του ΑΠΘ με θέμα: Το αριστοτελικό κοσμολογικό σύστημα με την οπτική της σύγχρονης Αστρονομίας και β) Ζαχαρίας Σκούρας, καθηγη-

τής Βιολογίας και γενετικής στο Α.Π.Θ. με θέμα: Οι αντιλήψεις του Αριστοτέλη για τη ζωή. Ο Κωνσταντίνος Σισμανίδης, αρχαιολόγος, διδάκτωρ της κλασικής αρχαιολογίας του ΑΠΘ και ανασκαφέας των αρχαίων Σταγειρίων, ξενάγησε τους συνέδρους στα αρχαία Στάγειρα όπου και ο τάφος-μνημείο του Αριστοτέλη.

Τη δεύτερη ημέρα συμμετείχαν με εισηγήσεις οι κ.κ. σχολικοί

σύμβουλοι της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ν, Χαλκιδικής: α) Γεώργιος Μπότσας με θέμα: Η μεταγνώση στον Αριστοτέλη, β) Απόστολος Παρασκευάς με θέμα: Οι μαθητές των Σχολείων της Γ' Περιφέρειας Χαλκιδικής στα χνάρια του Αριστοτέλη, γ) Ευάγγελος Κελεσίδης με θέμα: Η σκέψη του Αριστοτέλη για τη συγκρότηση της παιδείας του 21ου αιώνα και δ) Ραχήλ Μαρτίδου με θέμα: Ο Αριστοτέλης και οι ιδέες του για την προσχολική αγωγή.

Την ημερίδα χαιρέτισαν: η Διευθύντρια Πρωτοβάθμιας Εκπ/σης Ν. Χαλκιδικής κ. Ευτυχία Παπανικολάου, ο οργανωτικός γραμματέας του Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Ελλάδος κ. Τριαντάφυλλος Οικονόμου, και ο Αντιδήμαρχος του Δήμου «Αριστοτέλης» καθηγητής του ΑΠΘ κ. Χαράλαμπος Λαζαρίδης.

Στους εισηγητές και επισήμους παρισταμένους και σε όσους συντέλεσαν στην άρτια πραγματοποίηση της διημερίδας, ο πρόεδρος του Συλλόγου κ. Γρηγόριος Αθ. Σακκάς εξέφρασε εκ μέρους της οργανωτικής επιτροπής τις ευχαριστίες και τα συγχαρητήρια.

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Η Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Χαλκιδικής και το

Οι σύνεδροι στα Αρχαία Στάγειρα

Γραφείο Σχολικών Δραστηριοτήτων, σε συνεργασία με το Δήμο Αριστοτέλη, διοργάνωσαν διημερίδα με θέμα «ο Αριστοτέλης στην Εκπαίδευση» στο Αριστοτέλειο Πνευματικό Κέντρο στην Ιερισσό, το Σάββατο 1 και Κυριακή 2 Οκτωβρίου 2016. Η διημερίδα έγινε στα πλαίσια εορτασμού του Παγκόσμιου Έτους Αριστοτέλη 2016 και τελούσε υπό την αιγίδα του ΥΠ.Π.Ε.Θ. Απευθύνθηκε στους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές, αλλά και το ευρύτερο κοινό της Χαλκιδικής και είχε ιδιαίτερα μεγάλη επιτυχία. Στις εργασίες της Διημερίδας συμμετείχαν πάνω από 100 άτομα – κυρίως εκπαιδευτικοί – ακόμη και από την Αθήνα, Κέρκυρα, Σέρρες, Θεσσαλονίκη, μέχρι και γερμανοί φιλέλληνες τουρίστες. Τη Διημερίδα τίμησαν με την παρουσία τους (σε ολόκληρη την εκδήλωση) και απεύθυναν χαιρετισμούς ο Υφυπουργός Παιδείας κ. Πελεγρίνης (καθηγ. Φιλοσοφίας), ο Δ/ντής Σπουδών Δ.Ε. του ΥΠ.Π.Ε.Θ. κ. Μποφυλάτος, ο Περιφερειακός Δ/ντής Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης Κεντρ. Μακεδονίας κ. Ανανάδης, η Διευθύντρια Β/θμιας Εκπ. Χαλκιδικής κ. Τσέκου, η βουλευτής Χαλκιδικής κ. Ιγγλέση, ο Δήμαρχος Δ. Αριστοτέλη κ. Ζουμπάς, ο αντιδήμαρχος κ. Λαζαρίδης και λοιποί εκπρόσωποι των τοπικών αρχών (εκκλησίας, δήμου) και τοπικών φορέων (τουριστικών, κλπ).

Στη διημερίδα συμμετείχαν με εισηγήσεις τους καθηγητές Πανεπιστημίου, επιστήμονες και εκπαιδευτικοί. Μαθητές και εκπαιδευτικοί σχολείων της Χαλκιδικής παρουσίασαν ερευνητικές εργασίες, πολιτιστικά προγράμματα και δράσεις που πραγματοποίησαν με αφορμή τη ζωή και το έργο του Αριστοτέλη. Το

πρόγραμμα περιλάμβανε επίσης πολιτιστικού και εκπαιδευτικού περιεχομένου επισκέψεις και ξεναγήσεις στο Άλσος - Πάρκο του Αριστοτέλη και στον αρχαιολογικό χώρο των Αρχαίων Σταγείρων. Για τους οργανωτές της Διημερίδας είχε ιδιαίτερη σημασία η συμμετοχή μαθητών και εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης (και με εισηγήσεις) και η διάχυση του Αριστοτελικού έργου σε όλη τη σχολική κοινότητα και την τοπική κοινωνία.

Οι εισηγητές και τα θέματα που ανέπτυξαν:

1) Σάββατο 1 Οκτωβρίου

Η κ. Δήμητρα Σφενδόνη – Μέντζου, ομότιμη καθηγήτριας Φιλοσοφίας της Επιστήμης του Α.Π.Θ., Πρόεδρος του Δ.Ι.Κ.Α.Μ., με θέμα: «Αριστοτέλης 2400 Χρόνια. Η διαχρονικότητα και επικαιρότητα του Αριστοτελικού έργου». Ο κ. Σταύρος Αυγολούπης, καθηγητής Αστρονομίας Α.Π.Θ., μέλος του Δ.Σ. του Δ.Ι.Κ.Α.Μ., επίλεκτο μέλος του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, με θέμα «Ο Αριστοτέλης στην επιστήμη της Αστρονομίας σήμερα». Η κ. Χριστίνα Κούρφαλη, δρ. φιλολογίας -συγγραφέας, Δ/ντρια του ΓΕΛ Ν. Καλλικράτειας με θέμα «Διαπλάθοντας τον χαρακτήρα μας με την καθοδήγηση του Αριστοτέλη».

Ο κ. Χρήστος Ντικμπασάνης, θεολόγος -συγγραφέας, καθηγητής του ΓΕΛ Κασσάνδρας, με θέμα «Η Αριστοτελική ευτυχία ως μεσότητα της καλής ζωής». Η κ. Γεωργία Τεμπέλη, κλασική φιλόλογος – αρχαιολόγος, με θέμα «Ο Αριστοτέλης στα σχολικά εγχειρίδια της αρχαίας ελληνικής γραμματείας». Ο κ. Μιχάλης Γεωργιάδης, Σχολικός Σύμβουλος Φιλολόγων Χαλκιδικής, με θέμα «Το πρόβλημα της παιδείας στη φιλοσοφία του Αριστοτέλη». Το πρόγραμμα έκλεισε με παρουσίαση των κοινών δράσεων της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Χαλκιδικής και του Δήμου Αριστοτέλη στα πλαίσια του έτους Αριστοτέλη : α. ανακοίνωση προκήρυξης Διαγωνισμού δοκιμίου στα σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπ/σης Χαλκιδικής, με θέμα τη φιλοσοφική θεώρηση του Αριστοτέλη που συνδέει την παιδεία με την ευδαιμονία του ανθρώπου (με τη λήξη του διαγωνισμού βράβευση των εργασιών που θα διακριθούν σε ειδική εκδήλωση) και β. υλοποίηση δράσης με θέμα: «Οι μαθητές δημιουργούν οδηγό ξενάγησης στα μέρη που έζησε ο Αριστοτέλης». Έγινε μια εκπληκτική παρουσίαση του ψηφιακού οδηγού ξενάγησης από το Γενικό Λύκειο Πολυγύρου και την υπεύθυνη καθηγήτρια κ. Καραμπατάκη και παράδοσή του στο Δήμο Αριστοτέλη για περαιτέρω χρήση.

2) Κυριακή 2 Οκτωβρίου

Ο πρωινός κύκλος ξεκίνησε από τον κ. Αριστείδη Κωνσταντινίδη, πολιτικό μηχανικό –εκπαιδευτικό, Υπεύθυνο Σχολικών Δραστηριοτήτων της ΔΔΕ Χαλκιδικής, με θέμα «Δράσεις και Προγράμματα των σχολείων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Χαλκιδικής για το έτος Αριστοτέλη» και την κ. Μαρία Καραμπατάκη, φιλόλογο του ΓΕΛ Πολυγύρου, με θέμα «Αριστοτέλης, ένας σύγχρονος δάσκαλος». Στη συνέχεια το «Αριστοτέλειο» Λύκειο Ιερισσού, με την υπεύθυνη καθηγήτρια κ. Μαρία Χασάπη, θεολόγο, παρουσίασε το Πολιτιστικό Πρόγραμμα – Ερευνητική Εργασία «Αριστοτέλης: Γνωριμία με τη ζωή και το έργο του». Το Γυμνάσιο Παλαιχωριού με την υπεύθυνη καθηγήτρια κ. Γεωργία Τσιούκα, φιλόλογο, παρουσίασε το Πολιτιστικό Πρόγραμμα «Αριστοτέλης: χτες, σήμερα, αύριο». Ακολούθησε το Γενικό Λύκειο Πολυγύρου, με ομάδα μαθητών/αποφοίτων και την υπεύθυνη καθηγήτρια κ. Καραμπατάκη με παρουσίαση ποικίλων δράσεων του σχολείου στα πλαίσια του Δικτύου ASP NET σχολείων συνεργαζόμενων με την UNESCO.

Επιστολές που λάβαμε

ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑΣ

29 Σεπτεμβρίου 2016

Μόλις παραλάβαμε το βιβλίο του κ. Παπαιοκονόμου Νικόλαου με θέμα "Προσωπογραφία Αγωνιστών 1821" μέσω του κ. Κωνσταντινίδη Αριστείδη και θα θέλαμε να σας ευχαριστήσουμε για την προσφορά σας.

Είμαστε βέβαιοι ότι ένα τέτοιο βιβλίο θα κοσμήσει την ήδη πλούσια βιβλιοθήκη μας και θα είναι πολύ χρήσιμο για τους μαθητές μας.

Στους καιρούς που ζούμε είναι επιτακτική η ανάγκη οι μαθητές να γνωρίζουν την ιστορία της πατρίδας τους πόσο μάλλον και του τόπου τους.

Η Διευθύντρια
Ελένη Νικήτα

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΗΜΑΝΤΡΩΝ

Σήμαντρα 3-10-2016

Ευχαριστήριο

Η σχολική κοινότητα του Δημοτικού Σχολείου Σημάντρων, **καταθέτει θερμές ευχαριστίες** για τη δωρεά χορήγηση του βιβλίου: Ν. Εμ. Παπαιοκονόμου, 2016, "Προσωπογραφία Αγωνιστών του 1821 από τη Χαλκιδική και τη Θεσσαλονίκη".

Η χορηγία αυτή συμβάλλει ουσιαστικά στον εμπλουτισμό της σχολικής μας βιβλιοθήκης, αλλά και ιδιαίτερα στον εμπλουτισμό της βιβλιογραφίας της τοπικής μας ιστορίας. Σας ευχαριστούμε...!!!

Με εκτίμηση,
Η Διευθύντρια του Σχολείου
Καλλιόπη Γ. Μετζίκη

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΓΑΛΑΤΙΣΤΑΣ

14 Νοεμβρίου

Αξιότιμοι κύριοι στο τεύχος 28 του περιοδικού σας γίνεται εκτενής αναφορά στον εορτασμό της 195ης επετείου της μάχης των Βασιλικών (Καπετάν Χάψας) του 1821 την Κυριακή 12 Ιουνίου 2016. Συγκεκριμένα αναφέρεστε στην παρουσία του Γυμνασίου Γαλάτιστας με τη σημαία του Σχολείου τους. Την συγκεκριμένη όμως ημέρα τον εορτασμό της επετείου της μάχης των Βασιλικών τίμησε, ως όφειλε και το Δημοτικό Σχολείο Γαλάτιστας με τη σημαία του Σχολείου, το σημαιοφόρο και τους παραστάτες συνοδευόμενο από την εκπαιδευτικό κ. Τρομπούκη Ολυμπία. Θεωρώντας ότι η παράλειψη της μη αναφοράς του Σχολείου μας δεν ήταν εσκεμμένη, ευελπιστούμε σε επανόρθωση σε επόμενο τεύχος.

Με εκτίμηση,
Η Διευθύντρια του Σχολείου
Κακαρικού Άννα ΠΕ 06

Απάντηση: Έχετε δίκιο. Ήταν παράλειψή μας. Ζητούμε συγγνώμη. Του χρόνου τον Ιούνιο, με το καλό, θα σας περιμένουμε πάλι και να είστε βέβαιοι ότι η παρουσία σας θα τονιστεί ιδιαίτερα. Μάλιστα καλό θα είναι να έρθετε περισσότερα παιδιά, ώστε να μας πείτε και κανένα εορταστικό τραγούδι.

Το Δ.Σ.

Συγχαρητήρια

Ο φέρελπις νέος **Θεόφιλος Παπαδόπουλος του Αβραάμ και της Άννας**, μέχρι τούδε λέκτορας του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης, στο τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών (Ξάνθη), προήχθη σε Επίκουρο καθηγητή.

Ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος απευθύνει θερμά συγχαρητήρια στο νέο επιστήμονα και τους ευτυχείς γονείς του και εύχεται γρήγορα να ανεβεί τα υπόλοιπα σκαλοπάτια της πανεπιστημιακής ιεραρχίας και να διακριθεί στην επιστήμη που διακονεί. Και καλή τύχη!

Ζητείται χορηγός

Ζητείται χορηγός για το μεθεπόμενο 31ο τεύχος Απριλίου-Ιουνίου 2017, γιατί το επόμενο, δηλαδή το 30ό Ιανουαρίου-Μαρτίου 2017, θα το επιχορηγήσει ο Δήμος Πολυγύρου, όπως το ανακοίνωσε ο Δήμαρχος κ.

Αστέριος Ζωγράφος κατά παρουσίαση του βιβλίου του καθηγητή **Γιάννη Τσίκουλα** στην αίθουσα του Παγχαλκιδικού Συλλόγου στις 9 Νοεμβρίου 2016. Η χορηγία ανέρχεται σε 1980 ευρώ για την έκδοση ενός τεύχους.

Για εκδήλωση ενδιαφέροντος στο τηλέφωνο του προέδρου κ. **Μιχαήλ Καρτσιώτη** 6946470157.

Η ΧΟΡΗΓΙΑ

Χορηγός του παρόντος 29ου τεύχους είναι και πάλι

Ο Σύλλογος Πολυγυρινών Θεσσαλονίκης Ο ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ

Το Δ.Σ. και ο κόσμος του Παγχαλκιδικού Συλλόγου

Ευχαριστεί

και πάλι εκ βαθέων τον **Σύλλογο Πολυγυρινών** Θεσσαλονίκης «Ο Τσουκαλάς» και ιδιαίτερα την πρόεδρο του Δ.Σ. ερίτιμη Κυρία **Μαρία Μπουλάκη** και τα μέλη του Δ.Σ., που για δεύτερη φορά γίνονται χορηγοί της έκδοσης του Παγχαλκιδικού Λόγου. Σημειώνεται ότι με χορηγία του Συλλόγου Πολυγυρινών Θεσσαλονίκης και εξ ημισείας με χορηγία του αείμνηστου Θωμά Θεοδωρίδη είχε εκδοθεί το 22ο τεύχος του περιοδικού μας. Είχαμε εγγράψει τότε το Σύλλογο στον κατάλογο των χορηγών. Με τη νέα του χορηγία θα εγγραφεί και στο χρυσό κατάλογο των Δωρητών, ώστε να μνημονεύεται εσαεί η ευγενική χειρονομία και να αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση.

Εδώ κρίνουμε σκόπιμο να επαναλάβουμε τη συμβολή αξίων τέκνων του Πολυγύρου στη ζωή και δράση του Παγχαλκιδικού Συλλόγου: Πολυγυρινός ήταν ο ιδρυτής το 1903 και πρώτος πρόεδρος του **ιατρός Γεώργιος Παπανικολάου-Σκωτ**. Πολυγυρινός ήταν ο νομικός, ιστοριοδίφης και βουλευτής **αείμνηστος Στέφανος Κότσιανος**, που μετά τις πολεμικές περιπέτειες της δεκαετίας 1940-50 επανίδρυσε το 1952 τον Παγχαλκιδικό και ανέλαβε την προεδρία του και την ανασυγκρότησή του. Και σήμερα Πολυγυρινός είναι ο αντιπρόεδρος μας κ. **Πάνος Βερροιώτης** που υπηρετεί επί πολλά χρόνια ως μέλος και αντιπρόεδρος των Δ.Σ.

ΤΟ Δ.Σ.

ΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ

Μέχρι σήμερα χορηγοί του περιοδικού είναι:

**ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΓΙΩΝΑΣ (τ. 1-4), ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ (τ. 5-6),
ΕΥΡΥΔΙΚΗ ΜΑΣΑΛΑ-ΜΟΥΣΤΟΥ (τ. 7), ΜΟΣΧΟΣ ΜΟΣΧΟΣ (τ. 8),
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ & ΟΛΥΜΠΙΑ ΓΡΑΜΜΕΝΑ (τ. 9), ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ (τ. 10),
ΧΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑΣ (τ. 11), ΠΕΡΙΦ. ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ (τ. 12),
ΚΩΝ. & ΑΦΡ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ (τ. 13), ΔΗΜΟΣ ΣΙΘΩΝΙΑΣ (τ. 14),
ΜΑΓΔΑ ΚΕΚΕΡΗ-ΣΛΙΝΗ (τ. 15), ΗΛΕΚΤΡΑ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ (τ. 16),
ΕΛΛΗ, ΜΑΡΙΑ, ΚΑΙΤΗ & ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥΔΗ (τ. 17),
ΔΗΜΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ (τ. 18), ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΙΧΟΣ (τ. 19),
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΙΝΩΝ & ΘΩΜΑΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ (τ. 20),
ΧΡΗΣΤΟΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΓΛΟΥ (τ. 21), ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΙΤΖΙΟΣ (τ. 22),
ΕΚΜΕ Α.Ε. Ι. & Β. ΚΑΡΥΩΤΗΣ (τ.23), ΠΑΥΛΟΣ ΔΕΑΣ (τ. 24),
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΑΡΑΒΑΤΟΥ (τ. 25),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 26), ΟΡΕΣΤΗΣ ΣΙΜΩΝΗΣ (τ. 27),
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΙΤΖΙΟΣ (τ. 28), ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΙΝΩΝ (τ. 29).**

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ ΣΤΟΝ ΜΑΝΩΛΗ ΜΗΤΣΙΑ

Το Δ.Σ. διερμηνεύοντας τα αισθήματα όλων των Χαλκιδικιωτών εκφράζει τις άπειρες ευχαριστίες

στον **ΜΑΝΩΛΗ ΜΗΤΣΙΑ**

αναγνωρισμένο καλλιτέχνη (τραγουδιστή), που μεσουρανού για πενήντα χρόνια στο καλλιτεχνικό στερέωμα της Ελλάδας και όχι μόνο, εξαιρετο Χαλκιδικιώτη (από τα Δουμπιά) και επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας (Α.Μ. 1100), που ανταποκρινόμενος πρόθυμα σε πρόσκλησή μας ήρθε από την Αθήνα και τραγούδησε σε μια υπερπλήρη αίθουσα στη Θεσσαλονίκη, όπου οι Χαλκιδικιώτες πραγματοποιήσαμε την εφετινή Φθινοπωρινή μας Συνεστιάση (6-11-2016). Τα χειροκροτήματα που ακολουθούσαν κάθε τραγούδι ήταν πράγματι θερμά και δήλωναν αυθόρμητα τα αισθήματα των ακροατών, που για δυο και πλέον ώρες απολάμβαναν τον καλλιτέχνη και σιγοτραγουδούσαν μαζί του.

ΜΑΝΩΛΗ, ΚΑΜΑΡΙ ΚΑΙ ΠΕΡΦΑΝΙΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΜΑΣ, Σ' ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ.

Το Δ.Σ.

Σημ. Σχετικό ρεπορτάζ από την εκδήλωση στη σελίδα 47.

ΟΙ ΔΩΡΟΘΕΤΕΣ

Ζητήσαμε και με ΠΡΟΘΥΜΙΑ μας πρόσφερα τα προϊόντα τους οι παρακάτω δωροθέτες (επιχειρήσεις και ιδιώτες) τα οποία πλούτισαν τη Φθινοπωρινή μας Συνεστιάση (λαχειοφόρο αγορά) και έφεραν ένα καλό έσοδο στο ταμείο του Συλλόγου. Όλους τους ευχαριστήσαμε προφορικά την ημέρα εκείνη (6-11-2016), στη συνέχεια τους στείλαμε ευχαριστήρια επιστολή και σήμερα τους ευχαριστούμε και πάλι **δημόσια** γιατί τους αξίζει:

Αγροτικός Συνεταιρισμός Μεταγγιτίσιου με έδρα το Μεταγγίτσι.

Εταιρία επεξεργασίας ελαιών, ΔΕΑΣ Α.Ε., Ορμύλια.

Εταιρία προϊόντων ζύμης, ΑΦΟΙ Γ. ΛΑΛΙΩΤΗ Ο.Ε., Αρναία.

Μελισσοκομικός Συνεταιρισμός Νικήτης με έδρα τη Νικήτη.

Τυροκομείο ΒΑΛΜΑΣ Α.Ε. με έδρα την Παλαιόχωρα.

Τυροκομείο ΘΕΟΦ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ, με έδρα την Αρναία.

Οινοποιία ΚΛΑΟΥΝΤΙΑΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ με έδρα την Αρναία.

Παραγωγός Στόικος Παπαστόικος από το Μεταγγίτσι.

Παραγωγός Ιωάννης Βασιλειάδης από τη Μεταμόρφωση.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΘΕΡΜΑ ΟΛΟΥΣ.

Επίσης τις κυρίες της λαχειοαγοράς: Δάφνα Αναστασία, Εμμανουήλ Άννα, Ζιούπου Αναστασία, Καραβάτου Μάγδα, Κωστοπούλου Μάχη, Παρδάλη Άννα, Σαρδελλά Φρόσω, Τζούμα Κονδυλένια, Τσαμούρη Ελευθερία και Τσότσου - Κυργιαφίνη Άννα,

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΘΕΡΜΑ. Το Δ.Σ.

ΠΕΝΘΗ

Έφυγαν από τη ζωή:

Ο οφθαλμίατρος **Μιλτιάδης Μαυρουδής**, από τη Στρατονίκη, μέλος εν ζωή του Συλλόγου μας με Α.Μ.171.
 Η **Αύρα Καβακοπούλου-Τσολοδήμου**, σε ηλικία 101 ετών, δασκάλα εν ζωή, που υπηρέτησε για πολλά χρόνια στα Δημ. Σχολεία Αρναίας και Πολυγύρου.

Ο **Αναστάσιος Κυριακόπουλος**, έμπορος αθλητικών μεταλλίων, κυπέλων κλπ., από τη Μεγ. Παναγία, μέλος εν ζωή του Συλλόγου μας με Α.Μ. 278.

Ο Παγχαλκιδικός απευθύνει θερμα συλλυπητήρια στους οικείους τους ευχόμενος την εξ ύψους παρηγορία.
 ΑΙΩΝΙΑ ΤΟΥΣ Η ΜΝΗΜΗ.

Το Δ.Σ.

Ευχαριστίες

Τα παιδιά της αείμνηστης δασκάλας Αύρας Καβακοπούλου-Τσολοδήμου, Κώστας Παντ. Τσολοδήμος (Α.Μ.947) και Ζήσης Παντ. Τσολοδήμος, ευχαριστούν όλους όσοι τους συμπαραστάθηκαν στο πένθος τους για το θάνατο της μητέρας τους.

ΤΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ, ΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΕΣ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Αντιπρόσωπος: Δημήτριος Σμάγας
6942095999 (Αγ. Νικόλαος)

Ανταποκριτές:

Μεταγγιτσίου	Κατσίκας Γεώργιος 6946257817
Πυργαδικίων	Αγγελίδης Αλέξανδρος 6973016187

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΡΝΑΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: Παντελής Ζωγράφος
6956140250 (Αρναία)

Ανταποκριτές:

Αρναίας	Πάχτα Ζηνοβία 6937313294
Βαρβάρας	Τσιάλη Λεμονιά 6946525098
Μεγ. Παναγίας	Κατραντσιώτου Ελένη 6977337556
Νεοχωρίου	Χιούτης Κων/ντίνος 6945255403
Ολυμπιάδας	Αναστασίου Βασίλειος 6977775105
Παλαιοχωρίου	Τσιάλης Ευστ. Γεώργιος 6974061900
Στανού	Τουπλικιώτης Αθανάσιος 6972422953
Σταγείρων	Παπαδημητρίου Γεώργιος 694510274
Στρατονίκης	Τσανανά Ελένη σύζ. Γεωρ. 6946149510
Στρατωνίου	Ανετούδης Αριστείδης 6932622687 Μπαλαρά Γιάννα 6945983653

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΓΑΛΑΤΙΣΤΑΣ

Αντιπρόσωπος: Αστέριος Σουάνης
6978262440 (Γαλάτιστα)

Ανταποκριτές:

Βάβδου	Κουτσός Σαρ. Χρήστος 6944682564
--------	------------------------------------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΖΕΡΒΟΧΩΡΙΩΝ

Αντιπρόσωπος: Χρήστος Μπαμπαϊτής
6976601853 (Παχαιόχωρα)

Ανταποκριτές:

Γεροπλατάνου	Παπαγρηγορίου Αθανάσιος 6943075258
--------------	---------------------------------------

Δουμπιών	Παπαοικονόμου Εμμ. Νίκος 6937671915
Κρήμνης	Κοντογιώργης Δημήτριος 6944758636
Μαραθούσας	Θεοχάρης Ευστράτιος 6938738735
Ριζών	Γιάννος Τάσος 6945167252
Σανών	Βαβδινούδης Δημήτριος 6940771652

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΕΡΙΣΣΟΥ

Αντιπρόσωπος: Φώτης Ταλέας
6944758623 (Ιερισσό)

Ανταποκριτές:

Αμμουλιανής	Ροδοκαλάκης Φωτ. Γεώργιος 6944678830
Γοματίου	Κλειδαράς Σταύρος 6942560931
Ιερισσού	Μαρίνος Ιωάννης 6975505132
Νέων Ρόδων	Ταλέας Γεώργιος 6946461528
Ουρανούπολης	Καραστεργίου Ελένη 6932735573

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: Νικόλαος Παραλής
6932579452 (Κασσάνδρεια)
Θεόδωρος Παπαγιάννης
6981032571 (Κασσάνδρεια)

Ανταποκριτές:

Κασσανδρείας	Μπουλούσης Χρυσοβαλάντης 6944989934
Αθύτου	Κωστοπούλου Μάχη 6932474037
Καλάνδρας	Ραπτόπουλος Σάκης 6977773617
Καλλιθέα	Παπαγιάννης Θεόδωρος 6981032571
Κασσανδρινού	Μαθαία Μαγδαληνή 6944694417
Κρουσηγής	Σουσούρας Χρήστος 6937661655
Νέα Φώκαια	Κουκής Θεόδωρος 2374081522
Φούρκας	Μανώλτσιος Ιωάννης 6981260949

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΕΑΣ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: Άννα Χαλκιά
6979492853 (Ν. Καλλικράτεια)

Ανταποκριτές:

Άγ. Παύλου	Μυλωνά Ελευθερία 6975023812
Λακκώματος	Χουλιάρας Θεόδωρος 6938421901
Ν. Γωνιάς	Βούτση Αικατερίνη 6932539114
Ν. Ηράκλειας	Ραγιάς Νίκος 6932905273
Ν. Καλλικράτειας	Τζούμα-Ζαμπόκα Κονδυλένια 6978024295
Ν. Συλλάτων	Πανταζής Αθανάσιος 6972547148
Σωζόπολης	Ψαθά Κρυσταλένια 6982983875

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΕΟΥ ΜΑΡΜΑΡΑ

Αντιπρόσωπος: Χρήστος Γκιζγκής
6987774958 (Ν. Μαρμαράς)

Ανταποκριτές:

Νέος Μαρμαράς	Καπλάνης Γεώργιος 6983337260
Παρθενώνα	Παπαδοπούλου-Μαργαρίτη Στέλλα 6948076521

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΕΩΝ ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ

Αντιπρόσωπος: Αθανάσιος Χατζηπαπάς
6976762043 (Ν. Μουδανιά)

Ανταποκριτές:

Άγ. Παντελεήμων	Καρατζάκης Αργύριος 6976319203
Άγ. Μάμας	Κυρίμης Στυλιανός 6948080892
Διονυσίου	Ντοντσάκη-Μουτσάκη Μαρία 6942411001
Ζωγράφου	Μηνάογλου Κων/ντίνος 6972342060
Ν. Μουδανιών	Τζιουρτζιούμη Παναγιώτα 6944393553
Ν. Ποτίδαιας	Χατζηκονδέλης Αθανάσιος 6944622856
Ν. Φλογητών	Μαυρίδης Βάιος 6974418120
Ολύνθου	Αναστασιάδου Μαρία Βορ. 6977413971
Πορταριάς	Καλογεράκη Άρτεμης 6972446445
Σημάντρων	Ζουμπουλίδου Χ ^η Στοιγιάννη Ελένη 6977745305

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΕΑΣ ΤΡΙΓΛΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: Αλέξανδρος Οικονομίδης
6976238375 (Ν. Τρίγλια)

Ανταποκριτές:

Ελαιοχωρίων	Βακαλούδης Κων/ντίνος 6945331299
Κρήνης	Τσέλιου Σμαρώ 6977869760
Ν. Πλαγίων	Μπανάκης Νικόλαος 6946487662
Ν. Τενέδου	Τυροβούζης Αθανάσιος 6973909777
Πετραλώνων	Χαραλαμπίδης Αναστάσιος 6940292721

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΙΚΗΤΗΣ

Αντιπρόσωπος: Στυλιανός Κωστίκας
6974792466 (Νικήτη)

Ανταποκριτές:

Νικήτης	Αναγνωστάρας Γεώργιος 6942562006
Μεταμόρφωσης	Βασιλειάδης Ιωάννης 6946953441

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΟΡΜΥΛΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: Βασίλειος Γκαρλής
6973557907 (Ορμύλια)

Ανταποκριτές:

Βατοπεδίου	Χασταμουρίδης Χαράλαμπος 6977000663
------------	--

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΑΛΛΗΝΗΣ

Αντιπρόσωπος: Αστέριος Βαμβακάς
6974486323 (Πολύχρονο)

Ανταποκριτές:

Άγ. Παρασκευής	Χριστέλη Καίτη 6974930896
Ν. Σκιώνης	Ζιώβα Τηλ. Μαρία 6978706512
Παλιουρίου	Κόνιαλη Ελευθερία 6972598392
Πευκοχωρίου	Καραμανλής Νικόλαος 6977468667
Πολυχρόνου	Μητσιάνη Αλεξάνδρα 6974960770
Χανιώτη	Πελέκα Ξένια 6977862948

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ

Εκπρόσωποι: **Γεώργιος Διαμαντουλάκης**
6977007729 (Πολύγυρος)
Ιωάννης Κανατάς
6945822836 (Πολύγυρος)

Ανταποκριτές:

Άγ. Προδρόμου	Βατζόλας Μιλτιάδης 6945388137
Βραστών	Παντάλης Παύλος 6973263460
Παλαιοκάστρου	Δημηνάς Αθανάσιος 6945265181
Ταξιάρχη	Λυρτζής Αστέριος 6944779345

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΥΚΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: **Μαρία Λαθούρη - Πάργα**
6980344545 (Συκιά)

Ανταποκριτές:

Συκιάς	Κανέλης Ελευθέριος Δημ. Σχ. 6972432152
Σάρτης	Χριστάρα Σόνια (φαρμακείο) 6948508024

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ

Αντιπρόσωπος: **Αστέριος Σαμαράς**
6978279448 (Βασιλικά)

Ανταποκριτές:

Βασιλικών	Αργυρίου Αργύριος 6942250753
Γαλαρινού	Καραμόσχος Γεώργιος 6974337958
Λακκιάς	Δερμεντζής Γεώργιος 6937166492
Λειβαδίου	Ταυλίκος Πασχάλης (Λάκης) 6975595700

Σουρωτής	Σαμαράς Ιωάννης 6946219116
Ταγαράδων	Καλαφάτης Σωτ. Αθανάσιος 6979048920

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΠΑΝΩΜΗΣ

Αντιπρόσωπος: **Γρηγόριος Λάτσιος**
6944450896 (Επανωμή)

Ανταποκριτές:

Επανωμής	Πράτανου-Λάτσιου Γερακίνα 6973337784
Μεσημερίου	Παπαδόπουλος Ι. Κων/ντίνος 6972273198
Πλαγιαρίου	Γκόρης Στέλιος (κατάστημα) 6977222357

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΖΑΓΚΛΙΒΕΡΙΟΥ

Αντιπρόσωπος: **Άγγελος Μπαλμπάτσης**
6974372072 (Ζαγκλιβέρι)

Ανταποκριτές:

Κωτούδης Βασίλειος 6948049910	Πετροκεράσων Λέκκας Γιάγκος 6978681120
Αδάμ Αδαμούδη Αναστασία 6937098098	Ν. Καλινδοίων Κυργιαζίδης Νικόλαος (πρώην Καλαμωτού) 6997120748

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΘΕΡΜΗΣ

Αντιπρόσωποι: **Βασίλειος Ματσιόγκος**
6974938469
Ιωάννης Τρικαλιώτης
6976570967

Υπόμνηση εκδηλώσεων και εκδρομών Δεκεμβρίου 2016

Σαββατοκύριακο 3-4 Δεκεμβρίου	Διήμερη εκδρομή χαλάρωσης στην Ξάνθη και τα περίεξ. Δηλώσεις κ. Ι. Κοτσάνη 6936950188	Ώρα αναχώρησης 8.00' από πλατεία Χάψα. Άτομο/80 ευρώ στο ξενοδ. Ζ Παλλάς 5* με πρωινό και δείπνο.
Τετάρτη 7 Δεκεμβρίου	Εικαστική βραδιά αφιερωμένη στο μεγάλο ζωγράφο συμπατριώτη μας Γιώργο Παραλή.	Ώρα 7 μ.μ. στην Εστία μας. Ομιλητής με προβολή διαφανειών κλπ, ο αντιπρόεδρος του Συλλόγου μας κ. Πάνος Βερροιώτης.
Κυριακή 11 Δεκεμβρίου	16η Συνάντηση χορωδιών. Συνδιοργάνωση με τον Δήμο Σιθωνίας.	Ώρα 11.30' στο καινούργιο πολιτιστικό κέντρο Νικήτης.
Πέμπτη 22 Δεκεμβρίου	Χριστουγεννιάτικη γιορτή με ύμνους τραγούδια δρώμενα και διασκέδαση κατά τα καθιερωμένα. Υπεύθυνη η κ. Μαρία Γρίβα.	Ώρα 7 μ.μ. στην εστία μας. Οι νοικοκυρές ας φέρουν όλες κάτι νηστήσιμο και μη, κυρίως σε πίτες και πίτσες. Τα ποτά κάποιος θα βρεθεί να μας τα προσφέρει.

**ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
«Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»**

Έτος ιδρύσεως 1903

Θεσσαλονίκη, Δεκέμβριος 2016

Π Ρ Ο Σ Κ Λ Η Σ Η

προς όλα τα μέλη του Συλλόγου

Θέμα μόνο: ΣΥΓΚΛΗΣΗ ΕΤΗΣΙΑΣ ΤΑΚΤΙΚΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 19 του ισχύοντος καταστατικού καλούμε όλα τα ΤΑΚΤΙΚΑ μέλη του Συλλόγου στην ετήσια τακτική Γενική Συνέλευση, που θα πραγματοποιηθεί στην **Αίθουσα Αλέξανδρος** (Εθνικής Αμύνης 1, έναντι Λευκού Πύργου) την Κυριακή 15 Ιανουαρίου 2017 και ώρα 11.00 π.μ. με τα παρακάτω θέματα ημερήσιας διάταξης:

- Εκλογή προεδρείου Γεν. Συνελεύσεως
- Απονομή ηθικών διακρίσεων
- Έκθεση πεπραγμένων του Δ.Σ.
- Οικονομικός απολογισμός για το έτος 2016 - Προϋπολογισμός 2017
- Έκθεση εξελεγκτικής επιτροπής
- Έλεγχος πεπραγμένων - Προτάσεις
- Δευτερολογία
- Έγκριση ή μη των πεπραγμένων
- Αρχαιρεσίες προς ανάδειξη νέου Διοικητικού Συμβουλίου (εννέα μέλη) & Εξελεγκτικής Επιτροπής (3 μέλη) για την περίοδο 2017-2018. **ΠΡΟΣΟΧΗ: Η κάλη θα κλείσει ώρα 14.30'.**
Προσφορά αρτιδίων βασιλόπιτας

Σε περίπτωση μη απαρτίας, όπως συνήθως συμβαίνει, η Γενική Συνέλευση θα επαναληφθεί την Κυριακή 22 Ιανουαρίου 2017 την ίδια ώρα (11.00') στον ίδιο χώρο (Αίθουσα Αλέξανδρος, έναντι Λευκού Πύργου), με τα ίδια θέματα της Η.Δ. και με οσαδήποτε μέλη βρεθούν παρόντα, χωρίς άλλη πρόσκληση.

ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ: Σύμφωνα με το άρθρο 19 του Καταστατικού:

1. Οι υποψηφιότητες για το Δ.Σ. και την Ε.Ε. υποβάλλονται με αίτηση στα γραφεία του Συλλόγου μέχρι την Πέμπτη 12 Ιανουαρίου 2017 (8 μ.μ.) (δηλαδή τρεις μέρες πριν τις εκλογές).
2. Δικαίωμα ψήφου έχουν όλοι όσοι θα βρεθούν γραμμένοι στο Μητρώο μέχρι 15-12-2016 (δηλαδή ένα μήνα πριν τις εκλογές) και είναι ταμειακώς τακτοποιημένοι.

Για τη διευκόλυνση στην πληρωμή των συνδρομών και επαναβεβαίωση των στοιχείων, ο Ταμίας και ο Γραμματέας του Συλλόγου θα βρίσκονται στην αίθουσα της γεν. συνέλευσης μία ώρα νωρίτερα. Η παρουσία όλων στη Γεν. Συνέλευση κρίνεται απαραίτητη.

Καλές γιορτές και Καλή Χρονιά

Ο Πρόεδρος
Μιχαήλ Θεμ. Καρτσιώτης

Για το Διοικητικό Συμβούλιο

Ο Γεν. Γραμματέας
Ιωάννης Τηλ. Κοτσάνης

ΤΑ ΕΞΩΦΥΛΛΑ ΤΩΝ ΤΕΥΧΩΝ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ (2009-2016)

